

**Masteruddannelsen i læreprocesser
Almen linje**

Navn: Annemette Schelle Hvoldal
Studienummer: 20074002
Vejleder: Karen Andreasen
Afleveringsdato: 16. december 2009
Masterspeciale, 4. semester
Anslag: 143.961

**Psykiatrisk Sommerskole for Sygeplejestuderende
- et rekrutteringstiltag**

Institut for Uddannelse, Læring og Filosofi
Aalborg Universitet
Fibigerstræde 10
9220 Aalborg Øst

Underskrift: *Annemette Schelle Hvoldal*

Forord

Dette speciale er resultatet af et særdeles spændende og udfordrende forløb, der blev grundlagt i 2008, hvor jeg fik stillet en ny arbejdsopgave. Denne indebar en forventning om at tilrettelægge og implementere Psykiatrisk Sommerskole for sygeplejestuderende i Region Midt i sommeren 2009. Jeg vil derfor takke Chefsygeplejerske Claus Graversen for opgaven, som på mange punkter adskiller sig fra mine øvrige arbejdsopgaver. Den udgør et nyt fokus på læring med rekruttering som formål, og den har været et oplagt emne for min fordybelse i henhold til masteruddannelsen.

Udviklingsarbejdet med Sommerskolen er således foregået i tæt samarbejde med Claus Graversen og ikke mindst Projektsygeplejerske Jan Nielsen. Sidstnævnte skylder jeg en stor tak for vores møder, hvor der blev tænkt store tanker i frie vendinger! Den øvrige arbejdsgruppe består af Oversygeplejerske Valborg Iversen, Oversygeplejerske Kirsten Krogh samt sekretær Trine Christensen. Specialet ville ikke have været muligt uden disse engagerede mennesker.

Desuden retter jeg en stor tak til kolleger i Psykiatri og Socials administration; Sekretariat, kommunikation og HR – en tak for alle de nysgerrige spørgsmål. Herforuden rettes en tak til Sommerskolens mentorer, hvilke jeg opfatter som psykiatriens absolutte varemærke, hvad angår kompetente og engagerede sygeplejersker.

Den største tak rettes mod Sommerskolens 34 deltagere, som har været en gave for mig at møde. De har mødt Sommerskolen med et uforligneligt engagement og spørgelyst, og jeg håber gennem specialet at kunne behandle deres store bidrag med den respekt, som de fortjener. Således opfatter jeg deres motiver og influerende faktorer for valg i fremtiden som højst personlige, og jeg skylder dem derfor stor tak for deres åben- og ærlighed.

December 2009

Annemette Schelle Hvaldal.

Abstract

Mental health nursing workforce has acknowledged the difficulties of recruiting postgraduate nursing students. The primary aim of this study is to explore a definite learning initiative; Psychiatric Summer School. 34 nursing students have completed a three days program in August 2009. The study was designed and obtained through preliminary questionnaire, observation and followed up by questionnaire focused on evaluation of the learning exploit. The method represents a combination of qualitative and quantitative data. The problem is also explored by national and international literature reviews, which showed an increasing need of revealing and examine recruitment strategies.

The current study was to elicit information about the nursing students' enrolments of the psychiatric settings. Supplementary information such as insight in the students' view of themselves and assumptions of the work field was presumed to contribute to future recruitment strategies.

The theoretical analysis of the empirical findings was taken by selected conceptions from Anthony Giddens as the sociology point of view while Jack Mezirow contributed with the optimum of learning processes.

The students' views are explored and they seem to have an obvious common interest in psychiatry that binds between them. Two ideal deciphering of students are developed. They segregate by the students' consciousness on various views of themselves and the psychiatric field. The study findings indicate that transformative learning processes can facilitate alteration that instigate or consolidate a potential career choice. The nursing schools seems to take part in disabling the students' career choices in psychiatric settings while clinical practitioners exemplified by mentors in The Summer School can challenge the students underlying conceptions. It is a significant term in order to access more students to serious career choices. It is accentuated because of the students' understandings of psychiatry as a risky choice and they need to include in transformative learning processes in order to rewrite their views.

Psychiatric Summer School is showed as one way of approaching recruitment strategies and it is recommended to focus further on transformative learning processes.

Keywords: Mental health nursing, postgraduate nursing students, recruitment strategies in psychiatric settings.

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	1
2.0 Problemfelt	2
2.1 Beskrivelse af Psykiatrisk Sommerskole	7
2.2 Psykiatrisk Sommerskoles mål	10
2.3 Egen rolle i Psykiatrisk Sommerskole	12
3.0 Problemformulering	13
3.1 Hypoteser	13
3.2 Begrebsafklaring	14
3.3 Specialets struktur	15
4.0 Metode	16
4.1 Teoretisk referenceramme	17
4.2 Empirisk undersøgelsesmetode	18
4.3 Litteratur review	19
4.3.1 Resultater af litteratur review	20
4.4 Videnskabsteoretisk ramme	22
5.0 Teoriafsnit	24
5.1 Anthony Giddens	24
5.2 Jack Mezirow	25
6.0 Undersøgelsesdesign	27
6.1 Spørgeskemaundersøgelse	27
6.2 Deltagerobservation	29
6.3 Evalueringsskema	30
7.0 Undersøgelsesresultater	31
7.1 Undersøgelsesresultater relateret til spørgeskema	31

7.2 Undersøgelsesresultater relateret til deltagerobservation.....	33
7.3 Undersøgelsesresultater relateret til evalueringsskema.....	35
7.4 Validitet.....	36
7.5 Undersøgelsens samlede fund.....	38
8.0 Analyse.....	39
8.1 Deltagernes selvforståelse.....	39
8.2 Deltagernes forforståelse.....	43
8.3 Spændingsfeltet mellem tradition og karrierevalg.....	46
8.4 Diskussion.....	49
9.0 Konklusion	50
10.0 Metodekritik.....	51
11.0 Perspektivering	54

Litteraturliste

Bilagsfortegnelse

- Bilag 1 – Public Relation materiale
- Bilag 2 – Program for Psykiatrisk Sommerskole
- Bilag 3 – Søgeprotokol
- Bilag 4 – Informeret samtykke
- Bilag 5 – Spørgeskema
- Bilag 6 – Deltagerobservation
- Bilag 7 – Evalueringsskema
- Bilag 8 – Databearbejdning af spørgeskema
- Bilag 9 – Databearbejdning af evalueringsskema
- Bilag 10 – Procesbeskrivelse

Indledning

Udgangspunktet for specialet er psykiatriens vanskeligheder med at rekruttere nyuddannede sygeplejersker. Jeg er selv ansat i regionspsykiatrien, som særligt oplever vanskelighederne i forhold til den akutte psykiatri på regionens psykiatriske sygehuse, hvor de forskellige lukkede afdelinger er afhængige af sygeplejersker som den primære faggruppe. Sundhedsstyrelsen beskriver i en national strategi for psykiatri, at målet med højt kvalificerede tilbud til psykisk syge ikke kan sikres uden en væsentlig øget tilgang af arbejdskraft (Sundhedsstyrelsen 2009b: 24). For at det kan lykkes, skal psykiatrien fremstå som et attraktivt arbejdsområde med stor variation og mulighed for faglig udvikling og selvstændighed i arbejdet. Desuden nævnes det i samme strategi, at oplevelsen af meningsfuldhed i indsatsen og større respekt om psykiatrien vil kunne fremme rekrutteringen, hvilket samlet set kan beskrives som det budskab, Region Midt i august 2009 ønskede at sætte på dagsordenen på en nyoprettet Psykiatrisk Sommerskole for sygeplejestuderende¹. Karrierevalg anses som en igangværende læreproces, og specialet behandler disse med afsæt i regionens opstart af Sommerskolen på Universitetshospitalet i Risskov.

Sommerskolen er et selvstændigt læringstiltag, der er implementeret af Psykiatri og Social i Region Midt. Psykiatri og Social omfatter både behandlingspsykiatri og socialpsykiatri, hvoraf Sommerskolens fokus er afgrænset til behandlingspsykiatrien. Behandlingspsykiatrien dækker den samlede hospitalsbaserede indsats for børn, unge og voksne med psykiatriske problemstillinger. Specialets fokus er denne Sommerskole, der iværksættes som et konkret rekrutteringstiltag på linje med en tilsvarende Sommerskole for medicinstuderende.

Det centrale spørgsmål for specialet er, hvad der ligger til grund for sygeplejestuderendes motivation for og forbehold for at søge psykiatrien efter endt uddannelse. Divergensen af disse opfattelser belyses via Sommerskolen, som på denne måde bliver genstand for en analyse af de læreprocesser, som de pågældende studerende gennemlever i forløbet.

Grundlaget for at besvare problemstillingen findes i dels en teoretisk referenceramme, der udgøres af Anthony Giddens og Jack Mezirow, og dels en empirisk undersøgelse, hvor sidstnævnte udgør specialets tyngde. Datamaterialet indbefatter et spørgeskema, der blev udsendt til deltagerne umiddelbart før Sommerskolens start, hvilket udstikker nogle pejlemærker i forhold til deltageres motivation for psykiatrien. Det væsentligste empiriske grundlag udgøres dog af deltagerobservation, som finder sted under afviklingen af Sommerskolen og bidrager med identificering af to idealtyper,

¹ Region Midt's offentligt tilgængelige materiale om Psykiatrisk Sommerskole kan lokaliseres via dette link; <https://www.ps.rm.dk/psykiatri+og+social/kurser/sommerskole+for+studerende>

som deltagerne repræsenterer i form af deres selvforståelse samt forforståelse. Slutteligt inddrages et evalueringsskema, som dermed udgør den sidste del af det endelige datamateriale og er at betragte som deltagernes punktum for læringsforløbet.

Gennem specialet indgår min viden og erfaring som koordinator af Psykiatrisk Sommerskole, ligesom min funktion som uddannelsesansvarlig sygeplejerske vil være betydningsbærende.

2.0 Problemfelt

Når det overordnede fokus er rekruttering, bliver det centralt kort at præsentere nogle ydre forhold, hvorunder psykiatrien skal præsentere sig ud fra i forhold til potentielle ansatte. Det er forhold, som er udtryk for positiv udvikling, men som på samme tid medvirker til vanskeligheder, når det handler om at tiltrække arbejdskraft – og særligt gruppen af nyuddannede sygeplejersker.

Psykiatrien undergår aktuelt en omfattende og vidtrækkende specialiseringsproces, som medfører, at den almene psykiatri opsplittes i specifikke enheder, der alle beskæftiger sig med afgrænsede kategorier indenfor spektret af psykiske lidelser. Det medfører uvægerligt en række forandringsprocesser for personalet, som blandt andet udmønter sig i et mere afgrænset fagligt arbejdsfelt. Psykiatrien befinder sig aktuelt også i en indfasning af behandlingsgarantien, hvilket er forbundet med en række udfordringer (Danske Regioner 2006). Der peges bl.a. på opgaveglidning mellem faggrupper, som typisk foregår vertikalt, hvor læger overdrager opgaver til sygeplejersker, som igen kan videreføre opgaver til social- og sundhedsassistenter. Der anbefales desuden igangsættelse af rekrutteringstiltag for alle personalegrupper, beskrivelse af uddannelsesstillinger for sygeplejersker samt et højt og målrettet videre- og efteruddannelsesniveau. Mange tiltag er dermed i implementeringsfasen, mens der generelt tales om flaskehalsproblemer.

Udvides denne optik til også at medtænke sygeplejerskeuddannelsen, fordi det primært er indenfor denne, den største gruppe af arbejdskraft skal hentes, kan jeg identificere et skisma.

Sygeplejerskeuddannelsen er nemlig til stadighed at betragte som en generalistuddannelse², hvilket for mig at se har nogle konsekvenser for de studerende. Deres kliniske læringsforløb kommer i stigende grad til at omhandle helt specifikke patientforløb i kraft af placeringen på de specialiserede afdelinger, altså kan deres læring ikke umiddelbart overføres til andre sammenhænge eller patientforløb. Dette sker vel at mærke i en tid, hvor en ny studieordning har søgt at imødekomme en

² Generalistuddannelse skal dog forstås ud fra grunduddannelsen, idet der er mulighed for som færdiguddannet at søge optagelse på Specialuddannelsen for sygeplejersker i psykiatrisk sygepleje, som er en 1-årig kompetencegivende videreuddannelse. Uddannelsens formål er, at sygeplejersken udvider sin faglige kompetence med henblik på at varetage funktionsområdet for en specialuddannet sygeplejerske i psykiatrisk sygepleje (<http://www.specpsyksygeplejerske.dk/>).

massiv kritik af nyuddannede sygeplejerskers manglende kompetencer i forhold til grundlæggende sygeplejeprincipper. Vi befinder os dermed i et skisma, hvor uddannelsen generelt skal opfylde en række krav om fællesnævner for læringsudbyttet, mens praksis i stigende grad trækker i retningen af højt specialiseret arbejdskraft. Denne specialisering er på mange måder positiv, men kan omvendt skabe utryghed og uro for de studerende (og de ansatte), for hvordan bliver det muligt at udvikle eller stadfæste en sygeplejefaglig identitet, når den enkeltes erfaringsgrundlag er begrænset til et snævert område? Spørgsmålet besvares ikke her, men er udtryk for blot ét af de forhold, som er betydningsfuld, når jeg behandler et læringstiltag som Psykiatrisk Sommerskole.

Der har gennem en årrække også været fokus på sygeplejerskeuddannelsens faldende ansøgerantal, som dels tilskrives mindre ungdomsårgange og dels forholdsvis ensidig fokusering på sygeplejerskers lønniveau og generelle arbejdsvilkår, hvor stressfaktorer og arbejdstider kan fremhæves som nogle af de mest omtalte elementer. Hertil skal lægges psykiatriens image i befolkningen, som kan siges at være belastet af mediernes ofte negative fremstilling og omtale af enkeltstående sensationsprægede incidenter, hvor f.eks. de truende og mere voldsomme episoder skaber headlines. Senest kan nævnes en psykisk syg mands voldsomme angreb på to betjente, som endte med den pågældendes død³. Dette vækker naturligvis opsigt i samfundet generelt men påvirker dermed også den måde, de professionelle – såvel sygeplejersker som sygeplejestuderende - anser deres roller;

*"...the nurses showed an ability to conceptualize themselves in roles they had never undertaken and most likely had based this on the public images, writings and dialogues concerning these professional roles.
(Ewens 2003: 225)*

Der kan hermed siges at være et tosporet sigte med Psykiatrisk Sommerskole; dels er målet at skabe opmærksomhed på sygeplejerskernes oplevede arbejdsvilkår indenfor den psykiatriske kontekst (faget – indholdsplanet), og dels skal Sommerskolen bidrage til øget positiv signalværdi for deltagerne i et samfundsmæssigt perspektiv (samfundsplanet). Disse to snitflader synes åbenlyse, mens spørgsmålet er, hvorvidt Sommerskolen også kan gøre sig gældende på individplanet, for der synes at være evidens for, at den stereotype forforståelse af psykiatrien primært er gældende for sygeplejestuderende *før* deres kliniske læringsperiode (Happell & Hayman-White 2005: 185). Mange studerende ændrer dermed forforståelse, når de oplever psykiatrien under uddannelsen, men

³ <http://www.dr.dk/DR1/TVAVISEN/tvainslag.htm>

Nyhedsindslaget beskriver, hvorledes en angiveligt psykisk syg mand har skudt med bue og pil og på denne måde såret to betjente, som skulle have foretaget en anholdelse af den pågældende [15.11.09].

det er øjensynligt ikke tilstrækkeligt, når målet er rekruttering af nyuddannede. Det antages dog, at målrettet uddannelse er potentielt virkningsfuld, når det handler om indflydelse på de studerendes overbevisninger, betæneligheder, parathed og sandsynlighed for at vælge psykiatrien som karriere (ibid.: 191).

Sommerskolens overordnede mål er at resultere i så stort et antal af motiverede og kompetente nyuddannede sygeplejersker som muligt, som hver især kan bidrage til styrkelse af kvalitetsudviklingen i den psykiatriske sygepleje, og ét af Sommerskolens centrale opgaver er netop at formidle videreuddannelsesmuligheder m.m. Knud Illeris taler om 'kampen om de unges gunst' og 'jagten på de unge', hvor han henviser til, at der indenfor mange erhverv nu tages stadig mere raffinerede midler i brug for at tiltrække dem (Illeris 2009: 283). Den ændrede ungdomskultur har været i fokus gennem efterhånden mange år, og anerkendt litteratur om denne gruppe unge samfundsborgere beskriver dem som værende meget bevidste om deres individualitet eller subjektivitet, som medfører såkaldte usædvanlige læreprocesser (Ziehe & Stubenrauch 1983). Et læringstiltag som Psykiatrisk Sommerskole må nødvendigvis være i stand til at tale til denne gruppe som individer og fremme det personlige islæt med de muligheder og begrænsninger, som den enkelte deltager øjensynligt søger konkrete svar på. Det betyder, at deltagerne søger viden og information om, hvordan psykiatrien som et potentielt fremtidigt ansættelsessted kan matche den enkeltes selvforståelse og ønsker ift. personlig trivsel og udvikling. Der er altså ikke udelukkende tale om præsentation af de forskellige muligheder for faglig udvikling og karriere-kickoff, men i mindst lige så høj grad om personlig udvikling og den individcentrerede medarbejder.

For at målrette Psykiatrisk Sommerskole specielt i henhold til individplanet, fordrer det viden om, hvem denne gruppe af sygeplejestuderende er. Målgruppen er sygeplejestuderende, som allerede har gennemgået den obligatoriske del af uddannelsen, der indeholder klinisk undervisning indenfor den psykiatriske kontekst. Dette svarer til de studerende, som har nået Modul 8 i henhold til Den Nationale Studieordning⁴. Gennem såvel teoretisk som klinisk undervisning i psykiatri oplever nogle studerende en nysgerrighed og interesse for feltet, som kan siges at bunde i konkrete oplevelser frem for en måske tidligere ubevidst forudelse. Vi ved, at indsats relateret til de kliniske læringsforløb er betydningsbærende for de studerendes syn på psykiatrien (Kragelund 2006). Der er desuden udarbejdet en vision og strategi for klinisk undervisning, som sigter mod kvalitetsudvikling af læringsforløbene, hvor psykiatrien har opnået at blive en del af det pågældende

⁴ Link til Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje – inkl. Studieordning, januar 2008; http://suid.synkron.com/graphics/design/Bin/BEK-STO_240108.pdf

råd og dermed en aktiv stemme i det fremadrettede arbejde (Rådet for Klinisk Undervisning 2009). Internationale studier bekræfter også, at vigtigheden af de kliniske læringsforløb gælder i et rekrutteringsøjemed (bl.a. Cleary & Happell 2005: 114). Disse studerende har med andre ord gennemgået et læringsforløb i psykiatrien, som betyder, at de herefter har en viden, som vi i regionspsykiatrien ønsker at udbygge udover at fastholde deres motivation for det psykiatriske felt. Vores udgangspunkt er dog, at mens der foregår et kvalificeret udviklingsarbejde med henblik på de kliniske forløb, er det nødvendigt med specifikke læringstiltag, som rækker ud over det, de studerende har mulighed for indenfor selve sygeplejestudiet. For det interessante er, at selv om de studerende har udbytterige praksisoplevelser og evaluerer læringsperioderne positivt, er det tilsyneladende ikke afgørende for dem, når det kommer til deres endelige karrierevalg.

Sommerskolen er dermed et ønske om at målrette en ekstra indsats i forhold til den gruppe, der er at betragte som potentielle ansøgere, hvilket fører mig hen til behovet for at undersøge, hvem disse individer så egentlig er, og hvilke tanker og holdninger de repræsenterer. Psykiatrisk Sommerskole 2009 kan hermed anskues som en form for pilotprojekt, hvor vi gennem kontakten og dialogen med deltagerne vil forsøge at konstruere en profil af den sygeplejestuderende, som udgør psykiatriens kommende nyuddannede sygeplejerske. Hvilket billede har de studerende så af psykiatrien, og hvordan formår vi at leve op til og specifikt indfri de forventninger, som er betydningsbærende for deres karrierevalg?

Specialet beskæftiger sig med en karakteristik af disse sygeplejestuderende, som må fortolkes og ses i lyset af den enkeltes udvikling hen mod en identitet som sygeplejerske. Sygeplejeidentitet ændrer sig, dels som følge af samfundsudviklingen og dels som følge af den specifikke fagudvikling. Det betyder, at karakteristikken hverken vil være absolut eller endegyldig. Jeg søger heller ikke at beskrive deres kompetencer, men derimod hvem de er med hensyn til selvforståelse og deres forforståelse af psykiatrien. Undersøgelsen er dermed personbunden i en uddannelsessammenhæng, hvor karakteristikken relaterer sig til generelle betragtninger om og af de studerende.

Der synes gennem litteraturen at kunne identificeres en bevægelse fra beskrivelse af, hvad der kræves af de ansatte og dermed også af nyuddannede sygeplejersker, til hvad de enkelte sektorer og afdelinger kan tilbyde den enkelte. Ikke blot indenfor psykiatrien men sygeplejefaget generelt kan vi antage, at situationen ofte er styret af manglen på arbejdskraft frem for rekruttering af ansatte med bestemte kompetencer (Baklund 2022: 10). Det hænger sammen med overgangen til det lystfunderede arbejdsbegreb, som er resultatet af en øget individualisering, som betyder, at såfremt

ansættelsesforholdet ikke indfrier forventningerne, fastholder de unge det ikke (Gundelach 2002: 146). Jeg argumenterer hermed for, at der synes at være sket et skift i det fokus, der nødvendigvis må anlægges på rekruttering. Det bliver i langt mindre grad et spørgsmål for den enkelte nyuddannede at gøre sig tanker om, hvad den pågældende kan tilbyde sit ønskede ansættelsessted (sælgers marked), men derimod beskæftiger denne sig i langt højere grad med, hvad det mulige ansættelsessted kan tilbyde den pågældende (købers marked), og hvad der kræves for at fastholde motivationen for psykiatrien. Arbejdet skal i dag leve op til langt mere sofistikerede forventninger og opfylde mere avancerede behov, og mest af alt skal det opfylde ønsket om selvudfoldelse (ibid.: 138).

Det må uvægerligt medføre ændrede rekrutteringstiltag, idet omdrejningspunktet ikke kan udgøres af psykiatriens udvælgelse af in- og eksklusionskriterier for nyansatte, da udfordringen nu i høj grad udgøres af helt presserende spørgsmål om, hvorvidt det i det hele taget bliver muligt at rekruttere et tilstrækkeligt antal potentielle medarbejdere. Mange stillinger genopslås nemlig pga. manglende ansøgere, og en del stillinger er vakante eller besættes med medlemmer af anden faggruppe - særligt social- og sundhedsassistenter. Problemstillingen er heller ikke et enestående fænomen i Region Midt eller endog et dansk fænomen, hvor jeg i høj grad har rettet blikket mod Australien, som har haft stor fokus på emnet gennem de seneste 10 år med udvikling af en række specielt tilrettelagte læringsforløb for de postgraduate psykiatriske sygeplejersker (Happell & Gough 2009a: 350). Denne gruppe er umiddelbart sammenlignelig med Sommerskolens målgruppe, men på trods af den lange række af australske tiltag, bemærker forskerne, at der ikke har været foretaget systematisk analyse af disse for om muligt at forklare, hvorfor de *ikke* lever op til forventningerne om rekruttering (ibid.: 349). De australske forhold mht. organiseringen af psykiatrien kan ikke umiddelbart overføres til danske, men jeg er enig i, at rekrutteringsstrategier bør undergå en analytisk optik, hvorfor specialet her at betragte som sådan.

I øjeblikket har blandt andre Danske Regioner andel i en rekrutteringskampagne benævnt Hvid Zone, som sigter mod rekruttering af unge til sygeplejerskeuddannelsen⁵. På hjemmesiden starter et filmklip, som bl.a. viser en sygeplejerske ansat på en skadestue, der deltager i modtagelsen af en stærkt traumatiseret patient, som indlægges ved hjælp af helikopter. Dette klip kan naturligvis diskuteres ift. signalværdi, men for mig står det tydeligt, at en kampagne som denne med de udvalgte klip og øvrige informationer *ikke* taler for rekruttering til psykiatrien. Kampagnen er naturligvis tænkt som rekruttering til uddannelsen, men min pointe er, at materialet og selve

⁵ Kampagnens hjemmeside er: <http://www.hvidzone.dk> [15.09.09].

betegnelsen 'Hvid Zone' ikke på nogen måde medtænker psykiatrien som speciale⁶. Internationale studier påpeger ligefrem, at rekrutteringskampagner i tråd med denne kan påvirke rekruttering til psykiatrien negativt (O'Brien 2008: 506) (Wells et. al. 2000: 81). Tilsyneladende er det påkrævet for psykiatrien at profilere sig selvstændigt.

Dansk Sygeplejeråd har publiceret resultaterne af en undersøgelse blandt den første årgang af professionsbachelorere, hvor formålet er at beskrive og kvalificere rådets viden omkring disse, så arbejdet med rekruttering af studerende kan blive mere målrettet. Undersøgelsen afdækker bl.a. informanternes ansættelsessted, hvoraf det fremgår, at 84 % af de nyuddannede sygeplejersker er blevet ansat i sygehussektoren (DSR 2006: 11). Af tabellen fremgår det således ikke, hvor stor en andel af disse, der er ansat på Psykiatrisk Sygehus, som også udgør en hospitalsenhed. Det fremgår derimod, at 13 % er ansat i kommuner, hvor det heller ikke er anført, om det gælder indenfor primær sektor (hjemmeplejen) eller på et psykiatrisk bosted. Undersøgelsen indeholder altså ingen optegnelser over hvor mange nyuddannede sygeplejersker, der har valgt psykiatrien, hvilket jeg finder interessant, da DSR repræsenterer ansatte i samtlige sektorer.

Når vi implementerer Sommerskolen, bliver det centralt for dette speciale at beskrive, hvordan vi konkret bærer os ad, og hvordan Sommerskolen udkrystalliserer sig.

2.1 Beskrivelse af Psykiatrisk Sommerskole

Dette afsnit er en kort opsummering af de didaktiske⁷ overvejelser, arbejdsgruppen gjorde sig forud for Sommerskolen, idet baggrunden og tilrettelæggelsen dels udgør fundamentet for læringstiltaget, og dels indgår som det samlede billede, læseren vil danne sig af genstandsfeltet for undersøgelsen.

Sommerskolen er ikke enestående, idet VIA⁸ siden 2007 har udbudt en Sundhedsfaglig Sommerskole om etik og mødet mellem kulturer. Dette læringstiltag har været en inspiration for vores planlægning i opstartsfasen, men udgør ellers ikke en kilde til processen i arbejdsgruppen. Psykiatrisk Sommerskole er nemlig at betragte som et læringstiltag, der specifikt fokuserer på rekruttering til den akutte psykiatri. Kurset eller læringsforløbet udkrystalliserer sig via

⁶ Hvid Zone henviser til hospitalspersonalets hvide uniformer, mens personalet i psykiatrien anvender eget tøj.

⁷ Didaktik skal her forstås i tråd med Jank og Meyers arbejdsdefinition af begrebet. Arbejdsgruppens overvejelser går dermed på sommerskolens *hvem, hvad, af hvem, hvornår, med hvem, hvor, hvordan, ved hjælp af hvad og hvorfor* (Jank og Meyer 2006: 17 – 30). Der tages dermed udgangspunkt i de ni hv-spørgsmål frem for et valg af en specifik didaktisk model.

⁸ VIA University College udgør en paraply af professionsbacheloruddannelser i Region Midtjylland og er dermed landets største professionshøjskole. VIA udbyder også efter- og videreuddannelsesaktiviteter og udviklingsaktiviteter i regionen. Derudover tilbydes kortere videregående uddannelser, erhvervsrettede ungdoms-uddannelser, tekstile og kreative uddannelser, HF, HTX og meget mere. VIA's sommerskole kan lokaliseres vha. dette link; <http://www2.viauc.dk/kampagner/sundsommerskole/Sider/sundsommerskole.aspx>

et netværk og interessefællesskab for sygeplejestuderende, som alle har opbygget en forforståelse af psykiatrien til dels gennem tidligere læringsforløb. Hertil skal lægges de studerende, som på forskellig vis har andre eventuelle personlige erfaringer med det psykiatriske felt.

Budskabet om Sommerskolen blev formidlet via forskellige public relation strategier (Bilag 1). Målgruppen blev dels informeret via sygeplejeskolerne, hvor der bl.a. indgik et indlæg til deres Nyhedsjournal, og dels blev der inviteret til informationsmøder afholdt af de uddannelsesansvarlige sygeplejersker. Der pågik også direkte networking, hvor de kliniske vejledere spredt over hele regionen informerede de studerende, som udtrykte interesse for feltet. Herudover blev der informeret via lederne indenfor organisationen, og endelig skal mund-til-mund-metoden også nævnes, idet effekten af de studerendes indbyrdes kontakt med hinanden er at betragte som en væsentlig kilde til påvirkning. Det elektroniske medie blev også taget i anvendelse, hvor mailsystemer med link til regionens hjemmeside fremgik. Det skal dog nævnes, at der ikke blev foretaget en ensartet brug af strategierne, idet ansvaret lå hos de enkelte uddannelsesansvarlige sygeplejersker, som er bærere af forskellige samarbejdsrelationer og –midler med de respektive uddannelsesinstitutioner. Endelig blev der fra regionens side udsendt pressemeddelelse.

Sommerskolen blev i støbeskeen anskuet som et læringstiltag, der bygger på relationer i netværk og på levende værdier. Levende forstået på den måde, at de læres frem i det netværk af personer, der aktuelt deler en læreproces. Værdierne formuleres i oplæg, gruppediskussioner med en mentor⁹, uformelle samtaler og giver i kraft af deres tydelighed liv til refleksionen, samtalen, samværet og det fælles interessefelt. I et netværk som Sommerskolen anses alle som ressourcepersoner for hinanden og er optaget af at finde det bedste i sig selv og hinanden. Den måde at udnytte et interesse-netværk på tænkes at kunne tilføre relationerne nye udfoldelsesmuligheder, der supplerer de andre kendte læringssammenhænge, som deltagerne indgår i på deres respektive sygeplejeskoler. Deltagerne bliver dermed genstand for et læringsforløb, som de ellers ikke ville have mulighed for at indgå i. Læringsforløbet søges derfor også tilrettelagt på en måde, som er særegen og attraktiv for målgruppen.

Der er i udvælgelsen af de fagspecifikke oplæg lagt vægt på de specialer, som vi erfaringsmæssigt ved, interesserer de studerende. Det er f.eks. gennemgående for de studerendes ønsker, at de i deres obligatoriske kliniske læringsperiode søger børne- og ungdomspsykiatri og retspsykiatri, mens

⁹ Deltagerne blev inddelt i grupper af op til 6 deltagere, som blev tildelt en mentor, der er betegnelsen for en færdiguddannet sygeplejerske med ansættelse indenfor psykiatrien. Formålet var at skabe rum til refleksion i en betroet gruppe, hvor den enkelte mentors opgave var at bidrage til de studerendes vækst, bevidstgørelse og identitetsudvikling gennem fortrolighed, udfordringer og identifikation. Inspireret af bl.a. Knud Illeris (Illeris 2009: 124). Mentorerne har desuden baggrund som daglig vejleder og/eller klinisk vejleder for sygeplejestuderende.

specialer for personlighedsforstyrrelser og spiseforstyrrelser også er meget efterspurgt. Noget forenklet kan det siges, at oplæggene er valgt dels ud fra emnet, og dels ud fra hvilke oplægsholdere, som vi i arbejdsgruppen har kendskab til, og som populært sagt ”kan sælge billetter”, hvilket er gjort ud fra en erkendelse af, at entusiasme blandt såvel akademiske som kliniske eksperter kan anspore til øget interesse for feltet (O’Brien 2008: 507).

Ud fra et læringsperspektiv har vi også følt os overbeviste om, at med den viden, der findes indenfor feltet i dag, kræver et succesfyldt læringstiltag andet og mere end blot en række spændende oplæg som ’én til mange pædagogik’. Vi tager dermed afstand fra en ren behavioristisk tænkning¹⁰. Når vi bedriver læringsforløb, har det været vigtigt for os ikke at repræsentere en dualisme, som enten taler til de hårde facts eller til deltagernes følelser. Vi tillægger os dermed den underlæggende forudsætning, som flere af nutidens forskere også beskriver, at der nu tages afstand fra forestillingen om, at læring kan have karakter af påfyldning, hvilket i mere populære eller sågar nedsættende termer kan betegnes som sparekassepædagogik eller tankpassermodellen (Illeris 2007b: 7). Mange studerende underkastes på sygeplejeskolerne og/eller af kliniske vejledere forskellige tests af deres personlige læringsstil, idet studieordningen betoner og ekspliciterer hensyntagen hertil på denne måde;

Variation, differentierede arbejdsformer... medvirker til, at den studerende oplever perspektiv og sammenhæng mellem uddannelsens enkelte fag og fagområder og mellem den teoretiske og kliniske undervisning. Der anvendes undervisningsformer og – metoder, der søger at fremme innovative kompetencer. Bredde i undervisnings- og arbejdsformer giver mulighed for at imødekomme forskelle i den enkelte studerendes læringsprofil... at tage hensyn til forskellige studerendes faglige forudsætninger og behov, således at uddannelsen kan tilrettelægges med varierede undervisningsformer, der tilgodeser den studerendes læringsstil og motivation.
(Undervisningsministeriet 2008: 26)

Læringsforløbet tilrettelægges derfor dialektisk – et dynamisk samspil mellem arbejdsformerne, som afspejles i det samlede program, som fremgår af Bilag 2. I et læringsteoretisk perspektiv kan læringsstil beskrives som *vanemæssige forventninger*, der udgør forudsætningerne for de fortolkninger og handlinger, vi foretager (Mezirow 2000: 68). Her er det udtryk for de særlige måder, hvorpå en studerende fortolker erfaringer på og indeholder den enkeltes meningsperspektiver, hvor nye erfaringer fortolkes i lyset af tidligere erfaringer. En del af dette kan være bevidst tillært eller i hvert fald gjort bevidst gennem f.eks. læringsstiltests, og der kan

¹⁰ Behaviorismen behandles ikke yderligere her, idet den læringsteoretiske retning netop er fravalgt i forhold til sommerskolen. Den repræsenterer et læringssyn jfr. Pavlov og Skinner, hvor individet gennem stimuli-respons lærer mekanisk og kumulativt (Andersen 2006: 74-95). Sommerskolens læringssyn er bredere end den psykologiske retning, som ensidigt beskæftiger sig med individets kognitive udvikling, som behaviorismen tager afsæt i.

forekomme mange variationer og kombinationer indenfor antallet af deltagere på Sommerskolen. Dette har vi søgt at imødekomme gennem et afvekslende program uden noget konkret forhåndskendskab til deltagerne.

Førnævnte mentorer tildeltes desuden frit råderum i forhold til at gøre deres entré og præsentere deres personlige og faglige baggrund. Vi endte ud med et samarbejde med seks meget forskellige sygeplejersker, som derfor tog imod udfordringen på forskellig vis. Vi opfatter dette som én af sommerskolens styrker – at vise deltagerne den spændvidde, der er blandt de ansatte, og at den rette personalesammensætning netop inkluderer forskelligheder. Vi ønskede dermed heller ikke at promovere en bestemt type ansat, men i stedet præsentere det autentiske og sammensatte billede af personaler.

Hermed introduceres et læringsperspektiv, hvor deltagerne for det første mødes på deres præmisser og for det andet forstyrres eller udfordres i deres forforståelser. Det er også her relevant at stadfæste mit syn på læring, som kan beskrives ud fra tre integrerede dimensioner; indholdsdimensionen (det, der skal læres), den psykodynamiske dimension (deltagernes følelser, motivationer og holdninger) og en social-samfundsmæssig dimension (læringens almene ydre betingelser). Det betyder, at læreprocesser til hver tid er spændt ud mellem de tre dimensioner (Illeris 2007: 19).

De studerende betragtes i denne specialerapport primært ud fra den psykodynamiske og social-samfundsmæssige dimension, idet problemstillingens kerneområder centrerer omkring deltagernes selvforståelse og forforståelser samt det samfundsmæssige krav om rekruttering til psykiatrien. Dette læringssyn er desuden mit, hvilket ikke nødvendigvis deles af hele arbejdsgruppen.

2.2 Psykiatrisk Sommerskoles mål

Beskrivelsen af Sommerskolen udvides med dette afsnit, som er en uddybelse af dens mål, hvilket jeg vægter med baggrund i behovet for at præcisere tankerne bag brugen af udvalgte oplægsholdere og specielt mentorerne, som havde en central rolle – og dermed en præcisering af læringstilgangen og den måde hvorpå Sommerskolen tænkes at opfylde kravet om rekruttering.

Målet er at hjælpe de studerende til at strukturere deres erfaringer og oplevelser fra tidligere kliniske læringsforløb i psykiatrien for at gøre dem handlingskompetente i forhold til netop at foretage et meningsfuldt karrierevalg i overensstemmelse med deres selvforståelse. Oplægsholdere og mentors rolle bliver derfor at facilitere disse læreprocesser. Gennem de udvalgte faglige oplæg ønskede vi at igangsætte refleksion over de studerendes muligheder og interesser og i tillæg til dette at tilbyde dem mulighed for i dialoggrupperne at sætte ord på eventuelle bekymringer. Det er udtryk

for demokratiske læreprocesser, som dermed bliver en hjælp til deltagerne i forhold til at italesætte deres personlige følelsesliv samt en måde at guide deres erfaringer og færdigheder ind i baner, som de selv får et mere tydeligt billede af i den psykiatriske kontekst. Der er således en form for dannelse i Sommerskolens mål, hvor dannelse her dækker det at skærpe deres bevidsthed og autonomi – dette søges også i en erkendelse af, at positive holdningsændringer i forhold til psykiatrien alene ikke er tilstrækkelig, når vi skal promovere psykiatrien som et muligt karrierevalg (Happell 2008b: 334). Nok er der knyttet faglighed og kontant viden til oplæggene, men det primære mål er at skabe rammer, hvor deltagerne mødes for at følge deres erkendelseslyst, og hvor de kritisk kan spørge til hinandens - og deres mentors - grundantagelser, som deres hverdagsbevidsthed¹¹ også er styret af.

Det betyder også, at målet er refleksion over eget grundlag og behandling af alternative synspunkter, der kan løfte deltagerne ind i nye forståelseshorisonter og gøre dem rede til nye erfaringer – dette kan siges at være Sommerskolens fornemste rolle. Denne rolle søges udmøntet ved, at deltagerne betragtes som besøgende, der ønsker at indgå i et kvalificeret samarbejde og dialog med mentorerne, der kan hjælpe dem til at klargøre og ikke mindst diskutere deres selvforståelse og forforståelser, som de tænker og vælger ud fra. De studerende er eksperter i eget liv, men de vil gerne have en samtalepartner for at kvalificere selvrefleksionen. Mentorerne har dog større viden og erfaring indenfor psykiatrien, men de er ikke eksperter og vil derfor kunne fungere som en form for rejseguide og udvide deltagernes horisonter med nye veje og stier. Der findes ikke autoritative veje til at løse spørgsmålet om rekruttering, og mentorerne vil ikke sidde med svarene men i stedet finde eksempler fra deres eget liv, som efter deres overbevisning kan bidrage til de studerendes spørgsmål. Der tilstræbes en høj grad af umiddelbar ærlighed, som tjener til at skabe den nødvendige tillid og åbenhed i dialoggrupperne, fordi vi netop ikke altid er åbne overfor ukendte synspunkter (Mezirow 2000: 75). Meget forenklet kan kommunikation siges at være Sommerskolens middel og mål, mens man som underviser heller ikke må undervurdere den potentielle effekt, som man selv og undervisningens indhold har på deltagerne (Durkin 2002: 33).

En betragtelig del af målet søges opnået via dialoggrupperne, hvilke etableredes inden start. Mentorerne valgte i samarbejde med mig, at gruppesammensætningen skulle udmøntes i deltagere fra forskellige uddannelsesinstitutioner men samtidigt ikke være så sammensatte, at ingen kendte hinanden. Argumentet herfor var en balance mellem støtte og udfordring, og det bevidste

¹¹ Hverdagsbevidsthed forstås her som deltagernes individuelle og kollektive forsvarsmekanismer i relation til de læreprocesser, deltagerne indgår i og udvikles som en psykisk struktur, der bliver en del af den enkeltes personlighed via socialisering. Hverdagsbevidstheden kan altså blokere for nye indsigter og dermed læring (Kragelund 2006: 104).

valg foretages, idet tidsrammen var begrænset til tre dage, og vort fælles ønske var også, at deltagerne skulle møde ind til et veltilrettelagt og foruddefineret læringstilbud, hvor samtlige studerende havde samme forudsætninger for at tage del i gruppen.

2.3 Egen rolle i Psykiatrisk Sommerskole

Jeg har varetaget rollen som projektansvarlig ift. Sommerskolen, men mit ærinde med dette speciale er *ikke* at foretage en vurdering af, hvorvidt den kan anskues som en succes eller det modsatte. Mit mål er at opnå viden ift. den gruppe af studerende, som synes at have en interesse og motivation for det psykiatriske felt, så det i fremtiden bliver muligt at implementere målrettede indsatser netop med henblik på rekruttering i dette regi.

I kraft af min funktion som uddannelsesansvarlig møder jeg hele hold af studerende, som undervises forud for den obligatoriske kliniske uddannelsesperiode, og her oplever jeg de studerendes interesse for psykiatrien i begrænset omfang. Deres tanker går på de mange forbehold, der kan være, når de første gang skal stifte bekendtskab med en psykiatrisk afdeling. Således stilles ofte spørgsmålstejn ved, om de som novicer kan risikere at forværre patienternes tilstand, fordi de mangler viden og færdigheder i sygeplejen til denne patientgruppe. Nogle studerende giver ligefrem udtryk for, at de er bange for at skulle møde patienterne, og der præsenteres ligeledes eksempler på fordomme, som f.eks. at denne patientgruppe ofte er udadreagerende, hvilket må resultere i mange tvangsforanstaltninger, som den største gruppe af studerende oplever som skræmmende. De danner ofte disse billeder via medierne, hvilket helt naturligt virker på dem, som skal lære feltet. Jeg ved dog, at en del studerende herefter gennemgår læringsforløb, som bibringer dem andre syn og holdninger til den psykiatriske praksis, men afdelingerne tilkendegiver, at de oplever få studerende give udtryk for, at de faktisk ønsker ansættelse indenfor området. I dette lys blev arbejdet med Sommerskolen interessant, for vi kunne med denne baggrundsindsigt ikke forudse, hvor stor interessen viste sig at være. Et overordnet formål med Sommerskolen må uvægerligt også være at tilbyde et læringstiltag, som fokuserer på arbejdet med deltagernes opfattelser og forståelser, så psykiatrien opnår status som et attraktivt arbejdsfelt, hvilket kun lader sig realisere, såfremt samtlige influerende faktorer identificeres og artikuleres – og vigtigst af alt – forholdet mellem dem undersøges. Det skyldes, at effektive og bæredygtige læringstiltag koncentreret om rekruttering ikke vil kunne opfylde succeskriteriet, hvis de ikke vedkendes som faciliteret gennem den psykiatriske sygeplejes kompleksitet (Happell 2008c: 43). Jeg repræsenterer dermed et syn på feltet, som betyder, at når fokus netop er rekruttering til psykiatrien, så må læringstiltag, der retter sig mod det,

nødvendigt kunne imødekomme og rumme denne kompleksitet, som deltagerne tager del i. En undersøgelse, som kan indeholde denne grad af kompleksitet, kræver selvsagt en række velovervejede og velbegrundede valg, hvor jeg sigter mod, at en afgrænsning vil kunne bidrage til at belyse en del af feltet, som i givet fald kan have betydning for fremtidige Psykiatriske Sommerskoler.

Nogle vil måske anfægte min objektivitet i bearbejdelsen af problemstillingen, som jo tager afsæt i et læringstiltag, som jeg naturligt har været og stadig er dybt involveret i, men jeg præciserer også forskellen, som jeg til stadighed er opmærksom på;

”Vi må erkende forskellen mellem det formål, vi som uddannere arbejder med, og de lærendes mål, som vi gerne vil hjælpe dem med at nå.”

(Mezirow 2005: 103).

Deltagerne er hovedpersoner i Sommerskolen, men de er i højeste grad hovedpersoner i eget liv. Min tese er, at vi under alle omstændigheder ikke vil kunne opnå succes som uddannere med formål, som ikke matcher de lærendes mål, men vi kan heller aldrig være neutrale. Jeg bringer desuden min egen forforståelse i spil, idet jeg naturligvis selv har skullet træffe et karrierevalg som nyuddannet. Min baggrund for valg af psykiatrien udgør dermed en central del af min forståelseshorisont, som jeg hverken kan eller skal overføre til deltagerne, hvorfor jeg gennem processen og undersøgelsesdesignet søger at forholde mig åben for derved at bringe min forståelseshorisont i bevægelse.

Jeg har heller ikke valgt udelukkende at lade min personlige forforståelse forme tilgangen til specialet, hvorfor udvalgte teorier har bidraget til at orientere mig i praksis. Fokuseringen i forholdet teori/praksis er dog på praksis, mens teori bidrager med forståelse. Dette er mit samlede grundlag for at formulere min problemstilling.

3.0 Problemformulering

Hvilken betydning har sygeplejestuderendes selvforståelse og forforståelse af psykiatrien for transformative læringsforløb, hvor rekruttering til den akutte psykiatri er målet?

3.1 Hypoteser

Ovenstående beskrivelse af problemfeltet nødvendiggør en præcisering af de præmisser, jeg undersøger problemformuleringen under. Det betyder konkret, at jeg arbejder ud fra nogle grundlæggende forudsætninger, hvor *transformative læringsforløb* er eksemplificeret ved

Psykiatrisk Sommerskole, hvorunder forudsætningerne vil blive afprøvet. Begrebet 'transformativ læring' er inspireret af Mezirows transformationsteori, som udfyldes yderligere i teori afsnittet. Derfor indgår følgende hypoteser, der beskrives som min forforståelse i forbindelse med undersøgelsen. Hypoteserne er;

1. *Lærerprocesser kan designes, så aktiviteter og oplevelser kan facilitere transformation af de studerendes selvforståelse og forforståelser.*
2. *Transformative læringsforløb er en forudsætning for læringsforløb med rekruttering som mål.*

3.2 Begrebsafklaring

Nøgleord i problemformuleringen samt hypoteserne defineres herunder med det formål at præcisere begreberne forud for de følgende afsnit.

Selvforståelse: henviser til deltagernes egne opfattelser, synspunkter og relaterer sig til personligheden, som danner grundlaget for den enkeltes identitet. Det er ikke en fast kerne men derimod en fortløbende proces, der indeholder reflekterede forestillinger om sig selv og sin personlighed (Giddens 2003: 224).

Forforståelse: betragtes som en del af vores forståelse på lige fod med vore fordomme (Fuglsang og Olsen 2007: 321). Begrebet forståelse indeholder således flere komponenter, som indvirker på måden, mennesket er til og erkender verden på. Her skal også henvises til Hans Georg Gadamer, som forsvarer af den filosofiske hermeneutik, hvor forståelseshorisont står som et centralt begreb. Fordomme og forforståelse udgør vores forståelseshorisont, som udfoldes yderligere i metodeafsnittet. Forforståelse hentyder til, at der altid går en tidligere forståelse forud for vores aktuelle forståelse, og forforståelse bliver dermed uundgåelig. Vi bygger hele tiden forståelsen, som derfor har en historie eller nogle forudsætninger, som er nødvendige for at begribe. Forskellen på forforståelse og fordomme er, at mens forforståelse er forståelsesbetingelser, så er fordomme vores bagage eller det meningsgivende for forståelsen.

Elementer i menneskets selvforståelse og forforståelse er ubevidste, men jeg er bærer af troen på, at disse kan bevidstgøres gennem læring.

Den akutte psykiatri: henviser her til hospitalspsykiatrien som en del af behandlingspsykiatrien, frem for socialpsykiatrien, distriktskykiatrien eller de kommunale tilbud, dvs. bostederne eller de åbne afdelinger udenfor hospitalsregi, som også tæller døgnhuse og dagbehandlingstilbud til sindslidende. De psykiatiske patienter kan præsentere sig med mange og meget forskellige

karakteristika samt akutte behov. Der kan således være tale om dels akutte livstruende tilstande, dels tilstande med svær forpinthed og/eller angst som led i en psykotisk tilstand eller svær depression. Endvidere kan der være tale om patienter med adfærdsændring som følge af stofpåvirkethed.

3.3 Specialets struktur

Hvor den afgrænsede problemstilling og konteksten er identificeret i problemformuleringen med de bagvedliggende præmisser i form af hypoteserne, vil jeg her kort skitsere strukturen i specialet samt den samlede fremgangsmåde.

Det følgende metodeafsnit introduceres med overvejelser om, hvordan jeg overordnet søger at besvare problemformuleringen. Der følger delafsnit med mine valg, som indbefatter præsentation af den teoretiske referenceramme, en empirisk dimension og et litteratur review. Herefter følger en beskrivelse af specialets videnskabsteoretiske ramme, som udgøres af centrale elementer indenfor såvel den fænomenologiske som den hermeneutiske tradition.

Efterfølgende udfoldes mit valg af teoretisk optik i et selvstændigt teoriafsnit med præsentation af de anvendte dele af henholdsvis Anthony Giddens og Jack Mezirows teorier. Der anlægges dermed en sociologisk samt et læringsteoretisk optik på specialet.

Næste hovedafsnit omhandler selve undersøgelsesdesignet, som består af en beskrivelse af spørgeskemaundersøgelsen, deltagerobservationerne og evalueringsskemaet. Vægten lægges dog på deltagerobservation, da den betragtes som hovedkilden til datafund og dermed det primære bidrag til besvarelse af problemformuleringen.

Der følger en gennemgang af undersøgelsesresultaterne, der igen inddeles i underafsnit svarende til de tre empiriske undersøgelsesmetoder, hvor der i tillæg til disse beskrives væsentlige pointer til vurdering af undersøgelsens validitet. Afsnittet rundes af med en konklusion på specialets samlede empiriske fund. Den empiriske del bidrager med et forståelsesgrundlag for Sommerskolens målgruppe og lægger dernæst op til at afprøve hypoteserne ved hjælp af de udvalgte teoretiske bidrag, idet en ren empirisk besvarelse af problemstillingen er utilstrækkelig.

Selve analysedelen pågår som endnu et hovedafsnit. Der vil kontinuerligt blive inddraget udsagn af informanterne, som fungerer som dokumentation og intern argumentation, mens øvrige kilder udgør den eksterne dokumentation. Afsnittet er opdelt i tre tematiske områder fremkommet af den empiriske undersøgelse. Analyseafsnittet afsluttes med en diskussion, hvor de teoretiske kilder

perspektiveres, og deres betydning vurderes i forhold til den samlede besvarelse af problemstillingen.

Konklusionsafsnittet bidrager med en opsummering af undersøgelsesresultaterne, fortolkninger, centrale pointer og de vurderinger, som er fremanalyseret i tidligere afsnit.

Der indgår desuden et metodekritisk afsnit, hvor den samlede undersøgelses mindre befordrende sider tydeliggøres for læseren, idet jeg gennem undersøgelsen gør mig en række erfaringer, og fordi metoden står absolut centralt i specialet. Jeg forholder mig dermed eksplicit til både egne og teoretiske argumentationer for at præsentere de forbehold, der må være for konklusionens gyldighed.

Det afsluttende perspektiveringsafsnit er igen en udfoldelse af konteksten, hvor undersøgelsens brugbarhed, betydning og konsekvenser for fremtiden skitseres.

4.0 Metode

Jeg vil i dette afsnit redegøre for de metodiske overvejelser, der ligger til grund for min undersøgelse og behandling af problemformuleringen. Problemformuleringen søger svar på et fænomens – rekrutteringens – beskaffenhed set i forhold til en gruppe sygeplejestuderende. Spørgsmålet lægger dermed op til anvendelse af kvalitativ metode, men idet jeg både ønsker at tyde og skabe mening, kombinerer jeg metoden med en kvantitativ del i form af spørgeskemaer. Kvalitative og kvantitative metoder kan betegnes som to metodologiske spor, der her kombineres og betegnes som triangulering, idet de forskellige spor anvendes til at belyse det samme fænomen (Olsen 2005: 10).

Først søger jeg svar på udvalgte spørgsmål omhandlende de studerendes baggrund, fremtidsplaner og forventninger til sommerskolen. Dette gøres via udsendelse af et præliminært spørgeskema til deltagerne forud for afviklingen af Sommerskolen. Her *skabes* mening ved hjælp af kvantitativ metode uden dog at søge efter egentlige årsagssammenhænge. Denne metode er ikke tilstrækkelig, da den ikke kan afdække de betydninger, som de studerende tildeler deres til- eller fravalg af psykiatrien, hvorfor deltagerobservation tages i anvendelse. Under afviklingen af Sommerskolen søger jeg at *tyde* mening gennem deltagerobservation, som udgør den mest omfattende del af den kvalitative tilgang. Samtidig er deltagerobservation ikke valgt som en selvstændig metode, fordi den ikke formår at opnå svar på, hvorvidt bestemte karakteristika i forhold til respondenternes selvforståelse og forforståelse udmønter sig i karrierevalg indenfor psykiatrien. Empirisk afslutter jeg derfor den samlede undersøgelse med endnu et spørgeskema, som denne gang har fokus på

evaluering. Deltagerne udfylder skemaet ved Sommerskolens afslutning, dvs. jeg igen søger at *skabe* mening ift. deres fremtidsplaner.

Gennem den empiriske undersøgelse opnår jeg en viden og forståelse for gruppen af studerende, som ikke kan stå alene. For at kunne besvare problemformuleringen bliver det nødvendigt at foretage en teoretisk analyse fundene, fordi det uvægerligt må have betydning for, hvordan psykiatrien rekrutterer eller ønsker at gøre det. Jeg arbejder dermed ud fra en antagelse, som forudsætter en forståelse af rekruttering, som ikke udelukkende kan beskrives under psykiatriens markedspræmisser, men at psykiatrien som organisation må tilpasse rekrutteringstiltag til den faktiske målgruppe ud fra dennes læringsbehov. Samtidig vil jeg gøre læseren opmærksom på, at den empiriske del af specialet er tungtvejende i forhold til den teoretiske analyse, hvilket har været et bevidst valg fra begyndelsen, da den udgør hele fundamentet for en videre bearbejdelse af de pågældende fund og er i sidste instans hovedargumentet i en besvarelse af problemformuleringen.

4.1 Teoretisk referenceramme

Valget af teoretisk referenceramme for specialet og analysedelen har til dels baggrund i mit læringssyn. Desuden skyldes valget af teoretiske optikker, hvordan jeg bedst muligt kan bearbejde hypoteserne og i sidste ende besvare problemformuleringen fyldestgørende. Rammen er heller ikke udvalgt, fordi jeg absolut deler synspunkter med Anthony Giddens og Jack Mezirow.

Idet problemfeltet er afgrænset til at beskæftige sig med deltagernes selvforståelse og forforståelser samt det samfundsmæssige perspektiv på rekruttering, behandler jeg disse to sammenvævede dimensioner adskilt i teoriafsnittet for overblikkets skyld, idet Giddens og Mezirow også er udvalgt med baggrund i hver sit bidrag indenfor disse områder.

Giddens er valgt, fordi han kan betegnes som en samfundsteoretiker, der indgående beskæftiger sig med spørgsmål om, hvordan de unge konstruerer deres egen livsbane og skaber deres egen fortælling om sig selv i det moderne samfund (Giddens 1996). Der tages dermed en sociologisk metode i brug ift. forståelsen af, hvordan modernitetens påvirkning af deltagerne kan begribes. Når jeg kaster et sociologisk blik på sommerskolen, er det fordi en sociologisk analyse af den pædagogiske virksomhed kan give et nødvendigt supplement til forståelsen af Sommerskolen som fænomen. Pædagogisk virksomhed kan netop siges at være underlagt sociale forhold, som derfor må vurderes sociologisk, hvilket er mit ærinde med afsæt i udvalgte dele af Giddens' værker. Han spørger bl.a. til, hvilke regler og normer vi følger, når vi handler, samt hvordan og hvorfor de er opstået, mens der må suppleres med et specifikt læringsteoretisk bidrag, idet Sommerskolen er et

konkret læringsforløb, som tilrettelægges med udgangspunkt i en bestemt gruppe deltagere. Giddens har gennem sin karriere beskæftiget sig meget med det overordnede politiske niveau i modernitetens æra, hvor bl.a. ressourcer til uddannelsessektoren tildeles, men her anvendes han udelukkende med fokus på praksisniveauet, altså der hvor uddannelsesaktiviteterne og dermed også Sommerskolen gennemføres.

Mezirows bidrag benyttes til at analysere, hvad der mere specifikt karakteriserer deltagernes læreprocesser, hvordan de kommer til udtryk, og hvordan processerne dermed også kan vurderes, når vi har at gøre med en gruppe unge med de selvforståelser og forforståelser, som deltagerne i den empiriske undersøgelse viser sig at have.

De tidligere nævnte didaktiske overvejelser, angiver Mezirow, at vi kun kan forstå situeret i en bestemt kulturel sammenhæng, men selve indholdet af et læringsforløb som Sommerskolen vil ikke kunne bestemmes udelukkende ud fra dette perspektiv (Mezirow 2005: 90). Han betoner, at begrundede beslutninger kræver kritisk refleksion over gyldigheden af de præmisser, beslutningerne er baseret på, og dette mener jeg netop står helt centralt i forhold til undersøgelsen, hvor der netop søges at skabe rammerne for de konstruktive diskurser, som metodemæssigt kræves for at opnå transformativ læring.

4.2 Empirisk undersøgelsesmetode

Den empiriske undersøgelse bidrager med konkrete belæg i besvarelsen af problemstillingen, mens jeg i den teoretiske analyse henter den fortolkende dimension. Sommerskolen modtog i juni 2009 i alt 52 ansøgninger fra sygeplejestuderende spredt over hele Region Midt på tværs af tilknytning til uddannelsesinstitutioner¹². Heraf valgte regionen at optage 36 studerende – alle ud fra den betragtning, at deres uddannelsesmæssige status gjorde, at de ikke havde mulighed for at søge igen næste år. De var med andre ord så langt i studiet, at de planmæssigt ville være færdiguddannede primo 2010. På grund af sygdom og frafald af anden privat årsag endte Sommerskolen med at gennemføre programmet med 34 deltagere.

For at opnå den nødvendige viden om disse studerende i henhold til problembeskrivelsen, kræver det besvarelse af spørgsmål, som hvorfor de har søgt deltagelse på Sommerskolen, hvorfra interessen stammer, hvad tænker de om psykiatrien, hvad bekymrer dem osv. Til dette formål blev der udsendt et spørgeskema til samtlige deltagere 14 dage forud for afviklingen af Sommerskolen. Gennem deltagerobservation opnås yderligere kvalitative data om deres tanker og holdninger, og

¹² Der eksisterer aktuelt fem uddannelsesinstitutioner i Region Midt med placering i Århus, Silkeborg, Randers, Viborg-Thisted (denne udgør én enhed men er fysisk opdelt i en afdeling i henholdsvis Viborg og Thisted) samt Holstebro.

slutteligt udfyldte deltagerne et evalueringsskema, som primært søgte svar på deres vurderingskriterier af Sommerskolen.

Specialet indbefatter dermed såvel kvantitative som kvalitative fund, som optegnes i afsnittet 'Undersøgelsesresultater'. Fundene tjener til at beskrive en population – Sommerskolens deltagere – undersøgelsen tæller og beskriver, 'hvad der er derude', dvs. metoden er deskriptiv (Olsen 2005: 11). Spørgeskemaerne er mindre fleksible end kvalitative metoder, fordi de er forudbestemte, mens deltagerobservation er særdeles fleksibel, da metoden indfanger det, der måtte gøre sig gældende for informanterne, og der 'fremtvinges' ingen stillingtagen til udvalgte emner. Jeg har tilstræbt at foretage en så forudsætningsløs registrering af deltagerne som muligt og den mening, som de selv tillægger deres handlinger og valg (Kristiansen & Krogstrup 2005: 172). Dette gøres ud fra den betragtning, at jeg ikke træder forudsætningsløst ind i feltet og starter på dataplanet uden nogen teoretisk viden, men de forskellige dataindsamlingsmetoder er de prioriterede omdrejningspunkter for undersøgelsen, hvorfor de fortjener uindskrænket opmærksomhed. Jeg ønsker at være deltagerens talerør, mens jeg på samme tid forholder mig kritisk uden at lade de teoretiske begrebsapparater fungere som søgelys. Mine observationer er *teoriledede* for at gøre det samlede resultat mere dybtgående og nuanceret (Dohn 2008: 32).

4.3 Litteratur review

Dette afsnit er en optegnelse over den samlede litteratursøgning med det formål at bibringe læseren transparens ift. søgningen, da den skal være reproducerbar. Det er relevant at fremdrage hidtidig eller igangværende forskning indenfor emnet, idet Sommerskolen som tidligere nævnt er den første, men mange forskelligartede rekrutteringstiltag er netop iværksat med samme intentioner, hvorfor det findes interessant at undersøge, hvorvidt der forefindes evidensbaserede undersøgelser.

Ved litteraturgennemgangen er der søgt tosporet, idet emnet dels omhandler *sygeplejestuderendes* selvforståelse og forforståelser af psykiatrien, mens hensigten er at opnå viden, der kan facilitere rekrutteringen af færdiguddannede *sygeplejersker*. Det har nødvendiggjort søgning på begge disse grupper, hvilket giver et overvældende antal hits, som fordrer en velovervejet systematik.

Søgemetoden er derfor en systematisk elektronisk søgning, fordi målet her er litteratur efter udvalgte emneord frem for bestemte forfattere eller teoretiske rammer. Der er søgt efter materialer som både bøger, tidsskriftsartikler og bibliografier.

Søgeprocessen er medvirkende til at spore mig nærmere ind på problemfeltet samt problemformuleringen. Størstedelen af den udvalgte litteratur bliver undervejs anvendt som

baggrundsviden og indgangsvinkel til emnet. Min overordnede søgestrategi har været en systematisk bloksøgning kombineret med en usystematisk kædesøgning (Buus 2008). Den specifikke søgeteknik er dokumenteret i en søgeprotokol (Bilag 3) for at gøre søgningen reproducerbar.

4.3.1 Resultater af litteratur review

Enkelte undersøgelser berører min problemstilling direkte, mens mange undersøgelser omhandler de studerendes læring i den psykiatriske kontekst. Når der søges bredt på rekruttering, behandles det oftest i forhold til den sekundære sektor, hvor det desværre ikke fremgår, hvilken andel, der omfattes af psykiatrien frem for den somatiske del. Ved nærmere gennemsyn af abstracts fremgår det dog tydeligt, at de netop omhandler det somatiske felt. Når litteraturen ellers behandler rekruttering indenfor psykiatrien er fokus i langt overvejende grad på de primære faggrupper som læger og psykiatere. De sparsomme fund fortæller mig, at den udvalgte problemstillings relevans er styrket, idet rækken af rekrutteringstiltag er vokset betragteligt i de allerseneste år – specielt nationalt, mens evidensen af disse kan siges at mangle specifikt for de nyuddannede sygeplejerskers vedkommende.

Af søgeprotokollens konklusion fremhæves to centrale referencer, som kort skitseres herunder, da de har relevans for forståelsen af udvalgte begreber og sammenhængen mellem disse, udover at de vurderes at være henholdsvis empirisk og/eller teoretisk velbegrundede. Desuden repræsenterer de hver sin målgruppe, hvor Kragelund beskæftiger sig med de studerende i deres obligatoriske kliniske læringsforløb, mens Tingleff fokuserer på de nyuddannede sygeplejersker. Sommerskolen kan siges at befinde sig midt mellem disse to grupper.

Linda Kragelunds Ph.d.-afhandling er en kvalitativ empirisk undersøgelse af sygeplejestuderendes læreprocesser specifikt i psykiatrien, som til dels har baggrund i teoretiske studier (Kragelund 2006). Afhandlingen bidrager med en kategoriseringsmodel for de studerendes læreprocesser med specielt fokus på ikke-rutine situationer, når de interagerer med psykiatriske patienter. Kragelund finder således fire typer disjuncture¹³, som knytter an til, hvem den er henholdsvis bevidst og ikke-bevidst for.

Derved kan de fire typer afbildes i Figur 1:

¹³ Begrebet 'disjuncture' er inspireret af Peter Jarvis. Disjuncture opstår, når der er splittelse eller disharmoni mellem en persons biografi/erfaring og den sociale situation, som personen befinder sig i. Når der opstår disjuncture i situationer, befinder vi os dermed i potentielle læresituationer, fordi vi grundlæggende søger mod harmoni ved at stille spørgsmål.

Individuelt bevidst disjuncture (erkendt af den studerende)	Individuelt ubevidst disjuncture (ikke erkendt af den studerende)
Kollektivt bevidst disjuncture (erkendt af både studerende og vejleder)	Kollektivt ubevidst disjuncture (ikke erkendt af hverken den studerende eller vejleder)

(Kragelund 2006: 204)

Det særegne for denne model i henhold til specialet er dens fokusering på læring i netop den psykiatriske kontekst, som på flere punkter markant adskiller sig fra sygeplejestuderendes læreprocesser i andre kontekster. Forfatteren præsenterer et komplementært indhold i læreprocesserne, som dels består af den professionelle socialisering (at lære at være sygeplejerske) og udvikling af professionalisme (at lære at udøve psykiatrisk sygepleje). Empirien viser, at de studerende primært er optaget af førstnævnte (ibid.: 222). Specifikt for læring i psykiatrien står pseudo-hverdagslivsaktiviteterne¹⁴, som både kan indgå i relation til professionel socialisering og udvikling af professionalisme. Det viser sig, at de studerende befinder sig i situationer, som de umiddelbart opfatter som rutine men begår fejl eller flygter, fordi situationen i kraft af konteksten er ikke-rutine. Der opstår dermed disjuncture i form af uudnyttede læringsmuligheder.

Kragelund beskriver, hvorledes læreprocesserne kan optimeres, såfremt der fokuseres yderligere på den professionelle socialisering og de uudnyttede læringsmuligheder. Læreprocesserne karakteriseres nemlig primært som "learning by doing", hvor de studerende ikke får kortlagt læringsbehovet. Ved at anvende kategoriseringsmodellen som lærings- og undervisningsredskab vil det således være muligt at udnytte de studerende og praksissituationernes læringspotentiale optimalt. Derfor leder Kragelund aktuelt et aktionsforskningsprojekt, hvor fokus bl.a. er indføring af kategoriseringsmodellen¹⁵.

¹⁴ Pseudo-hverdagslivsaktiviteter defineres som situationer, hvor studerende og patienter sammen interagerer ift. handlinger, der ligner hverdagens men *ikke* er det i kraft af den psykiatriske kontekst. Det indbefatter aktiviteter som f.eks. at handle ind, fysisk aktivitet og small talk.

¹⁵ Aktionsforskningsprojektet Læring i Psykiatrien har det overordnede formål at sætte uddannelse af sygeplejestuderende, rekruttering og fastholdelse af sygeplejersker, praksisforskning, kompetenceudvikling samt psykiatrisk sygepleje på dagsordenen (link til projektets hjemmeside; <http://www.ncfk.dk/site.aspx?p=141>).

Ellen Boldrup Tingleff's kandidatstudie beskriver transformationen fra sygeplejestuderende til nyuddannet i psykiatrien og de vanskeligheder, der synes at være karakteristiske for denne overgang (Tingleff 2008). Formålet er at opnå viden om de nyuddannede sygeplejerskers oplevelser, for derigennem at facilitere fastholdelsen af dem i psykiatrien. Der synes nemlig at være diskrepans mellem deres forventninger til jobbet på den ene side, og virkelighedens krav, kompetencer og ansvar på den anden side. Problemstillingen er kendt i den generelle litteratur om sygepleje, men Tingleff argumenterer i tråd med Kragelund for, at der mangler indsigt i, hvordan det forholder sig specifikt i den psykiatriske kontekst.

Tingleff fokuserer på de vanskeligheder, der synes at være forbundet med den professionelle socialisering, når de nyuddannede ønsker at udvikle professionalisme, hvilket beskrives som et naturligt behov. Tingleff konkluderer også, at de studerendes læringsforløb i psykiatrien har betydning for rekrutteringen, mens psykiatriens image er hæmmende. Sidstnævnte er for mig at se forbundet med den enkeltes forforståelse, som dermed lægger hindringer for den professionelle socialisering (Tingleff 2008: 16). De studerende får tilsyneladende et godt billede af den psykiatriske sygeplejerskes rolle under deres kliniske uddannelse, mens den teoretiske del af uddannelsen får en negativ virkning, idet den er mangelfuld. Det, der er afgørende for, om de vælger at indlede en karriere i psykiatrien, konkluderes at være oplevelserne i den kliniske del, hvor oplevelsen af afdelingskultur og støtte fra personalet fremhæves som særligt betydningsfuld (ibid.: 46). I kraft af at de nyuddannede overvejende stifter bekendtskab med somatikken under uddannelsen og derudover præsenteres for et urealistisk ideal for sygepleje, konkluderer Tingleff samlet set, at socialiseringen til rollen som psykiatrisk sygeplejerske bliver vanskelig.

4.4 Videnskabsteoretisk ramme

Dette afsnit er en kort skitsering af de centrale aspekter indenfor fænomenologien og hermeneutikken, da de har betydning for de efterfølgende valg, jeg træffer i afsnittet omhandlende undersøgelsesdesignet. Det vil sige, at den metodiske anvendelse af hermeneutikken og fænomenologien vil blive præsenteret.

Med problemformuleringen lægger jeg op til at udforske sygeplejestuderendes selvforståelse og forforståelse, hvilket nødvendigvis må tage sit afsæt i deres eget subjektive perspektiv. Det metodologiske spor er dermed indenfor fænomenologien, som er udtryk for, at de studerendes adfærd er styret af det, der ligger i deres motiver, tanker og følelser, hvilket igen forudsætter, at jeg benytter en undersøgelsesmetode, som kan afdække deltagernes livsverden, som de oplever den

(Kristiansen & Krogstrup 2005: 14). Min opgave bliver dermed at fortolke deres fortolkningsproces med det formål at forstå den i henhold til Sommerskolens læringsforløb. Dette leder hen til en kvalitativ tilgang i form af deltagende observation, som gør det muligt at opnå en nuanceret viden om deltagerne, og hvad der synes at være betydningsbærende for dem. Når jeg benytter observationsmetoden vil jeg møde deltagernes common sense-viden¹⁶, og da jeg søger indsigt i, hvordan de konkret påtænker at omsætte deres viden til et bestemt karrierevalg, vælger jeg at kombinere metoden med spørgeskemaerne, hvor jeg beder dem om denne konkrete stillingtagen ud fra deres aktuelle ståsted.

Den fænomenologiske metodologi peger desuden mod bestemte procedurer for håndtering af forholdet mellem empiri og teori. Det forholder sig sådan, at jeg ud fra det fænomenologiske perspektiv har til opgave at konstruere teoretiske begreber på baggrund af førnævnte common sense-viden, hvilket jeg ikke gør. Jeg benytter i stedet anerkendte teoretiske begreber til at fortolke mine data. Herudover træder jeg ikke fuldstændig åbent ind i feltet, men bringer både min teoretiske og faglige forforståelse i spil som forsker i eget felt; fortolkningerne sker i lyset af min situation (Kruuse 2008: 215). Min teoretiske forforståelse præsenteres via den teoretiske referenceramme og litteratur review, mens min faglige forforståelse naturligt udgøres af egen baggrund og erfaring som tidligere sygeplejestuderende med det karrierevalg, jeg selv har truffet. Endeligt tages min funktion som uddannelsesansvarlig også i anvendelse med viden og erfaring.

Når jeg fortolker data, anvender jeg den hermeneutiske tilgang til forskningsprocessen, hvor den hermeneutiske cirkel tegner et billede af databearbejdningen. Deltagernes udsagn, der skal forstås både som spørgeskemabesvarelser og handlinger fra deltagerobservationerne, konverteres til tekst, som kodes, analyseres og fortolkes med udgangspunkt i den hermeneutiske cirkel. Datamaterialet, som er udsnit af virkeligheden, brydes ned i mindre enheder for derefter igen at samles til en meningsfuld helhed gennem analysen, der er udtryk for en mere abstrakt forståelse af feltet og problemet. Formålet med at præcisere enkeltdelens betydning er således en forandring af den overordnede betydning, som den fremstår for mig med min forforståelse. Processen er netop en cirkelbevægelse, fordi den hermeneutiske udlægning i princippet er uendelig, hvor jeg gennem databearbejdelsen bevæger mig mellem enkeltdele og helhed, hvilket fortsætter, indtil der opstår mening uden indre modsigelser (Kvale 1997: 57). Den endelige fortolkningsproces udmøntes i konklusionen.

¹⁶ Common sense-viden betegnes også som hverdagslivets viden og defineres som en social konstruktion, der fungerer som den enkeltes referencesystem for handlinger. Det er en ikke-statisk viden, som udvikles mellem individet og omgivelserne (social interaktion) (ibid.: 77).

5.0 Teoriafsnit

Teoriene fremstilles kort og behandles, så de kan danne grundlag for at analysere, forstå og fortolke undersøgelsens empiriske materiale for derigennem at afprøve hypoteserne og besvare problemformuleringen. Viden sættes dermed ind i Sommerskolens konkrete sammenhæng og bidrager til fortolkning af denne sammenhæng.

5.1 Anthony Giddens

Den britiske sociolog Anthony Giddens karakteriserer det moderne samfund¹⁷ som det refleksivt moderne, hvor meget lidt er givet på forhånd. Individet vælger og foretager sin egen livsplanlægning gennem reflektiv konstruktion af selvidentiteten (Giddens 1996: 105). Men individet planlægger ikke selvets bane ud fra et fuldstændigt valg af egen livsstil. Valget beror til dels på det miljø, som den enkelte bevæger sig i, og Giddens ville betegne Sommerskolen som en institutionaliseret ramme, som medvirker til at forme deltagernes handlinger. Han beskæftiger sig dermed med graden, hvorunder det enkelte menneske er i stand til selv at skabe sit liv og rammerne herfor. Han gør sig til fortæller for, at samfundet udstikker nogle rammer, hvorunder individet så træffer beslutninger og handler. Han kritiserer med andre ord mange af de øvrige sociologiske teorier, som kan kategoriseres ind under dualismen mellem individ og samfund. Det vil sige, at han placerer sig midt imellem de analyser, som vægter enten det handlende individ eller det omgivende samfund, og han gør det med tilblivelsen af strukturationsteorien¹⁸ i 1984. Teoriens hovedtanke er, at de samfundsmæssige institutioner og strukturer både er et middel til og et resultat af individernes handlinger, og således er både samfund og individer i et gensidigt påvirkningsforhold (Giddens 2003: 236).

Han sætter lighedstegn mellem selvet og selvets fortælling. Alt starter med selvet, og fordi vi taler så meget om det nu, skyldes det, at selvet er kommet under pres. Det har forbindelse til forståelse af moderniteten, hvor det karakteristiske er den altomfattende refleksivitet¹⁹ (Giddens 1994: 40). Det påpeges desuden, at refleksiviteten undergraver fornuften, når denne forstås som søgen efter sikker viden. Men vi befinder os i en verden præget af meget begrænset sikker viden, hvorfor vi reelt

¹⁷ Giddens anvender forskellige begreber gennem sine forskellige værker, men det moderne samfund beskrives også som det senmoderne, højmoderniteten eller blot moderniteten, som igen er ensbetydende med det industrialiserede samfund (Giddens 1996).

¹⁸ Begrebet strukturation er en understregning af det sociale livs karakter som en kontinuerlig strøm af handlinger.

Dermed placeres deltagernes sociale praktikker i centrum frem for at starte med enten deltagerne selv eller samfundet.

¹⁹ Refleksivitet betyder, at der stilles spørgsmålstejn ved alt, hvor alt dermed kan forandres.

aldrig kan være sikre på, at vores viden – og i denne forbindelse deltagernes valg – før eller siden må revideres.

Forskellen på moderniteten og tidligere samfundsformer²⁰ er, at økonomiske påvirkninger nu har en langt mere dybtgående effekt, og samfundet er langt mere dynamisk, men det vigtigste i specialets sammenhæng er, at det stigende vidensniveau medfører, at det sociale liv er forbundet med en lang række risici. Deltagerne vil f.eks. være bevidste om, at når de foretager et valg, vil de måske løbe en risiko på den måde, at valget afskærer dem fra andre valg på et senere tidspunkt. Livet påvirkes af skiftende risikomønstre, som bevirker at begrebet tillid også er forandret. Der næres ikke tillid til nogen eller noget medmindre der foreligger et bevis, hvilket yderligere forværres, når eksperter ikke er enige (Giddens & Pierson 2002: 115). Det enestående for moderniteten er transformationen af tradition, hvor fortiden har mistet sit greb, mens fremtiden er åben for scenarier præget af risici. Det afgørende begreb i teorien er *social praksis*, som skal forstås som socialt funderede handlinger – vi reviderer og justerer handlinger med baggrund i nye erfaringer, som dog ikke betyder, at handlingskapaciteten er muligt for den enkelte at forme selvstændigt (ibid.: 85). Vi skaber strukturer ud fra de begrænsninger og muligheder, som vi til hver tid har til rådighed, dvs. strukturerne er ikke statiske, hvorfor det kan tænkes, at Sommerskolens deltagere kan ændre strukturer.

5.2 Jack Mezirow

Jack Mezirow er professor i voksen- og efteruddannelse og har specielt opnået anerkendelse for transformationsteorien. Han anser læring for på én gang at være et individuelt og et socialt anliggende. Han er specielt optaget af læring som personlig udvikling og overskridelse af egne grænser. Det, der driver den lærende, er et eksistentielt behov for at få et mere meningsfyldt job og liv generelt. Man er dermed ikke længere optaget af, hvad man kan lære af, men hvad man skal lære for. Den lærende ønsker generelt, hvad Mezirow kalder 'perspective transformation'. Mezirow ser læring både som en proces og som et mål i sig selv. Han kommer desuden med bud på, hvordan voksenundervisere og dermed også oplægsholderne og mentorerne kan hjælpe med at tilvejebringe opmærksomhed om transformativ læreprocesser, fordi der findes betingelser for at optimere læring (Mezirow 2005: 93). Det vil sige, han præsenterer forslag til, hvordan den lærendes evne og tilbøjelighed til at engagere sig i disse processer kan opøves, fordi mennesker i kraft af det aktuelle samfund afkræves læring af så dybtgående karakter (Mezirow 2007: 112).

²⁰ Tidligere samfundsformer er f.eks. det postmoderne.

Transformationsteorien omhandler den afgørende måde at skabe mening på, hvor man bliver kritisk opmærksom på ikke blot egne men også andres implicitte antagelser og vurderer dem (Mezirow 2005: 90). Transformativ læring finder sted, når der er tale om en ændret forståelsesramme for den enkelte, som oftest er forbundet med stærke følelser, og som fordrer en opmærksomhed på de bagvedliggende antagelser. Transformativ læring defineres som;

”... den proces, hvorved vi omdanner problematiske referencerammer (indstillinger, mentale vaner, meningsperspektiver), antagelser og forventninger, så de bliver mere omfattende, indsigtfulde, fordomsfri, reflekterende og følelsesmæssigt åbne for forandringer.” (ibid.: 115).

Mezirow anser også andre læringsformer som betydningsfulde. Han beskriver således to væsensforskellige læringsdomæner, hvor den instrumentelle læring handler om kontrol og manipulation, mens den kommunikative læring er at søge efter mening, som involverer følelser, værdier m.m. Transformationer kan finde sted indenfor begge domæner, hvor deltagerne kan siges at gennemgå instrumentel læring i deres kliniske og teoretiske læringsperioder, hvor de f.eks. lærer om de psykiatriske sygdomme og efterfølgende afprøver og vurderer antagelser i praksis – dvs. praktisk problemløsning. Kommunikativ læring pågår, når deltagerne f.eks. indgår i studieunit²¹ eller reflekterer sammen med sin kliniske vejleder, hvor der forhandles om at nå frem til den bedst mulige forståelse – dvs. at forstå meningen (ibid.: 113). Forståelse eller mening findes i den enkeltes meningsperspektiver, som er en højere orden af skemaer, og når der tales om læringsstile, har vi at gøre med vanemæssige forventninger eller stereotypier, som vi ubevidst har tilegnet os (Mezirow 2000: 68-69). De grundlæggende antagelser forbliver ubevidste, hvis den enkelte ikke møder udfordringer i form af desorienterende dilemmaer, der kræver revurdering af meningsstrukturen (Mezirow 2007: 118). Jeg vælger at vægte transformation indenfor den kommunikative læring, fordi den refererer til den proces, som transformerer implicitte forståelser, der tidligere har været taget for givet gennem diskurs. Vi har generelt en tendens til at afvise alt, der ikke er i overensstemmelse med vores implicitte forforståelse, og dette står centralt for Sommerskolen.

Mezirow påpeger desuden, at vi aldrig kan fortolke oplevelser uden at inddrage vores forudindtagethed, hvilket også betyder, at konsensus aldrig kan siges at være nået fuldstændigt, fordi situationer er bestemt af sociale normer og kulturelle koder, som netop ændrer dig over tid

²¹ Studieunit er en specifik organisering af sygeplejestuderendes kliniske læringsperioder i psykiatrien, som tidligere blev benævnt 'basisgruppe'. Den er udtryk for læring i grupper, hvor deltagerne via refleksion udenfor afdelingerne bl.a. bearbejder erfaringer, oplevelser, teorier, begreber, forventninger, normer og holdninger m.m. sammen med en klinisk vejleder (Jakobsen og Hvoldal 2008: 4).

(Mezirow 2000: 75). Men at nå til forståelse af meningen med vores oplevelser er et fundamentalt menneskeligt behov, som kan vanskeliggøres pga. en række fordrejninger, som enten kan være af erkendelsesmæssig, sociokulturel og/eller psykisk karakter.

6.0 Undersøgelsesdesign

Dette afsnit er en redegørelse for de kriterier, der ligger til grund for at udarbejde spørgeskemaer og observationsguide til brug for deltagerobservation som dataindsamlingsmetoder. Det er den strategi, jeg bruger, når deltagerens udsagn konstrueres som objekt for egne iagttagelser med henblik på at beskrive, hvorfra de selv beskriver. Hvad jeg imidlertid ikke havde taget højde for var, at jeg grundet spørgeskemaernes udsendelse til deltagerne 14 dage før afviklingen ikke kunne foretage en databearbejdning og dermed opnå den tiltænkte baggrundsviden om dem, som jeg kunne basere deltagerobservationerne på. Jeg udelukkede dermed også brugen af probes, som er uddybende sonderinger (Olsen 2005: 44). I tillæg til dette nødvendiggjorde planlægningen også, at evalueringsskemaerne blev udarbejdet på samme tid som spørgeskemaerne, hvorfor der ikke var mulighed for at medtænke viden fra hverken spørgeskemaerne eller deltagerobservationerne. I de følgende afsnit vil deltagerne i øvrigt blive benævnt 'informanter' ud fra den betragtning, at hele min tilgang til den empiriske undersøgelse søges gennem så høj grad af objektivitet som muligt, idet min tidligere beskrevne involvering i sommerskolen kan indvirke herpå. Det har dermed en betydning for mig, hvorvidt deltagerne netop betegnes som sådan eller som studerende – eller om de som i denne del af specialet udgør gruppen af informanter.

6.1 Spørgeskemaundersøgelse

Spørgeskemaet udsendes til samtlige informanter med information om undersøgelsen (Bilag 4), og der lægges vægt på at motivere så mange som muligt for at opnå et dækkende datamateriale. Skemaet konstrueres og udsendes til deltagerne forud for afvikling af Sommerskolen, dvs. data konstrueres ved selvbesvarelse. I lyset af problemstillingen vægter jeg spørgsmål 9 – 21 (Bilag 5) omhandlende informanternes fremtidsplaner, mens de resterende data primært tjener som arbejdsredskab for sommerskolens arbejdsgruppe. Svarene kan allokeres i forskellige grupperinger, som har til formål at identificere og fortælle noget om de dominerende oplevelser af psykiatrien. Ved konstruktionen af spørgsmålene er der anvendt en række hovedregler for at sikre en brugbar datafangst. Spørgsmål og svarmuligheder er således udformet efter nogle retningslinjer, som oplistes i Figur 2:

• Enkelt sprog i form af korte, præcise og letforståelige spørgsmål (samme betydning for alle informanter i henhold til at undgå bias)
• Negative formuleringer undgås, hvor der samtidigt undgås idyllisering
• Overvejelser om informanternes viden ift. at kunne besvare spørgsmålene
• Ingen prestige-bias i spørgsmålene, dvs. informanterne skal ikke søge bestemte eller positive besvarelser, som kan have betydning for deres deltagelse i Sommerskolen
• Spørgsmålene må ikke virke unødigt fokuserende
• Spørgsmål og svarkategorier skal hænge logisk sammen med relevant kategorisering af svarmulighederne, som tilstræbes at være udtømmende
• Svarkategorierne antager halvåbent eller lukket svarformat, jfr. ovenstående
• Vekslen mellem spørgsmål med ja/nej svar og spørgsmål med mulighed for uddybning, så informanternes svar bliver så bevidste som muligt, og "automatsvar" undgås
• Overvejelser om spørgsmålene kan fremme bestemte svarmønstre, mens der samtidigt skal peges på, at afsmitning spørgsmålene imellem er uundgåelig (Olsen 2005: 45)
• Spørgsmålene kan typologiseres tidsmæssigt og er repræsenteret ved både retrospektive, aktuelle og prospektive forhold
• Der er en "ved-ikke" kategori ved holdningsspørgsmålene (sikrer en bedre validitet i målingen). Det såkaldte "holdningsbortfald" kan medføre underrapportering, men jeg er enig i den del af metodelitteraturen, som lægger vægt på, at en ikke-holdning også er en holdning (ibid.: 81)
• "På midten" kategori er medtaget ved enkelte spørgsmål, velvidende at nogle svar vil kunne opfattes tvetydigt, mens jeg søger at undgå fremtvungne svar.
• Antallet af spørgsmål skal være forholdsvis begrænset, da svarprocenten skal være højest mulig, og indledningen i skemaet skal være mulig at overholde, idet der er angivet en tidsfaktor på ca. 15 min., som skal være realistisk

Spørgeskemaet testes gennem to trin, hvor det i første instans diskuteres med kolleger og efterfølgende sendes til udtalelse hos ekspert i organisationen (Kvalitetsafdelingen i Psykiatri og Social, Region Midt). Der kunne være gennemført en pilotundersøgelse, hvilket dog ikke har været muligt her. En pilotundersøgelse ville kunne forebygge måleproblemer samt øge validiteten.

6.2 Deltagerobservation

Typologisk kan deltagerobservationerne under Sommerskolen kategoriseres som en ustruktureret tilgang til datagenerering, hvor jeg eksplorativt observerer informanterne. Til formålet udarbejdes en observationsguide (Bilag 6), som netop ikke er standardiseret, da jeg ønsker at opretholde et åbent råderum og dermed muligheden for at opnå en indsigt, der rækker ud over spørgerammen i spørge- og evalueringsskemaerne samt uforudsete elementer relateret til problemstillingen. Herigennem sættes min for forståelse i spil (Kristiansen og Krogstrup 2005: 47-48). Generelt er formålet at søge bag om udsagn og svar i spørgeskemaerne, hvor min dagsorden er den styrende faktor, mens deltagerobservationerne kan bidrage med informanternes udvidede synspunkter ift.

selvvalgte emner / kategorier af betydning for deres karrierevalg. At indhente informationer under fire eller flere øjne er desuden den mest personlige og effektive fremgangsmåde til at opnå tillid og interaktion med informanterne på. Metodekritisk kan tilføjes, at risikoen ved dialog ansigt til ansigt er, at de svarer mindre sandfærdigt, hvis der er tale om følsomme emner, fordi de kan have et ønske om at fremstå mere ønskværdige eller accepterede. Jeg vil dog påpege, at denne risiko vurderes større under f.eks. enkeltstående interviews frem for den kontinuerlige deltagerobservation, jeg foretager over de tre dage. Det skal samtidig præciseres, at jeg ikke underkender betydningen af, at de kan anskue mig som repræsentant for deres eventuelle fremtidige ansættelsessted og derfor *kan* have et ønske om at fremtræde mindre kritisk i forhold til bestemte emner.

I spørgeskemaundersøgelsen udforsker jeg feltet "ude fra", mens jeg nu har mulighed for gå i interaktion med informanterne, spille en aktiv rolle som partiel deltager, og derigennem kan jeg udforske feltet "inde fra". Min deltagelse er netop begrænset til at være partiel frem for total, fordi jeg i rollen som koordinator af Sommerskolen ikke har mulighed for at deltage i samtlige aktiviteter, men hvorvidt det har specifik betydning for fundene er usikkert, da jeg under alle omstændigheder ikke kan indgå som ligeværdig meddeltager, fordi min identitet er kendt (Kristiansen og Krogstrup 2005: 54). Det deltagende aspekt i deltagerobservationerne er derfor ikke konstant fremherskende. Under oplæggene agerer jeg mere rollen som observatør, og i dialoggrupperne samt pauserne er jeg mere deltagende end observerende. At observere alluderer en ikke-handling, men denne påvirker praksis, fordi min tilstedeværelse som projektansvarlig og nogle gange endda med en notesblok i hånden uvægerligt må indvirke på situationerne.

Jeg er tilstede under hele afviklingen af Sommerskolen, hvor jeg ønsker at benytte mine personlige relationer til informanterne. Den konstante tilstedeværelse gjorde, at jeg i hvert fald i forhold til en del af deltagerne opnåede, hvad der kan betegnes som gensidig tillid, hvilket ikke i samme grad kunne være tilfældet, hvis tilstedeværelsen var begrænset. Informanterne vænnede sig med andre ord til min tilstedeværelse. Indgangsvinklen til deltagerobservationerne er at stille mig selv i et helikopterperspektiv med bevidsthed om min forforståelse og rolle, mens jeg samtidig tilstræber at sanse med objektivitet, hvilket dog aldrig til fulde er muligt. Men den åbne og udeltaljerede observationsguide er at betragte som en hjælp til dette, fordi jeg ikke har forhåndsstruktureret, hvilke observationer der umiddelbart kan være interessante at iagttage. Formålet er dermed til stadighed at fokusere og forstå på informanternes egne præmisser.

Der observeres både pair events (interaktion mellem to personer) og set events (interaktion mellem flere personer), mens feltnotaterne primært har form af stikord nedfældet efter hver enkelt

observation, som senere beskrives til mere sammenfattende og læsevenlige notater. Det samlede datamateriale udgør således 18 situationsbeskrivelser, som hver har en varighed, der spænder mellem 5 til 30 min. Det konkrete materiale, som er genstand for databearbejdning omfatter i alt 28 siders observationer i tekstform.

6.3 Evalueringsskema

Evalueringsskemaet (Bilag 7) inddrages i databearbejdningen på samme vis som spørgeskemaet. Det betyder, at udvalgte spørgsmål har relevans for problemstillingen, mens de resterende besvarelser tjener til arbejdsgruppens videre planlægning. Således inddrages spørgsmål 12 – 16, som er informanternes vurdering af deres samlede udbytte af læringsforløbet, mens spørgsmål 25 – 31 inddrages med henblik på afdækning af tanker om fremtiden til sammenligning med besvarelserne indenfor samme emne i spørgeskemaet. Udformningen af spørgsmålene følger samme retningslinjer som Figur 2, side 28.

Evalueringsdesignets overordnede principper er karakteriseret kort ved følgende (Nielsen 2007: 66);

- Evalueringens formål er *summativt* på den måde, at den opsummerer Sommerskolens effekt og indeholder dermed et kontrollerende formål.
- Evalueringens formål er endvidere *formativt* og medvirker til at forme og udvikle indsatsen.
- Evalueringen har desuden et bredere og oplysende formål, der sigter mod at udvikle forståelse for de grundlæggende processer eller effekter, Sommerskolen har for målopfyldelsen, hvilket f.eks. kan handle om at opnå viden om informanterne som en specifik gruppe af samfundets unge i dag.

Det skal igen understreges, at begge spørgeskemaer er udviklet *forud* for afviklingen af Sommerskolen, som har nogle konsekvenser for resultaterne; formen er selektiv og indebærer min måde at betragte virkeligheden på. Der kastes lys over aspekter af informanternes virkelighed og efterlader på samme tid andre dele uden for opmærksomhedsfeltet (Dahler-Larsen 2006: 125). At beskrive noget komplekst ved hjælp af foruddefinerede svarmuligheder på udvalgte spørgsmål kan ikke nødvendigvis gøres succesfuldt, hvorfor undersøgelserne kombineres med observationsstudier. Komplexitetsreduktionen i spørgeskemaerne sker dog i henhold til en ydmyghed overfor netop virkeligheden, hvor datafundene behandles reflektivt i analysen. Der opereres dermed med den antagelse, at evalueringer øver formende og skabende indflydelse på virkeligheden, som kan række længere end det planlagte, tilsigtede og gennemskuelige. Informanterne kan med andre ord påvirkes

af spørgsmålene på en måde, som ikke bliver synliggjort gennem den efterfølgende databearbejdning, hvilket er udtryk for undersøgelsens konstitutive virkning (ibid.: 139).

7.0 Undersøgelsesresultater

Dette afsnit er opdelt efter de tre empiriske dataindsamlingskilder, som spørgeskema, deltagerobservation og evalueringsskema udgør. Underafsnittene vedr. spørgeskema og evalueringsskema er uddrag af den samlede optegnelse af fund, som fremgår af henholdsvis Bilag 8 for spørgeskemaundersøgelsen og Bilag 9 for evalueringen. Deltagerobservationerne udgør som tidligere nævnt i alt 18 observationsnotater, der *ikke* er vedlagt som bilag. Dette er fravalgt, idet jeg ønsker at overholde kravet om fuld anonymisering. Selv om informanterne alle er tildelt kodning, ville en fuldtekststudgave af notaterne kunne resultere i, at forskellige involverede personer fra Sommerskolen ville genkende enkeltstående notater og dermed identificere informanter. Omvendt kan fravalget resultere i, at læseren eventuelt mangler gennemsigthed i forhold til at vurdere min måde at bearbejde data på, hvilket er afgørende for fundenes troværdighed, hvor det dog er min hensigt via metodebeskrivelse og analyse at synliggøre fundene samt bearbejdelsen af dem.

7.1 Undersøgelsesresultater relateret til spørgeskema

Statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) er valgt til brug for den rent statistiske analyse, som rummer både tekstsvar og skalering. Det er dermed muligt at generere resultater i tabeller på en visuel måde, der bidrager til kritiske forudsigende processer forud for behandlingen af deltagerobservationerne. For at validere kodningen blev den gentaget for hvert datasæt, så fejltastning søges undgået. Manglende data i form af ikke-besvarede spørgsmål er kodet som manglende og ekskluderes i analysen. Dette afsnit udgør et sammendrag af centrale fund relateret til problemstillingen, der ansues som mulige pejlemærker med baggrund i den relativt lave svarprocent på 67,6.

Størsteparten af informanterne har svaret, at deres interesse for psykiatrien tidsmæssigt er opstået under studiet, og at det herunder primært er den kliniske læringsperiode, som har været afgørende. Ganske som forventet angiver en mindre andel, at interessen vil udmønte sig i et karrierevalg indenfor området umiddelbart efter endt studium. Internationale studier viser, at studerende, som har positive oplevelser i psykiatrien, har større tilbøjelighed til at overveje området som et karrierevalg (Happell & Gough 2009b: 3156). Imidlertid foreligger der ikke forskningsresultater, der peger på specifikt på, hvilke faktorer der så er afgørende for, hvordan studerende specifikt opnår

disse positive oplevelser. Et muligt succeskriterium for rekruttering ser dog ud til at indbefatte mandlige studerende, vejledningstid af et omfang på min. 30 min. dagligt, og så bør de studerende være tilstede 8 timer af gangen (ibid.: 3161). I spørgeskemaet her er der ikke spurgt til vejledningstidens omfang eller informanternes uddannelsessted, men der er spurgt til, hvorvidt deres ønsker er blevet opfyldt, hvortil de fleste svarer 'til dels', mens de tillægger opfyldelsen af ønskerne stor betydning. Der synes også at være tegn på, at studerende, som netop har haft indflydelse på hvilket uddannelsessted, de er blevet tildelt, føler sig bedre forberedte på feltet (Happell 2008b: 337).

Når de bliver bedt om at beskrive baggrunden for et fravalg af psykiatrien er der tegn på, at der ligger en implicit opfattelse af (her tolket som deres forforståelse), at somatikken udgør et bedre valg for at oparbejde en vis erfaring, og dertil beskrives elementer, der kan tolkes som afgørende i henhold til deres selvforståelse. Der gives således eksempler på, at man som nyuddannet i psykiatrien afkræves mere, end de mener at kunne opfylde.

Deres teoretiske underviseres/uddannelsesinstitutions betydning er tilsyneladende af mindre betydning, når de foretager et karrierevalg, mens de kliniske vejledere har langt den største indflydelse. Det taler for vigtigheden af kliniske perioder ud over den obligatoriske modul 8, jfr. den nationale studieordning og/eller at der indføres rotationsordninger på modul 8. Dette bekræftes af et internationalt studie (Happell 2008b: 337).

Familiemedlemmers betydning for karrierevalg er at sammenligne med teoretiske underviseres, og gruppen 'Andre' tildeles igen lidt mindre betydning. En international undersøgelse viser, at mening dannes gennem kontakten med patienterne, og studerende anfører, at det var disse personer, som reelt lærte dem mest (O'Brien 2008: 517). Patientgruppen er desværre ikke medtaget i spørgsmål 20, men ingen informanter har påført dem i kategorien 'Andre'. Det synes påfaldende, men formodentlig ville nogle informanter have afkrydset patientkategorien, såfremt det var muligt, idet svarene ansøres af spørgerammen.

Slutteligt viser undersøgelsen, at de fleste er ambivalente, når de angiver, hvor de ser sig selv om 10 år. Ud af de 20 besvarelser indgår psykiatrien i 13, mens der på samme tid angives mange andre muligheder. Undersøgelsen viser ikke klare betydninger relateret til deres selvforståelse og/eller forforståelse.

7.2 Undersøgelsesresultater relateret til deltagerobservation

I behandlingen af feltnotater relateret til deltagerobservationerne har jeg søgt at kompleksitetsreducere data ved at opstille idealtyper. Idealtypemetoden ligger i forlængelse af specialets fænomenologiske islæt og bidrager med en typologisering af deltagerne, som således søger at indfange det karakteristiske for de forskellige grupper af informanternes selvforståelse og forforståelse.

Idealtypemodellen²² er udvalgt til datasammenfatning og begrebsdannelse af feltnotaterne. Ved dannelsen af idealtyper har jeg søgt at indfange de typiske holdninger, oplevelser og tanker, informanterne udtrykker for at opstille idealtyper, der hver indbefatter elementer af deres selvforståelse og forforståelse. Rammerne for konstruktionen udgøres for det første af gensidig udelukkelse, dvs. typerne bør udelukke hinanden og på samme tid omfatte hele datamaterialet (Kristiansen & Krogstrup 2005: 186 – 187). For det andet findes idealtypen ikke i virkeligheden, dvs. den enkelte type skal indfange det typiske ved en gruppe men modsvarer ikke nødvendigvis en bestemt informants virkelighedsudsnit. For det tredje er idealtypen virkelighedstro, dvs. den findes ikke i virkeligheden, men den *bør* kunne genfindes. Min fremgangsmåde præsenteres kort herunder; Samtlige feltnotater gennemlæses flere gange i deres fulde udstrækning²³, som i første ombæring havde det formål at danne et helhedsindtryk samt skabe fortrolighed mellem materialet og mig. Næste fase bestod af tilføjelse af stikord og mindre bemærkninger som en hjælp for den følgende analyse, hvor der søges efter mønstre, modsigelser eller uoverensstemmelser (ibid.: 176). Det er nødvendigt at opdele materialet for i særskilte kategorier at danne et overblik over begyndende typologier. Herefter kopieres materialet til brug for typologiseringen, hvor jeg sorterede udklip med centrale sentenser, som ordnes efter indbyrdes sammenhænge. Således nødvendiggjorde sorteringen, at samme sentenser indgik i flere forskellige kategorier, da informanternes udsagn indeholder virkelighedsudsnit af fortid, nutid og fremtid i én og samme passage. Hertil skal lægges de henholdsvis positivt og negativt ladede udsagn fra spørgeskemaundersøgelsen²⁴, som er medtaget i typologiseringen.

Næste trin bestod af rekontekstualisering, hvor jeg frem for at kategorisere informanternes udsagn spørger til, hvordan teksten kan forstås i forhold til problemstillingen. Herved identificerer jeg tre

²² Idealtypen er en form for karikatur, som her tjener formålet at håndtere en kaotisk og uoverskuelig virkelighed – altså at forstå deltagerne med deres bevæggrunde og konstruere typologier, som indfanger de væsentlige karakteristika. Med idealtypemodellen søger jeg ikke at præsentere en total kortlægning af deltagerne men derimod at konstruere et antal typiske deltagere med bestemte kendetegn, som Sommerskolen henvender sig til (Kristiansen & Krogstrup 2005: 180).

²³ Baggrunden for den antalsmæssige upræcise formulering kan forklares ved, at jeg i processen løbende vendte tilbage til de notater, jeg umiddelbart havde vanskeligt ved at typologisere.

²⁴ Dvs. at bemærkningerne fra spørgsmål 10, 12, 13 og 21 indgår i denne del af databearbejdningen.

overordnede temaer, der hver udstikker nogle rammer for de læreprocesser, der pågår. Temaerne fremgår af Figur 3;

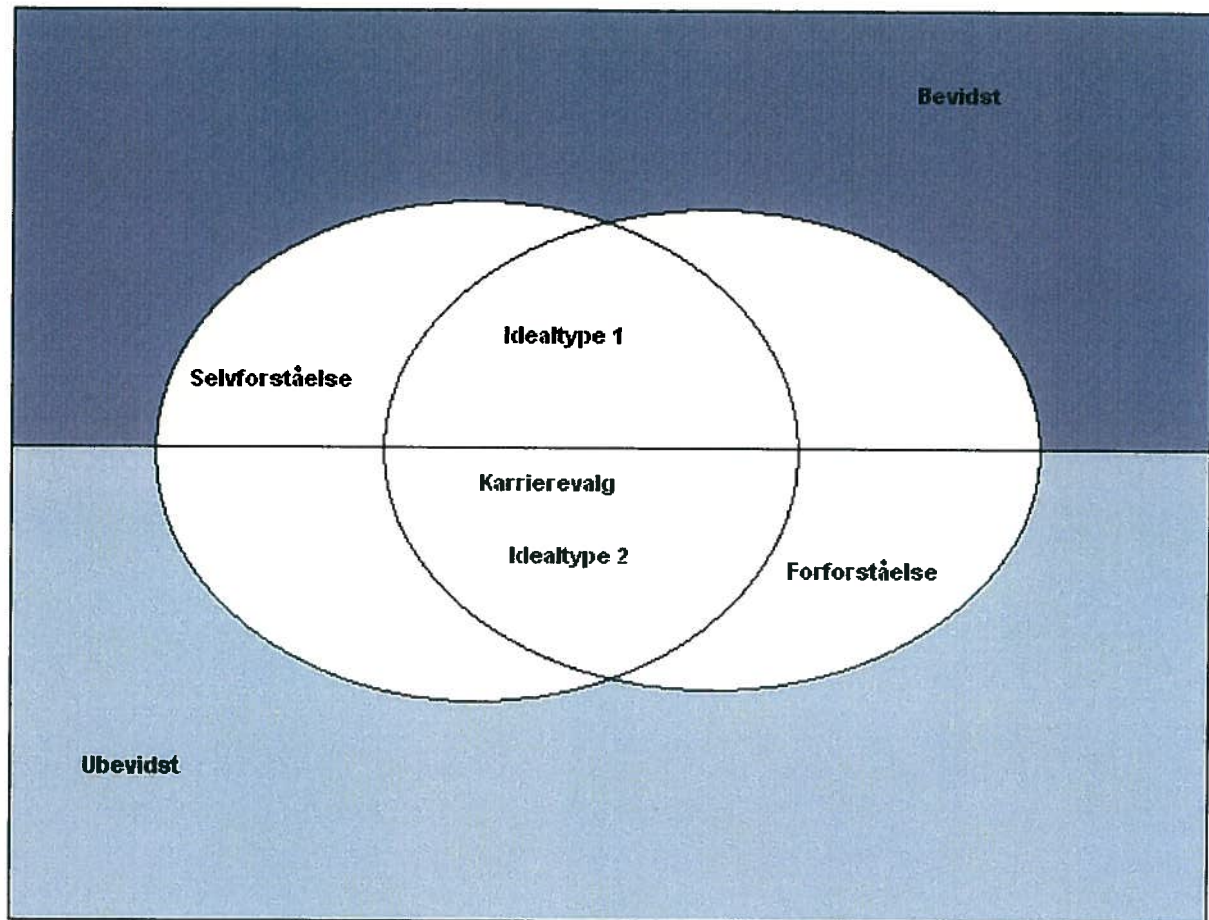
a. <i>Selvforståelse</i> – inkluderer udsagn som fx hvem er jeg, hvad kan jeg, hvad vil jeg, hvad mangler jeg, hvordan ser jeg mig selv osv. Herunder den enkeltes vurdering af, hvorvidt man er egnet til at arbejde i psykiatrien.
b. <i>Forforståelse</i> – inkluderer udsagn om den enkeltes forestillinger om og oplevelser med patienter og psykiatrien generelt. Herunder også hvordan andre opfatter psykiatrien, og hvilken status et arbejde i psykiatrien giver.
c. <i>Karrierevalg</i> – inkluderer udsagn om informanternes ønsker om fremtidigt arbejdssted, kolleger og generelle liv. Der synes tydeligt at være ambivalens forbundet med langt de flestes karrierevalg.

Selv om jeg identificerer disse temaer, har de et overordnet fællestræk, som betegnes 'interessefællesskab'. Dette er gennemgående i alle tre kategorier og identificeres på baggrund af en lang række udsagn, som finder sted såvel under oplæg, i dialoggrupperne og pauserne. Et eksempel er en mindre gruppe, som diskuterer deres relativt nyfundne oplevelse af at forsvare psykiatrien i forskellige sammenhænge og overfor forskellige personer. En informant fortæller;

"Jeg var i Føtex med min kæreste, og pludselig står der jo en lidt mærkeligt udseende mand – han er beskidt, og han snakker højlydt med sig selv, for der var i hvert fald ikke lige andre i nærheden. Min kæreste går så lige et skridt tilbage, som om han bare vil væk derfra, men så ved jeg ikke helt, hvad der skete – i hvert fald går jeg så hen til ham (den anden kunde, red.) og spørger ham, om der er noget, jeg kan hjælpe med. Altså, det ville jeg jo aldrig have gjort, inden jeg havde været i psykiatrien vel, men nu kunne jeg da se, at han hverken var en fulderik eller en hjemløs eller så'n, og det var tydeligt, at det troede min kæreste, han var. Og så følte jeg mig faktisk stolt bagefter, og min kæreste lærte jo også noget af det." (inf. 12)

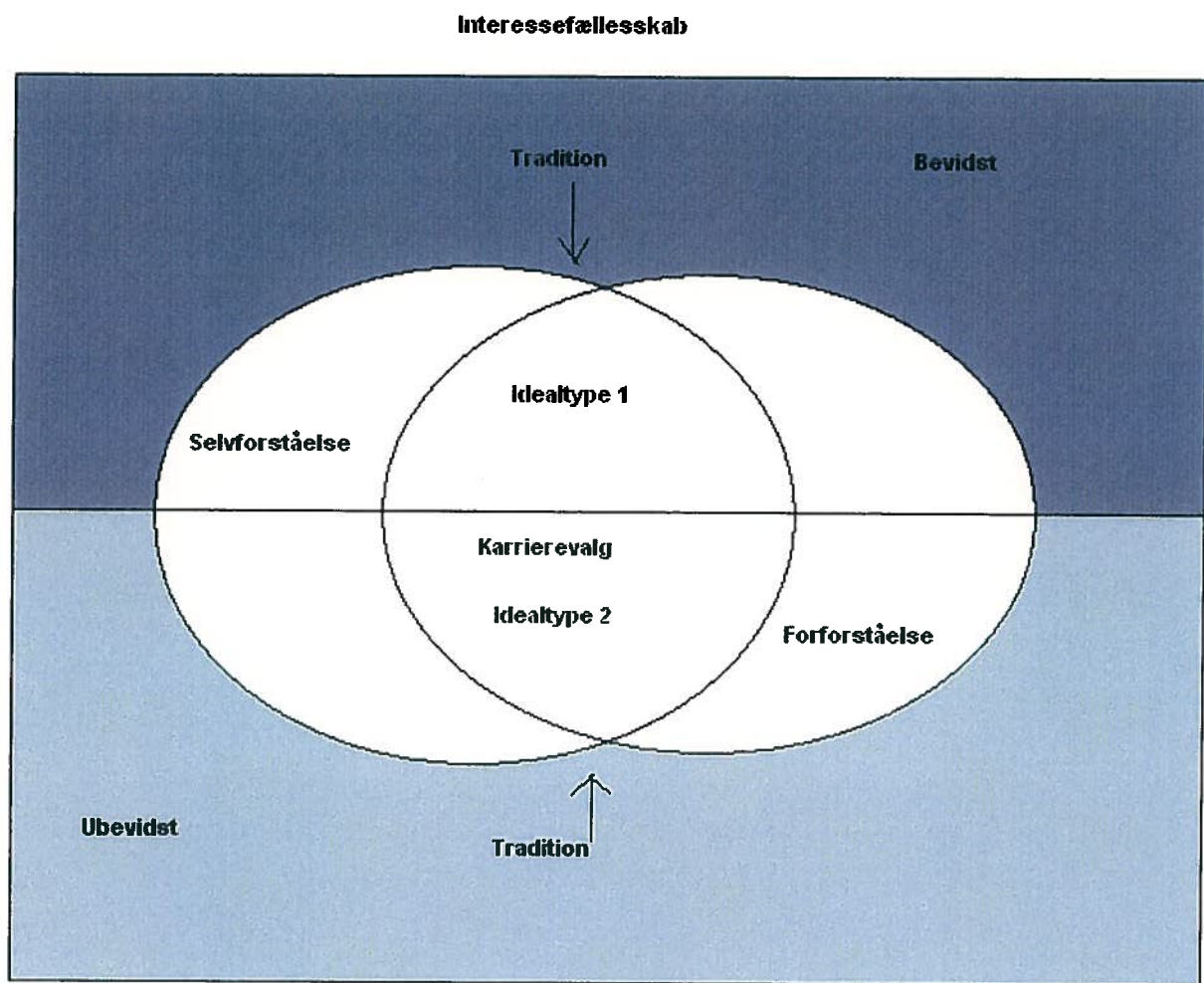
Endeligt foretages en sontring mellem bevidste og ubevidste elementer af henholdsvis deres selvforståelse, forforståelse og karrierevalg. Herved kan to idealtyper opstilles, som illustreret i Figur 4;

Interessefællesskab

7.3 Undersøgelsesresultater relateret til evalueringsskema

Statistikprogrammet SPSS er anvendes igen til kodning af data, og svarprocenten er 100. Skemaet anvendes med det formål at undersøge, hvorvidt de to idealtyper fortsat er gældende set i lyset af de summative vurderinger, idet deltagerobservationerne bidrager med væsentlige iagttagelser, mens det synes uklart, hvorvidt læringsforløbet så udmønter sig i et karrierevalg, der kan forudsiges. Jeg fremhæver fundet, som relaterer sig til informanternes besvarelse af, hvorvidt de på dette tidspunkt føler sig afklaret mht. karrierevalget. Når 41,2 % svarer bekræftende, er der for mig at se et betragteligt læringspotentiale for fremtidens Sommerskole. Ikke at forstå sådan, at jeg vil sætte en bestemt procentsats på et evt. mål, men fundet tydeliggør en grad af ambivalens, som deltagerobservationerne ikke gav et tydeligt billede af. Herved identificeres et element, som betegnes 'tradition', hvilket idealtyperne i forskellig grad beror deres karrierevalg på. Det betyder, at jeg justerer ovenstående figur, der nu tager sig ud som Figur 5:

7.4 Validitet

Dette afsnit udmønter sig i en diskussion af kvalitetssikringen af specialet, der kan betegnes som en treenighed af generaliserbarhed, reliabilitet og validitet, hvor hovedvægten lægges på validiteten med baggrund i prioriteringen af den kvalitative del (Kvale 1997: 225).

Reliabilitet (pålidelighed); er udtryk for den nøjagtighed, hvormed undersøgelsen udføres og inkluderer her spørgsmål om data og analysens pålidelighed. Min rolle i Sommerskolen betyder, at en anden forsker ville kunne foretage deltagerobservation med andre fund, og jeg har derfor redegjort for min rolle i tidligere afsnit. I henhold til spørge- og evalueringsskemaerne er det afgørende, at målingerne ikke er behæftet med tilfældige småfejl, der f.eks. skyldes overlappende svarkategorier (Olsen 2005: 22). I tillæg skal nævnes konsistens i form af tidsdimensionen, dvs. at samme svar fremkommer ved gentagelse af måling. Det forudsætter dog, at der ikke i mellemtiden sker ændringer i de fænomener, som undersøges, hvilket ikke giver mening i forhold til Sommerskolens deltagere, da de på et andet givet tidspunkt i deres uddannelsesforløb kan siges at

være underlagt andre vilkår, som uvægerligt vil føre til andre svar. Såfremt jeg f.eks. udsender samme spørgeskema til næste års deltagere, vil de muligvis også være bærere af andre holdninger, fordi de er samfundsborgere i et foranderligt miljø, som f.eks. kan være påvirket af en på det tidspunkt verserende mediedebat om tvangsindgreb i psykiatrien.

Der er desuden mulighed for, at informanterne ikke forstår alle spørgsmål, hvilket f.eks. kan tolkes, hvor flere undlader at svare. Det kan både være tegn på, at pågældende spørgsmål ikke synes relevant for den enkelte, men også at informanten ikke forstår, hvad der spørges om. Jeg har søgt at imødegå dette ved at diskutere skemaerne med en anden repræsentant i organisationen (udenfor arbejdsgruppen). Jeg anerkender reliabilitetsproblemerne men fokuserer ikke yderligere på dem, da det vil kunne modvirke undersøgelsens mangfoldighed (Kvale 1997: 231).

Generaliserbarhed (ekstern validitet); undersøgelsen viser nogle tendenser ud fra en specifik situation, som Sommerskolen er udtryk for. Jeg ville således have fået et andet outcome, såfremt jeg f.eks. havde udarbejdet en national spørgeskemaundersøgelse, men målet er her ikke at drage slutninger fra nogle til alle, som metodemæssigt ville have gjort undersøgelsen induktiv.

Undersøgelsen har dermed sin begrænsning til deltagerne, mens dens styrke er, at den er repræsenteret af deltagere fra samtlige uddannelsesinstitutioner i regionen. Der er redegjort for konteksten i beskrivelsen af Sommerskolen, og det er sandsynligt, at implementering i en analog kontekst vil kunne resultere i tilsvarende fund.

Troværdighed (intern validitet); er udtryk for undersøgelsesresultatets sikkerhed, dvs. en angivelse af hvor brugbar metoden er til at finde svar på problemet, og hvorvidt problemstillingen afspejles i empirien og analysen. Det handler med andre ord om den håndværksmæssige kvalitet (ibid.: 235). Jeg søger løbende at redegøre for den sammenhængende logik, da specialet er udtryk for ét argument. Heri ligger eksplicitering af valg i tråd med medfølgende fravalg. Jeg forholder mig dels til min egen position, og dels til de indhentede referencer. Jeg medtager et diskussionsafsnit i analysen, og jeg præsenterer et metodekritisk afsnit.

I henhold til spørge- og evalueringsskemaerne afgøres validiteten af, hvorvidt der er fravær af *systematiske fejl*, altså om målingerne er i stand til at måle det, som var hensigten. Når undersøgelsen også indbefatter holdningsspørgsmål, lader den sig svært validere, fordi der i sagens natur ikke findes sande holdninger, når informanterne svarer med subjektive beskrivelser.

For at øge validiteten i henhold til deltagerobservationerne valgte jeg selv at renskrive feltnotaterne, idet jeg ved uklarheder selv kan huske momenter fra situationerne, som kan have betydning for meningsdannelsen. På samme tid har det givet mulighed for at genkalde samtlige situationer og

blive fortrolig med datamaterialet. Jeg fravælger at præsentere informanterne for de foreløbige fund ud fra den betragtning, at processen handlingsmæssigt kunne blive uklar, såfremt det gav anledning til justeringer. De undersøgte fænomener fremtræder til dels ubevidste, hvorfor justeringer for mig at se ville kunne fordreje det samlede resultat.

Jeg søger at være eksplicit og metakommunikerer med læseren i forhold til undersøgelsens indhold, og gennem såvel metodiske, teoretiske og empiriske afsnit underbygges mine antagelser systematisk med relevante belæg, som tydeliggøres via referencer. Det er udtryk for en integreret kvalitetssikring, som leder til troværdighed og pålidelighed. Specialets troværdighed skal også ses i lyset af, at konklusion er en syntese af både teori og empiri.

7.5 Undersøgelsens samlede fund

Dette afsnit er et sammendrag af den empiriske undersøgelses fund, som fører til differentiering af deltagerne i to idealtyper. Jeg forstår min proces med databehandlingen som at være opdagelsesrejsende på flere spor, idet data genereres af forskellige kilder, som hver bidrager med væsentlige elementer til den endelige identificering af idealtyperne.

Af spørgeskemaundersøgelsen optegnes et spor, hvor den fælles interesse for det psykiatriske felt primært er opstået via kliniske læringsforløb, mens karrierevalg er forbundet med ambivalens.

Deltagerobservationerne bidrager med yderligere spor, der samlet bidrager til typologisering af deltagerne i to idealtyper, som ikke benævnes anderledes end blot idealtype 1 og 2. Disse findes indenfor konteksten, der er bundet op af et interessefællesskab, som udgør selve rammen.

Evalueringskemaerne bidrager med et sidste element til begge idealtyper, hvor traditionelle opfattelser påvirker det endelige karrierevalg, som er præget af ambivalens jfr. Figur 5.

Idealtipe 1 kan dermed karakteriseres som deltagere, der er bevidste om store dele af såvel deres selvforståelse som forforståelse af psykiatrien, og de bringer tydeligt disse elementer i spil i læringsforløbet. Når det kommer til beslutningstagen om karrieren viser det sig, at de i høj grad er påvirket af tradition. Den idealtypiske deltager giver her udtryk for et imperativ, når det handler om, at hun *bør* vælge en bestemt retning som nyuddannet, der ikke nødvendigvis stemmer overens med hendes selvforståelse og/eller forforståelse.

Idealtipe 2 er karakteriseret ved gruppen af deltagere, der overvejende synes at være ubevidste om både deres selvforståelse og forforståelses betydning for karrierevalg. De indgår aktivt i læringsforløbet på linje med den første idealtipe, men forskellen beror på, at det finder sted på et

overvejende ubevidst plan. Deres karrierevalg er dog sammenligneligt med første idealtipe, da valget også er præget af ambivalens og foretages endeligt ud fra traditionsbundne incitament. Der findes altså deltagere indenfor begge typer, der vælger psykiatrien, men når 41,2 % til slut tilkendegiver, at de er fuldt afklarede mht. et karrierevalg, kan det ikke konkluderes som succesfuldt, når målet er rekruttering (og specielt ikke, når sidstnævnte karrierevalg ikke alle er lig med et valg af netop psykiatrien).

Ovenstående er ikke udtryk for stilstand under læringsforløbet, da specielt deltagerobservationerne viser noget andet, og det er derfor nødvendigt at undersøge, hvad der tilsyneladende er på spil under læringsforløbet, hvilket forudsætter udfoldelse af idealtyperne, som er fokus i de følgende afsnit. Formålet med analysen bliver at identificere elementer med konvergens og divergens mellem de to idealtyper, og hvordan læreprocesserne tager sig ud indenfor hver. Den analytiske proces forventes dermed at bidrage til elementer i læringsforløbet, der har signifikans i forhold til deres selvforståelse og forforståelse af psykiatrien, og hvordan det kan tolkes, når Sommerskolens mål er rekruttering.

8.0 Analyse

Datafundene struktureres med afsæt i de udvalgte teoretiske bidrag, så fundene bliver mulige at fortolke. Selve fortolkningen udgøres dermed af de følgende beskrivelser, hvor datafundene analyseres med deres betydning i forhold til undersøgelsens problemstilling samt Giddens' og Mezirows teoretiske bidrag.

8.1 Deltagernes selvforståelse

Analysen tager afsæt i cirklen med deltagernes selvforståelse som illustreret i Figur 5, da den er udtryk for den lange række observationer af forskellige beskrivelser indeholdende elementer af den enkeltes selvforståelse. Jeg sætter dermed individet i fokus fra start, da mit syn på læring indbefatter, at læreprocesser nødvendigvis må begynde med deltagerens behov for læring. Jeg identificerer behovet ud fra den betragtning, at deltagerne har søgt Sommerskolen som et uafhængigt læringstiltag af deres uddannelse, hvoraf nogle endog har afbrudt andre kliniske forløb pga. fremskredet semesterstart, mens andre har afbrudt deres ferie af samme årsag; de søger Sommerskolen med baggrund i et interessefællesskab, som udgør læringstiltagets usynlige lim. Heri findes deres selvforståelse, som giver rum til læreprocesserne, og til dels findes også baggrunden for deres karrierevalg. Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår det, at interessen for psykiatrien for

de fleste er opstået under studiet, og godt halvdelen af disse informanter har fra studiestarten været enten lidt eller meget usikker på hvilken retning, de ville vælge efter studiet. Læringsudbyttet får dermed stor betydning for karrierevalg, hvilket bekræftes af samme undersøgelse, hvor over 90 % af informanterne angiver, at klinikken har nogen eller stor betydning. De få deltagere, som via deltagerobservation og evalueringsskemaundersøgelsen giver udtryk for en stærk målrettethed, giver udtryk for en meget bevidst selvforståelse. De repræsenterer en mindre del af undersøgelsens samlebetegnelse for idealtype 1. Et eksempel er;

"Jeg er ikke god til de tekniske ting, men jeg har fundet ud af, at jeg er rigtig god til at snakke med patienterne. Og så befandt jeg mig bare rigtig godt der (på uddannelsesstedet, red.), og det gjorde, at jeg sagtens kan se mig selv der, når jeg bliver færdig. Jeg vil rigtig gerne specialisere mig som psykiatrisk sygeplejerske, fordi min vejleder havde uddannelsen, og jeg kunne se, hvordan hun brugte den (Inf. 22).

Deltageren udtrykker, at den professionelle socialisering allerede startede i klinikken, og det forbindes med positive elementer, som ikke strider mod de grundlæggende meningsstrukturer. Det synes derimod, at der netop findes mening via assimilerede erfaringer, som derefter er med til at forme et karrierevalg (Mezirow 2000: 68).

Andre deltagere viser behov for læring af mere dybtgående karakter, og der kan netop identificeres en sub-gruppe i idealtype 1, som består af deltagere, hvis selvforståelse synes at kollidere med et karrierevalg indenfor psykiatrien. De er på lige fod med de øvrige i gruppen bevidste om deres selvforståelse, som udtrykkes således;

"Jeg er bange for, at jeg er typen, der vil tage mit arbejde med mig hjem, for der vil nok være nogle patienter, som kommer til at gøre ekstra indtryk, når man nu står der helt uden erfaring. Jeg tror måske ikke, at jeg er helt god nok, og så bliver jeg jo i tvivl, om jeg kan slå til overfor dem. De er jo virkeligt syge, og jeg ved simpelthen ikke nok om det (Inf. 5).

Deltagere i denne gruppe tvivler på sit eget værd i forhold til, hvad de forstår, der kræves af dem. De tænker dermed ikke, at de besidder de rette kompetencer. Andre deltagere bekræfter denne opfattelse ved at tale om deres helt personlige kompetencer, som de først mener at have brug for at udbygge, før de vil søge psykiatrien. Det beskrives ret præcist i Sundhedsstyrelsens Nationale Strategi for Psykiatri, at personalet udgør en afgørende ressource i løsningen af opgaver på et højt kvalitetsniveau, fordi det psykiatriske område apparatmæssigt er lavteknologisk (Sundhedsstyrelsen 2009b: 24). Strategien indeholder et særskilt afsnit med overskriften *"Det skal være lettere at arbejde i psykiatrien"*, hvilket bekræfter en del af deltagernes udsagn om, at det må være svært specielt som nyuddannet at være ansat indenfor området. Det bekræfter også deres

forståelse af, at det netop kræver mange personlige kompetencer, fordi den instrumentelle sygepleje nærmest er ikke-eksisterende. Grundlæggende har de ikke en tro på, at de vil kunne være en ressource, mens der dog er tegn på, at nogle forandrer selvforståelse i løbet af sommerskolen, hvilket følgende udsagn viser;

"Vi snakkede i gruppen (dialoggruppen, red.) om, at man nok ikke skal være så bange for ikke at vide alting. Man skal jo starte et sted, og lige meget om du så har været et hav af andre steder først, så vil du selvfølgelig være ny alligevel, hvis du skifter job. Det er jo klart, at vi ikke kan vide det hele, og de ved jo godt, at vi lige er uddannet. Jeg tror måske, at det har rykket noget at høre hvordan ... (navngiven mentor, red.) klarede sin egen start (Inf. 11).

Der synes at være tegn på transformativ læring, som i dette eksempel er faciliteret af gruppens mentor. Ifølge Kragelund betyder facilitatorerne meget, når de studerende befinder sig i læresituationer, hvor der sker transformation fra én type læring til en anden. Desuden spiller de studerendes læringsstrategier også ind, hvilke hun betegner som til dels ubevidste (Kragelund 2006: 215). Kragelund efterlyser flere rollemodeller, som her eksemplificeres af mentorerne. Ifølge evalueringerne vurderer 55,9 % af deltagerne udbyttet af mentorordningen højt eller meget højt, og mentorerne synes også gennem et internationalt studie at kunne facilitere transformativ læring;

"... useful instruments to give students a more realistic picture of mental health care include...knowledge transfer, and host lectures, preferably by young experienced nurses. (Hoekstra et al. 2009: 4)

Refleksion over egne præmisser kan føre til transformativ læring, mens udfordringer af deltagernes kriterier for selv vurdering ifølge Mezirow altid er fyldt med stærke følelser. Denne gruppe af deltagere viser tegn på perspektivændring, som altid har kognitive, affektive og konative (viljemæssige) dimensioner (Mezirow 2000: 76). Det er således ikke alle deltagere indenfor gruppen, der angiveligt har viljen til perspektivændring, hvilket naturligvis må respekteres, men Mezirow anfører også, at intet behov synes at være mere fundamentalt menneskeligt end behovet for at søge mening. Når deltagernes selvforståelse synes at kollidere med et muligt karrierevalg, tolker jeg, at transformativ læring er potentiel muligt. Jeg beskæftiger mig her med den første hypotese i afsnit 3.1, som til dels er bekræftet via mentorenes rolle.

Jeg bevæger mig nu et skridt ned i Figur 5, dvs. jeg søger nu at forstå den gruppe af deltagere, der kan karakteriseres ved ubevidste elementer i deres selvforståelse, hvilke typologiseres ved idealtipe 2. Et eksempel er;

"Jeg synes, det var spændende at høre om, hvordan de faktisk kan hjælpes (henviser til oplæg om patienter med personlighedsforstyrrelser, red.), men jeg ser nok ikke lige

mig selv som en del af det. Der er jo så mange muligheder, og jeg vil heller ikke ødelægge noget ved at vælge det forkerte (Inf. 28).

Deltageren angiver at have svært ved at "se sig selv" i forhold til patienterne og begrundet det med mange andre karrieremuligheder, hvor hun endog anser psykiatrien som værende et risikofyldt valg. Andre deltagere taler om det risikofyldte i form af eventuelt at vælge et arbejdsfelt, som f.eks. familien ikke billiger. Når jeg her beskriver deltagernes selvforståelse, taler Giddens om selvidentitet, som han ikke mener, er givet i kraft af den enkeltes beskæftigelse (Giddens 2003: 224). Selvidentitet skabes i stedet gennem en række fortløbende valg, gennem en proces som en indre fortælling, hvor fortid og nutid forbindes, hvor det vigtige bliver den indre sammenhæng i personens biografi. Risici skal ikke ses som en trussel men som en udfordring. Det kan lade sig gøre, fordi risici ikke er noget vi besidder, men noget vi påvirkes af. Deltagerne må ifølge Giddens spørge sig selv, hvem de er, og hvordan de gerne vil være, frem for at spørge, hvordan andre gerne vil have, at de skal være. Centralt for Sommerskolen bliver det element, der netop betegner selvet som en proces, frem for en fast kerne. Det betyder, at deltagerne kan påvirkes mod selvforståelse, der vil kunne indeholde psykiatrien som et sandsynligt valg. Nogle af deltagerne får dog ikke skabt denne indre sammenhæng i biografien, hvilket synes at kunne tilskrives flere faktorer. En del deltagere synes jo ikke at profitere af mentorordningen, og selvidentitet skabes ifølge Giddens netop gennem forhandling med andre, hvor der skabes fælles historier, der vikler såkaldte reflektive projekter ind i hinanden. Det handler om livspolitik²⁵, hvor Sommerskolen kan anskues som et livspolitisk redskab, der skal kvalificere deltagernes valg. Det nytter ikke at lovgive indenfor livspolitikken, som enkelte deltagere desværre oplever, når de skriver i evalueringen, at der har været for meget 'reklame' for psykiatrien. Det nytter med andre ord ikke at opfordre til at søge psykiatrien – men det nytter noget at pege på elementer, der kan integreres i deltagernes reflektive projekter (Giddens 2003: 229).

For Giddens bør det pædagogiske arbejde bestå i at fremme personlig udvikling frem for tilpasning, som umiddelbart taler for transformativ læring i tråd med Mezirow. Kendetegnet må ikke være almen dannelse i form af at formidle, hvad der er værd at vide i henhold til et karrierevalg, men kendetegnet ved støtte til selvdannelse. Men vi må ikke glemme, at der bag selvdannelsesstrategien ligger institutionelle og politiske strategier – her i form af regionspsykiatriens rekrutteringsstrategi og Sundhedsstyrelsens Nationale Strategi. Når dette medtænkes, må fokus være at gøre

²⁵ Livspolitik betegner Giddens som de betingelser, der befrier den enkelte og sætter pågældende i stand til at træffe valg.

Sommerskolen til et frigørende læringsforløb²⁶, som er en organiseret bestræbelse på at hjælpe deltagerne med at udfordre forudindtagelser, udforske alternative perspektiver, ændre eksisterende forståelsesmåder og handle ud fra nye perspektiver.

Når jeg før skriver, at nogle deltagere ikke opnår sammenhæng i deres indre biografi, hænger det desuden sammen med deres forforståelse, som udfoldes i følgende afsnit.

8.2 Deltagernes forforståelse

Jeg introducerer et udsagn, som signalerer et fremtrædende element hos deltagere, jeg indplacerer under idealtipe 1;

"Når man hører om sygeplejersker, ser man da også en kvinde for sig i hvid uniform, og det tænker man da på. Når vi gerne vil uddannes til faktisk at kunne tage et skilt på, hvor der står 'sygeplejerske', så betyder det noget. Vi kender jo alle sammen til dem, som siger, at psykiatriske sygeplejersker ikke er 'rigtige' sygeplejersker, og så tænker man sig lige om en ekstra gang ik' (Inf. 31).

Jeg har nu bevæget mig til højre i Figur 5, hvor øverste halvcirkel er repræsenteret ved deltagere, der er bevidste om en række fremherskende forforståelser, som indvirker på deres karrierevalg. De er på samme tid bevidste om elementer i deres selvforståelse som beskrevet i sidste afsnit. Citatet viser, at deltagerne sagtens kan ledes mod et karrierevalg, som støtter deres selvforståelse, men som er modsigende, når det gælder forforståelser for psykiatrien – det være sig både deltagernes egne forforståelser og andres, som alle tillægges betydning i forskellig grad. Der kan siges at være disjuncture mellem deres selvforståelse og forforståelse, hvilket ifølge Kragelund taler for potentielle læresituationer (Kragelund 2006). Når jeg behandler forforståelser (primært repræsenteret af observationsstudiet), taler Mezirow om forudindtagethed. Han påpeger, at vi alle er fanget af egne meningsperspektiver, og derfor kan vi i virkeligheden aldrig foretage fortolkninger af vores oplevelser uafhængig af vores forudindtagethed (Mezirow 2000: 75). Men når han netop beskriver det som 'fandet' af, så betyder det ikke, at deltagerne ikke kan forandre meningsperspektiver, men han beskriver det sådan for at understrege, at de sjældent er fri for ekstern eller psykisk pres af en eller anden art, hvorfor de ikke altid vil være åbne overfor andre synsvinkler. Deltagerne støder dog på nye meningsperspektiver, formidlet af oplægsholdere, mentorer og andre deltagere. Han beskriver dog andetsteds, at referencerammer eller

²⁶ Mezirow opstiller en række betingelser som grundlag for at kunne deltage fuldt ud i diskurser (jfr. dialoggrupperne med tilknyttet mentor), hvor den lærende må være 'fri for tvang' (Mezirow 2007: 114).

forhåndsindstillinger²⁷ tilsyneladende fastlægger vores handlinger, og vi er stærkt tilbøjelige til at afvise det, der ikke er i overensstemmelse med disse forhåndsindstillinger (Mezirow 2007: 115). Det betyder, at der sandsynligvis vil være deltagere, som viser modstand mod læring, mens jeg gennem deltagerobservation i hvert fald relateret til idealtype 1 nærmere kan identificere manglende tillid til at ændre forforståelsen. Det kommer til udtryk, når deltagerne beskriver, at det kræver mod at 'trodse' gældende forståelser. I Mezirows terminologi indebærer kommunikativ læring næsten altid transformativ læring, hvor kritisk selv-refleksion finder sted (ibid.: 116). Det handler for deltagerne om at udforske grundlaget og konsekvenserne af egne valg, gennem dialog at nå frem til den bedst mulige forståelse, og det forudsætter ofte transformativ læring, der munder ud i handlinger ud fra en ændret indsigt. Mentorerne kan støtte deltagerne i denne proces vel vidende, at der altså hersker en tilbøjelighed til stereotype vurderinger.

Forforståelser, som ikke længere giver mening for den enkelte deltager i kraft af motivation for psykiatrien, bliver katalysatorer som kan udløse forandring. Det kan forklares som et desorienteringsdilemma, der potentielt kan føre til transformativ læring. I løbet af denne proces bør der dog være opmærksomhed på fordrejninger, som kan resultere i, at deltagerne måske ikke *kan* gennemgå omdannelser af meningsperspektiver. Der er tale om sociokulturelle fordrejninger, hvor tankesæt tages for givet, især dem, som er fremherskende og som legitimeres og forstærkes af uddannelsesinstitutionerne (Mezirow 2000: 79). Når deltageren i det sidste citat udtaler, at hun tænker sig om en ekstra gang, så henviser andre til oplevelser, der henhører til uddannelsesinstitutionerne, hvor det kan være såvel studievejleder som teoretiske undervisere, der ansporer til karrierevalg, som *ikke* indbefatter psykiatrien. Det finder jeg umiddelbart problematisk, hvilket styrker forforståelser, som er med til at fastholde feltet som lavstatus. Deltagerne henviser til, at nogle eller andre siger noget om, hvad et karrierevalg bør indbefatte. Uddannelsens rolle er for mig særlig interessant, fordi uddannelsens primære ydelse er at tilføre sundhedssektoren og samfundet de uddannede sygeplejersker, der er behov for. Dermed er uddannelsen forpligtet til at sikre sygeplejersker til samtlige sektorer, mens rollen stærkt kritiseres i en international undersøgelse, hvor et markant bud på de nyuddannedes tendens til at vælge det somatiske felt i høj grad tilskrives uddannelsen;

"The long-standing nature of this situation suggests that at best nursing education has failed to address the problem, and at worst it has helped to perpetuate it."
(Happell & Rushworth 2000a: 318)

²⁷ Referencerammer eller forhåndsindstillinger beskrives som kulturelle og sproglige strukturer, som vi skaber mening ud fra gennem erfaringer. Det betyder, at de både skaber og afgrænser os bevidst og ubevidst.

At uddannelsen overordnet er medvirkende til at stadfæste den problematiske situation for psykiatrien, mener jeg ikke udelukkende kan tilskrives de enkelte uddannelsesinstitutioner, men det har tydeligt sin indvirkning på deltagerne. Ifølge Mezirow skabes der en selvopfyldende profeti, hvor de lader sig lede af ideologier, som bliver en form for falsk bevidsthed, hvor gyldigheden af eksisterende sociale normer end ikke afprøves. Han betegner det som en slags socialt hukommelsestab, der manifesterer sig i alle facetter af deres liv. Der ligger også en antydning af, at vi med Sommerskolen har bevæget os ud på en mission, der på forhånd kan siges at ville mislykkes, fordi psykiatrien til stadighed har et negativt image, om det så gælder indenfor uddannelsesinstitutionerne eller andre steder;

"Until nursing can project an image (either consciously or unconsciously) that does not promote certain areas of practice as more desirable than others, the full benefits of education to the psychiatric nursing profession will not be fully realized" (Happell & Rushworth 2000b: 136).

Disse betingelser synes kun at forværres, når deltagerne er bærere af forforståelser af ubevidst karakter frem for de bevidste, hvilket leder mig til beskrivelse af idealtype 2 med forforståelser af ubevidst karakter. Deltagere indenfor denne typologi synes at udtrykke en social praksis, som de ukritisk har tilegnet sig og trækker på ift. karrierevalget;

"Jeg foretrækker somatikken i første omgang, fordi det nok er mere sikkert. Jeg ved egentlig ikke, om jeg før har tænkt andre muligheder, for det virker bare som noget, der er rigtigt. Nu kan jeg jo godt høre, at der er andre, der overvejer noget andet, men jeg ved ikke helt, om jeg kunne havne dér også (Inf. 3).

Deltageren giver hverken udtryk for en reflekteret selvforståelse eller forforståelse, og i tråd med andre deltagere falder det hende vanskeligt at sætte ord på sit karrierevalg. Det typiske i situationerne opstår, når diskussionerne alligevel fører gruppen af disse deltagere hen mod tilkendegivelser af nye erkendelser, som de virker overraskede over. Deres handlingskapacitet synes ikke at være formet af egen vilje (Giddens & Pierson 2002: 85). De har derimod nogle sociale strukturer, som reproduceres i kraft af et bestemt karrierevalg. I reproduktionen ligger netop, at de jfr. strukturationsteorien fører strukturerne videre, såfremt de ikke møder alternative miljøer. Sommerskolen kan tilbyde et sådan miljø, for ethvert miljø betegnes som noget, vi selv har skabt, hvorfor det må tænkes, at vi også selv kan ændre det. Giddens vil anføre, at deltagerens påståede sikkerhed i ovenstående citat er skrøbelig og vil på et tidspunkt bryde, fordi hun ikke 'håndterer' sit valg men holder sig til et fast mønster (Giddens 1996: 91). Bevidsthed vil kunne skabe potentiel

forandring, hvilket hun netop giver udtryk for at være vidne til hos andre deltagere. Og bevidstheden synes overvejende at finde rodfæste gennem dialogerne.

8.3 Spændingsfeltet mellem tradition og karrierevalg

Jeg tilføjer pile i Figur 5, som indikerer, at karrierevalgene finder sted mellem et allestedsnærværende spændingsfelt mellem tradition, der på den ene side faciliterer læreprocesser med rekruttering som mål, mens de på den anden side lægger hindringer i vejen for læreprocesserne. Deltagerne indenfor begge idealtyper udtrykker ambivalens, som for mig at se må hente sit svar i traditionernes dobbeltbetydning. Når der i de to foregående afsnit findes belæg for hvis ikke forandring, så i hvert fald et forandringspotentiale, sker der det, at langt de fleste deltagere alligevel søger mod traditionen, når der foretages et valg. I evalueringsskemaet bemærkes;

"På sigt kan jeg nok godt se mig selv i psykiatrien, men jeg vægter mere erfaring fra andre områder inden (Inf. 5).

"Jeg skal helt sikkert starte på en somatisk afdeling" (Inf. 27).

Mezirow påpeger, at hvis vi ikke er i stand til at forstå, vender vi os ofte mod traditionen og griber tankeløst til forklaringer fra autoriteter (Mezirow 2005: 89). Det indikerer, at der skal fokuseres på, hvordan deltagerne kan handle på baggrund af egne værdier, følelser og meninger frem for noget, vi ukritisk har overtaget fra andre. Der synes dermed for nogle at være et spring fra omdannelse af selvforståelse og forforståelse til at omsætte disse forståelser til handling. Mezirow argumenterer for, at effektiv deltagelse i diskurs og transformativ læring kræver følelsesmæssig modenhed, dvs. følelsesmæssig intelligens, som de måske ikke har (ibid.: 93). Nogle deltagere kommenterer, at de ikke føler sig helt 'gamle nok', og Mezirow henviser til, at de unge godt nok lærer at blive kritisk reflekterende i forhold til andres antagelser, men når det kommer til egne antagelser, sker det først et godt stykke inde i voksenalderen, hvorfor vi kan formode, at de yngre deltagere mindre sandsynligt kan træffe valg på baggrund af egne antagelser. Med Sommerskolen ønskes ikke blot, at deltagerne ser en psykiatrisk karriere fra et nyt perspektiv, vi ønsker at de lever ud fra dette perspektiv.

Når deltagere primært tilhørende idealtipe 2 gentagne gange udtaler, at de vælger "den sikre" vej i form af opstart af karriere indenfor somatikken, udtrykker det for mig at se traditionens betydning og dybe indlejring i den enkelte. Valget begrundes ikke udpræget eksplicit, hvoraf jeg også tolker, at en del foregår ubevidst;

"Altså, jeg tænker da over, hvad jeg mest har lyst til, og jeg er bare så inspireret af psykiatrien på rigtig mange måder, men samtidig lukker man jo ikke ørerne for det,

som andre siger. Altså, man hører selvfølgelig på, hvad for nogle erfaringer, de har, og der er det ligesom at psykiatrien ikke rigtig bliver nævnt. Jeg ved ikke helt, hvad jeg skal sige, men på en eller anden måde tror jeg så bare, at det somatiske område er et mere sikkert valg til en start" (Inf. 7).

Ifølge Giddens er individet grundlæggende i stand til at forstå og forklare, hvorfor vi handler, som vi gør. Handling ikke ses som et isoleret fænomen, men som en igangværende proces, hvor vi handler på betingelser, vi ikke helt erkender, hvorfor vores handlinger kan få utilsigtede konsekvenser. Giddens beskriver en praktisk og en diskursiv bevidsthed²⁸, hvis grænser er flydende, og dette har baggrund i modernitetens øgede refleksivitet og aftraditionalisering. Intet kan retfærdiggøres med henvisning til tradition eller ydre instanser (Hermann 2003.: 222).

Uddannelsesvalg kalder på selvstændige refleksioner, der ikke kan forklares inden for traditionens rammer. Men samtidigt indeholder traditionen et paradoks, fordi han på samme tid påpeger, at traditionen fortsat spiller en rolle i selv de mest 'moderniserede moderne samfund' og dermed også for deltagerne her (Giddens 1994: 39). Forholdet mellem modernitet og tradition er dermed kontrastfuldt. Vi kan anskue traditionens rolle, som giver form til den enkeltes indre fortælling (selvforståelse), og som aflaster deltagerne i deres strøm af valg, hvilket dermed kan facilitere læreprocesser på Sommerskolen, mens traditionerne fastholder dem i ikke at handle på dem.

Det bliver relevant at spørge til, hvorvidt deltagerne indenfor begge idealtyper er orienteret mod fortiden eller deres fremtid. Begrebet historicitet introduceres her og skal forstås som brugen af fortiden til at forme nutiden, hvilket Giddens anfører ikke afhænger af respekten for fortiden (Giddens 1994: 49). Det betyder derimod, at deltagerne øjensynligt gør brug af viden om fortiden som et middel til at bryde med den, så på denne måde anvendes historiciteten til at orientere sig mod fremtiden. Så svaret er ifølge Giddens en kombination, hvor fremtiden vægtes, fordi futurologien²⁹ bliver vigtigere end at kortlægge fortiden. Men det fremgår jo tydeligt af undersøgelsesresultaterne at det langt fra er alle deltagere, som handler efter eller med Giddens' ord bryder med fortiden, hvorfor der nu må spørges til, hvordan det kan ske?

Ovenstående kan i hvert fald ifølge Giddens tilskrives deltagernes tillid³⁰ til psykiatrien;

"Jeg har det nok sådan, at det kan da godt være, at jeg er egnet til at arbejde der, men som nyuddannet tror jeg også, det er vigtigt at passe på sig selv... nok ikke forstået

²⁸ Praktisk bevidsthed er individets know-how, som er implicit og tavs viden. Handlingerne er rutinerede. Diskursiv bevidsthed er individets know-why, som er eksplicit og udtalt viden, hvor handlingerne forklares.

²⁹ Futurologi dækker over den enkeltes kortlægning af mulige, sandsynlige og/eller tilgængelige fremtidsmuligheder. Det kan også betegnes som den hypotetiske fremtidsorientering (ibid.: 50).

³⁰ Tillid definerer Giddens grundlæggende som "tiltro til pålideligheden hos en person eller et system hvad angår et givent sæt af resultater eller begivenheder, hvor tiltroen udtrykker en tro på en andens redelighed eller korrektheden af abstrakte principper" (ibid.: 36).

sådan, at det er farligt rent fysisk at være der, men det handler mere om, at man jo står der med sin helt enorme usikkerhed, og så ved jeg ikke helt, om psykiatrien så bare er det rigtige sted” (Inf. 11).

Deltageren udtrykker implicit et karrierevalg indenfor psykiatrien som forbundet med risiko, idet hun ønsker at passe på sig selv. Dette syn er som i afsnit 8.1 specielt gældende for deltagerne i idealtype 2, hvor psykiatrien fremstår som et såkaldt risikomiljø. Forskellen fra tidligere afsnit og her er, at tillid og risiko er nært forbundne og udelukker dermed ikke hinanden, når deltagerne orienterer sig mod fremtiden. Giddens påpeger, at en acceptabel risiko er normal for opretholdelsen af tillid, men risikoen hviler i udsagnet ikke på balancen mellem tillid og acceptabel risiko, hvorfor deltageren synes at udtrykke manglende tiltro til psykiatrien som system (ibid.: 37). Det er dog muligt at opbygge tillid til systemet via såkaldte adgangsporte, som Sommerskolen er udtryk for. Tillid til systemer – eller mangel på samme – har normalt form af ansigtsløse forpligtelser, hvor personer opretholder troen på en bestemt viden, som er ubevidst. Så det er heller ikke rimeligt at tro, at deltagerne umiddelbart vil kunne være i stand til f.eks. i evalueringsskemaet at skrive hvorfor, de ikke vil vælge psykiatrien. Men på Sommerskolen skabes forbindelse mellem systemet via repræsentanter som f.eks. mentorerne og deltagerne, og det er gennem disse ansigt-til-ansigt forpligtelser, at det bliver muligt at opbygge tilliden i et fremtidsperspektiv. Med Giddens ord betyder det altså, at 'adgangsporten' til deltagernes tillid skal findes i relationerne.

Når jeg indplacerer tradition i Figur 5 med så stor vægtning, vil Giddens mene, at det bør gøres med forsigtighed, fordi tradition netop er skabt via moderniteten (Giddens 2000: 41). Tradition er desuden konstrueret uanset, om det er skabt bevidst eller ubevidst, så det kan ikke forklare virkeligheden. Men det vigtigste i henhold til problemstillingen her er, at det altid omfatter magt, og når jeg påberåber dets indvirkning på deltagerne, kan det også forstås som udøvelse af magt. Og traditioners afslutning betyder ikke, at de forsvinder, hvormed deltagernes fortsatte orientering mod dem kan forklares, selvom jeg kan identificere tegn på ændringer i såvel deres selvforståelse som forforståelse. Når nogle i evalueringsskemaet svarer, at de har ændret valg, så handler det om, at de 'har drænet traditioner for indhold', mens de for andre stadig er nødvendige (ibid.: 45).

Sommerskolens budskab bliver derfor at spørge deltagere, som stadig primært hører til idealtype 2, hvordan det bliver muligt mere aktivt at skabe sammenhæng mellem afhængighed og selvbestemmelse, og på denne måde kan der dannes mening jfr. Mezirow på baggrund af erfaringer frem for udtalte og implicite antagelser. Det er tilsyneladende et komplekst svar, der her kan bidrage til problemstillingen, og den sidste hypotese i afsnit 3.1 kan derfor hverken be- eller afkræftes her.

8.4 Diskussion

Der fremanalyseres aspekter, som i hvert fald potentielt kan forandre deltageres selvforståelse og forforståelse, men tilsyneladende når vi med Sommerskolen ikke helt i mål, når det handler om at motivere dem til et karrierevalg indenfor psykiatrien. Jeg søger med dette afsnit kort at afdække nogle signifikante aspekter.

Giddens hævder, at en af modernitetens konsekvenser er, at selvrefleksiviteten er så dominerende, og at den enkelte hyppigt søger svar på, hvilken betydning dette og hint har for personen.

Læringsforløb kan derfor til tider blive opfattet som en begrænsning i livsudfoldelsen og en hæmsko for det individuelle mål. Unge i dag skal konstruere en sammenhængende identitet, og karrierevalsprocessen er central i den forbindelse. Illeris understreger ligeledes refleksivitets læringsmæssige betydning. Refleksivitet, i betydningen spejling, er at lære sig selv at kende, at forstå sine egne reaktioner og oplevelser, hvor personen fokuserer på betydningen for sig selv og vurderer herefter. Dette er en forudsætning for at træffe meningsfulde valg og dermed til en vis grad at tage styringen over eget livsforløb. Deltagerne vil gerne foretage valg – og dette ud fra egne præmisser (Illeris 2007b: 28). Men der kan stilles spørgsmålstejn ved hvilke præmisser, Sommerskolen fokuserer på. Når der eksplicit formuleres et mål, som formidles til deltagerne, så søges der intentionelle konstruktioner jfr. Mezirow, som er et resultat af transformativ læring. I et kritisk perspektiv vil det kunne anføres, at der må tages udgangspunkt i deltageres intentionelle konstruktioner frem for Sommerskolens. Ifølge Giddens udgør den diskursive bevidsthed det forandringspotentiale, hvorved deltagerne kan påvirke de strukturer, som de befinder sig i. Men hvor meget indflydelse har den enkelte, når hun søger deltagelse på Sommerskolen? Giddens er bl.a. kritiseret for at tillægge individets muligheder for at forandre strukturer for stor betydning. Han overser (eller underbetoner) eksempelvis de sproglige strukturers magt over individerne – hvordan vi taler om tingene har bestemte konsekvenser! Men her anskuer jeg kritikken med modsat fortegn; når vi taler om psykiatrien på Sommerskolen må vi være varsomme med konsekvenserne, fordi deltagerne ikke befinder sig i et værdifrit rum – og det giver nogle deltagere udtryk for såvel under deltagerobservation som i evalueringen.

Når jeg foretager en analyse af deltageres selvforståelse og forforståelse af psykiatrien, som også indbefatter de studerende, som *har* tilkendegivet, at de ønsker at søge dette felt, så er det ikke nødvendigvis noget, som kan tages for gode varer. Det lyder umiddelbart som om, jeg nu ganske pludseligt har mistet tilliden til deltagerne, men der er i stedet tale om, at alle valg kun er at betragte som midlertidige valg, for muligheden for at vælge om altid er tilstede, og alt synes at have

interesse for deltagerne, men meget forkastes også efterhånden (Illeris 2002: 82). Reelt betyder det jo, at en evaluering af Sommerskolen med rette bør forkastes, hvilket jeg dog ikke tilholder mig. Den opnåede indsigt i idealtyperne kan bidrage med væsentlige justeringer fremover. Mere viden om deltagerne har været central i lyset af planlægning af fremtidens Sommerskole, men ifølge Giddens er tesen fejlagtig, når vi antager, at mere viden om det sociale liv kan være lig med større kontrol (Giddens 1994: 43-44). Men når vi udvider vores forståelse af den sociale verden, er vi muligvis i stand til at skabe en bedre forståelse af deltagerne. Det betyder jo, at nok så velbegrundede og omfattende empiriske undersøgelser, som resulterer i nok så megen akkumuleret viden om deltagerne, aldrig vil kunne indfange alle de aspekter, der indvirker på deres liv. Denne opfattelse begrænser i en vis grad dette speciales berettigelse, men samtidig påpeger han dog, at det er muligt at frembringe systematisk viden om menneskelig handlen, og når jeg i forhold til skabelsen af nye forståelser er involveret i at identificere, hvad der er af værdi, hvilket jeg mener at kunne opfylde i en besvarelse af problemstillingen.

9.0 Konklusion

Indgangsvinklen til dette speciale er en undersøgelse af sygeplejestuderendes selvforståelse og forforståelse af psykiatrien med rekruttering som det overordnede mål, der eksemplificeres ved Psykiatrisk Sommerskole. Deltagerne kan typologiseres i to idealtyper, som dog har det fællestræk, at de studerendes kliniske læringsperioder har bidraget betydeligt til et overordnet interessefællesskab for psykiatrien. Idealtype 1 er karakteriseret ved studerende, som hovedsageligt er bevidste om både deres selvforståelse og forforståelse. Der identificeres eksempler på, at deres selvforståelse kan kollidere med et karrierevalg, når de ikke anser egne kompetencer som tilstrækkelige, mens Sommerskolen kan facilitere transformation gennem mentorerne. Uddannelsesinstitutionernes rolle synes tydeligt at have indflydelse på de studerendes selvforståelse.

Idealtype 2 er derimod karakteriseret ved studerende, som i overvejende grad er ubevidste om både deres selvforståelse og forforståelse. De anser psykiatrien som et risikofyldt karrierevalg, og de profiterer ikke tilstrækkeligt af mentorordningen. Deres forudindtagethed bliver ikke udfordret i en grad, hvor de sandsynligt vil ændre social praksis. Der findes teoretiske argumenter, som betoner transformativ læring som forudsætning for læringsforløb med rekruttering som mål, mens Sommerskolens design både viser tegn på samme, men der tegner sig også et billede af, at

læringsforløbet ikke tilstrækkeligt tager udgangspunkt i den enkelte, som derigennem ikke opnår læring af dybtgående karakter.

Sommerskolens felt synes komplekst, hvor specialet her koncentrerer sig om at afdække traditionens kontrast, som viser sig at lægge hindringer i vejen for deltagernes selvforståelse, forforståelse og karrierevalg. Det betyder, at tradition indenfor modernitetens rammer begrænser deltagerne i at handle på deres transformerede selvforståelse og forforståelse.

Resultaterne kan ikke antages som værende endegyldige, men de bidrager imidlertid til et håb for, at rekruttering af nyuddannede til psykiatrien er muligt. Der findes ikke specifikke løsninger til, hvordan læringstiltag som denne bør tilrettelægges, men det betyder ikke, at vi skal afstå fra udfordringen. Psykiatrisk Sommerskole er demonstreret som én metode med potentiale til at gøre en forskel, når det handler om de studerendes tilvalg af karriere indenfor den psykiatriske kontekst. Særligt kan yderligere betoning af transformativ læring have indvirkning på de studerendes selvforståelse og forforståelse af psykiatrien.

10.0 Metodekritik

Dette afsnit er en præsentation af specialets metodiske kritikpunkter, som fremdrages ud fra de erfaringer, jeg har gjort gennem anvendelse af såvel teori som metode. Jeg kunne dermed have valgt at placere en del af afsnittet allerede efter metodebeskrivelsen, men jeg vælger at resumere den samlede kritik her som ét afsnit, idet den præsenterede konklusion må ses i lyset af de samlede kritiske vurderinger.

Den metodiske tilgang i forhold til den empiriske undersøgelse skal først behandles, da der allerede fra begyndelsen viste sig at være kritiske elementer, som påvirkede undersøgelsen. På det overordnede plan kan både den fænomenologiske og hermeneutiske tilgang til datamateriale anfægtes, idet en forsker aldrig fuldt ud kan opleve verden, som informanterne oplever den (Kristiansen & Krogstrup 2005: 175). Det er for så vidt korrekt, men den metodiske tilgang gør efter min klare overbevisning, at jeg kommer så tæt på virkeligheden, at jeg gør mig i stand til at hæve mig op i et perspektiv, hvor jeg netop bliver i stand til at udlede undersøgelsesresultater, der bidrager til forståelse af virkeligheden, hvorfor jeg ikke må afholde mig fra at bevæge mig ind i feltet. Jeg vil altid kunne anskues som en bias, da det ikke er muligt at frigøre sig fra subjektive eller teoretiske forudsætninger, men når jeg blottilægger disse forudsætninger i metodeafsnittet, styrker det vurderingen af fundene.

Jeg kan fuldt tilslutte mig den del af metodelitteraturen, som beskriver, hvor vigtige tiltag forud for spørgeskemakonstruktion er (Olsen 2005: 31). Således kan en mangelfuld forudgående præcisering af problemstillinger resultere i, at tilvirkning af data pludselig kan fremtræde meningsløs. Det er dog ikke uden værdi, fordi det er udtryk for en proces' bevægelse hen mod større afklarethed og kan betegnes som én af forskningens præmisser, men jeg skal herunder komme ind på de elementer, som synes at kræve en præcisering.

Spørgeskemaer afprøves normalt på et mindre antal prøverespondenter, som kan føre til skemarevision, hvilket dog ikke giver garanti for uproblematisk datakvalitet, men i dette tilfælde fandt der slet ingen afprøvning sted. Spørgeskemaundersøgelsen forud for Sommerskolens afvikling blev anlagt i form af den konkrete spørgeramme på så tidligt et stadie, at ikke alle spørgsmål siden blev antaget som relevante for emnets fokus. Det samme gør sig gældende for evalueringsskemaet, hvor der ligeså er udtaget en del af spørgsmålene i den senere databearbejdning. Det blev tydeligt, at deltagerobservationerne måtte udgøre den væsentligste datakilde til besvarelse af problemformuleringen, hvilket jeg ikke på forhånd havde forudset.

For at øge validiteten kunne jeg have bedt en anden person om at kode informanternes udsagn. Jeg valgte i stedet at foretage kodningen x 2, da jeg herigennem opnåede fortrolighed med materialet.

Datakvaliteten kan yderligere påvirkes, når interaktionen mellem respondenter og forsker ikke er symmetrisk. Deltagerne havde før udsendelse af spørgeskemaerne udelukkende kendskab til mig via information om Sommerskolen, hvorfor de *kan* have besvaret nogle spørgsmål ud fra deres forestående deltagelse, som de var blevet udvalgt til blandt mange andre ansøgere. Der kan derfor være tendens til behagestrategisk svaradfærd (ibid.: 96).

Datakvaliteten kan igen påvirkes under deltagerobservationerne i kraft af interaktionen mellem os, hvor der også kan indgå sproglige intonationer, kropssprog, mimik og fonetisk støj, da vi for det første befandt os i et lokale med ringe akustik, og i dialogerne i pauserne befandt vi os ofte blandt mange personer.

Min forskerposition som udtryk for mit forhold til deltagerne vil kunne kritiseres pga. min overvejende insiderposition, hvilken karakteriseres som praktikerens, der driver forskningsvirksomhed indenfor egen organisation (Kragelund 2007: 73). Dermed er min overordnede tilgang til undersøgelsen præget af forhåndsviden om problemet og målgruppen, som kan betyde, at jeg ikke altid erkender denne videns betydning for undersøgelsen. Der er altså risiko for blinde pletter, som også kan betyde, at jeg måske identificerer mig med deltagerne i sådan grad, at jeg undlader at forfølge bestemte udsagn i forbindelse med deltagerobservationerne. Det er

kritikpunkter, som har haft min opmærksomhed, hvorfor jeg vil drage læserens opmærksomhed mod de fordele, jeg identificerer ved insiderpositionen. Ikke at disse dermed kan ophæve ulemperne, men fordi de for mig fremtræder som forhold, jeg ikke ville have mulighed for at skabe med en position som hybrid eller outsider³¹. Jeg har en interesse i, at mine fund kan anvendes direkte i henhold til Psykiatrisk Sommerskole 2010 og derudover til øvrige rekrutteringstiltag indenfor den psykiatriske kontekst. Her vil jeg påpege, at min praktikererfaring har betydning, som en helt udenforstående forsker ikke nødvendigvis vil kunne medtænke. Dernæst har jeg haft let adgang til feltet samt mulighed for umiddelbart at skabe en god kontakt til deltagerne, som specielt har betydning for rækken af observationer³².

Ganske som Kragelund beskriver dilemmaer forbundet med sin forskerposition som hybrid, kan jeg identificere dilemmaer ved min insiderposition. Jeg ønsker hermed at tegne et billede af de forskellige roller, jeg oplevede som konfliktfyldte undervejs. Jeg har indgående kendskab til to af de i alt seks tilknyttede mentorer, idet jeg fungerer som deres overordnede i relation til deres funktion som kliniske vejledere. Således oplevede jeg en deltager beskrive en diskussion fra dialoggruppen til en anden deltager, hvor hun angiveligt citerede én af disse mentorer, mens mit kendskab til denne gjorde, at den pågældende måtte have misforstået sin mentor. Det konfliktfyldte opstod her, fordi jeg i kraft af rollen som Sommerskolens ansvarlige havde et medansvar for deltagernes læring, hvor jeg i rollen som uddannelsesansvarlig følte, at jeg måtte korrigere den studerende. Jeg afstod imidlertid herfor, idet jeg følte mig hovedansvarlig i relation til forskerpositionen. Tilsvarende kan nævnes en situation, hvor en gruppe deltagere udvekslede oplevelser omhandlende deres tidligere kliniske vejledere, hvor jeg befandt mig i et dilemma med baggrund i min egen fortid som klinisk vejleder og sygeplejerske, og derfor havde vanskeligt ved at forholde mig aktivt lyttende uden at blande mig i diskussionen med mine erfaringer og synspunkter. Yderligere oplevede jeg deltagere, som spurgte ind til min mening om deres oplevelser med i forhold til psykiatrien, hvor mit standpunkt netop er ganske uvæsentlig i forskningskonteksten og vel at mærke helt bør udelades, mens mine meninger ikke er uvæsentlige i henhold til min rolle som praktiker på Sommerskolen. Opsummerende kan det siges, at der har været en række dilemmaer forbundet med min position, som jeg har søgt at reflektere over og beskrive, hvordan jeg har ageret, og dette er gjort for at fremme transparensen i undersøgelsen.

³¹ Kragelund definerer hybridpositionen som en "mellemposition", hvor praktikerens befinder sig indenfor en ukendt kontekst som deltidspraktiker og deltidsforsker. Outsiderpositionen er udtryk for forskerens rolle indenfor en aldeles ukendt praksis (Kragelund 2007: 73).

³² Når jeg i dette afsnit starter med at beskrive min position som *overvejende* insider, er det fordi jeg på ét punkt har en outsiderposition; jeg kendte ikke på forhånd hovedparten af deltagerne.

Nogle informanter har umiddelbart før Sommerskolen gennemgået den obligatoriske del af uddannelsen i psykiatri, mens andre befinder sig lige før deres afsluttende bachelorprojekt. Der er i undersøgelsen ikke taget højde for denne fordeling, som kan have betydning for deres udsagn samt svar i spørge- og evalueringsskemaet. Det betyder, at en del af svarene f.eks. i evalueringsskemaet er udtryk for svar, som måske ændres, inden de afslutter uddannelsen. Gruppen af studerende, som f.eks. har svaret, at de ikke ønsker ansættelse indenfor psykiatrien, ændrer måske af forskellige årsager opfattelse senere i uddannelsen. Omvendt kan nogle studerende, som netop har svaret, at de med sikkerhed ønsker ansættelse i psykiatrien, også ændre opfattelse. Der er altså en vis margin i begge retninger, hvorfor jeg ikke tolker det som en afgørende bias.

Endeligt kan den metodiske teoriledethed anfægtes, idet aspekter, der ikke er i teoriernes søgelys, kan overses (Dohn 2008: 32). Jeg har dog anvendt en grad af kontekstindlejrethed kombineret med teori, som i modsætning til den empiristiske tilgang betyder, at problemstillingen ikke 'forsvinder' i konteksten. Min forståelse af teori/empiri og teori/praksis er dermed dialektisk, hvor afsættet for den viden, jeg sigter mod, skabes gennem forbindelsen, hvor praksisfeltet tydeligt udgør grundlaget. Jeg anvender dermed teori som forklaring på undersøgelsesresultater via fortolkning samt anvender det gennem en diskussion af datafund. Jeg anser mig som deltagernes ikke-neutrale talerør frem for at være diagnosticerende (Kristiansen & Krogstrup 2005: 173).

11.0 Perspektivering

Specialets resultater taler for en alternativ vinkling på indholdssiden af Psykiatrisk Sommerskole 2010 og øvrige tiltag, som har rekruttering af nyuddannede sygeplejersker som overordnet mål. Det handler med andre ord i langt mindre grad om at "sælge" psykiatrien til de studerende, men i højere grad om at fokusere på deltagernes selvforståelse og forforståelser, som bringes ind i læreprocesserne. Problemformuleringen er udelukkende besvaret ved hjælp af deltagerne og udvalgte teoretikers vinkler, hvilket giver et bestemt svar, som ikke skal forstås entydigt. Når problemformuleringen besvares, og fokus anlægges på deltagernes selvforståelse og forforståelse, så ligger målestokken ifølge Illeris på deltagernes behov og følelser, som vi ikke kan lave om på (Illeris 2002: 83). Det ville kræve beføjelser til at føre samfundet mange år tilbage, og da samfundet fundamentalt er at betragte som et markedssamfund, vil deltagernes valg i sidste ende være udslagsgivende for psykiatriens fremtid. Så enkelt er det naturligvis ikke muligt at anskue sammenhængen på – det er heller ikke Illeris' intention, men det fortæller noget om Sommerskolens

udfordring. Svaret er til stadighed at forme den til deltagerne, og kravene er tilsyneladende høje, når Illeris beskriver, at de unge ikke blot vil overvises – de vil begejstres (ibid.: 84).

Helt naturligt indgår der for Psykiatri og Socialledelsen og dermed også for arbejdsgruppens vedkommende en række cost-benefit-overvejelser som grundlag for Sommerskolens fremtid, hvilket er udtryk for en produktionsorienteret tænkning (Illeris 2007b: 33). De studerende udgør det råstof, som psykiatriens kerneydelse i forhold til samfundsborgerne afhænger af. Men som specialet her også udtrykker, står det klart, at de studerendes læring vanskeligt kan kontrolleres indenfor denne tænknings ramme, hvorfor det er nødvendigt, at Sommerskolen til stadighed er genstand for kvalitative overvejelser.

Aktuelle beslutninger om næste års Sommerskole er bl.a. at mentorenes rolle skal styrkes med henblik på øget opmærksomhed på desorienteringsdilemmaer, som kan udfordre deltagerne på deres selvforståelse og forforståelser, som igen kan føre til transformativ læring. Hovedbudskabet er dels med baggrund i undersøgelsens fund og dels i eksisterende litteratur, at det ikke er tilstrækkeligt at kende deltagernes incitamenter for karrierevalg. Når rekruttering er i fokus skal der på samme tid foretages valg i forhold til fastholdelsen af sygeplejerskerne, som kan ske ved hjælp af forskellige introduktionsprogrammer og tilknytning til en mentor, da noviceerne har behov for støtte (Tingleff 2008: 45).

Rekruttering skal heller ikke udelukkende ske via Sommerskolen, idet andre områder indenfor sundhedssektoren har haft succes med andre tiltag, hvoraf jeg vælger at fremhæve et specifikt læringstiltag i Canada, som psykiatrien for mig at se ville kunne lade sig inspirere af. Der er foretaget en grundig undersøgelse af 'The Nursing Extern Program', hvis formål var at ansætte sygeplejestuderende i sommerferieperioder dels for at imødekomme den generelle mangel på sygeplejersker, og dels for at støtte de studerende i overgangen fra rollen som studerende til professionel (Kilpatrick & Frunchak 2006: 241). Undersøgelsen viser nemlig, at langt de fleste i høj grad oplevede, at forløbet forberedte dem til et fremtidigt arbejde det pågældende sted. Der blev udarbejdet retningslinjer for hvilke opgaver, de kunne varetage under hensyntagen til den enkeltes kompetencer og patienternes sikkerhed. Umiddelbart kan undersøgelsen synes overvældende ressourcekrævende i netop en sommerferieperiode, hvor personalenormeringen som oftest er nedsat, men jeg er på samme tid overbevist om, at tiltag som dette vil kunne tilpasses udvalgte afdelinger i psykiatrien, fordi der synes at være evidens for positiv effekt på en lang række punkter – både for de studerende og for afdelingerne – og når vi arbejder med rekruttering som mål, kræver det indsats på flere områder, der taler til både praksis og studerende. Pågældende undersøgelse

understøttes af et tilsvarende australsk initiativ, hvor 3. års studerende ansættes i 'Residency Programs', som forbereder dem på praksis, så behovet for ellers omfattende introduktionsprogrammer som nyuddannede mindskes betydeligt. Overgangen fra studerende til nyuddannet opleves som langt mindre forbundet med de vanskeligheder, som ellers har vist sig at være gældende jfr. Tingleff's kandidatstudie.

Sommerskolen har imidlertid skabt sig så megen opmærksomhed, at henvendelser fra Region Nord, Region Hovedstaden og en del af det somatiske område i Region Midt er indtruffet med henblik på erfaringsudveksling, idet disse enheder påtænker at opstarte Sommerskoler, der også har rekruttering som mål.

Afslutningsvis vil jeg påpege vigtigheden af tilgangen til læringsforløb med dette formål, som altid må være præget af ydmyghed. Man må gøre sig klart, at deltagerne påvirkes aktivt i forhold til centrale valg, der har betydning for deres liv, og spørgsmålet er, hvor langt vi i arbejdsgruppen og andre skal gå?

Som en sidste bemærkning har jeg lyst til at præcisere, at jeg ikke blot sætter et betydningsfuldt punktum for min masteruddannelse, men at processen har været meget betydningsbærende for mit videre arbejde med rekruttering til psykiatrien, og min intention er, at andre med interesse for feltet vil kunne søge inspiration i Sommerskolen.

Litteratur:

Andersen, Niels Bjerre (2006): *En behavioristisk og adfærdsmodificerende pædagogik*. I: Pædagogiske teorier. Billesø og Baltzer. Side 74 – 95.

Baklund, Ida (2002): *Hør hva du sier, se hva du gjør... Grunnlaget for beslutninger om personlig egnethet som kvalifikasjon i sykepleie*. Hovedfagsopgave. Medisinsk Fakultet, Institutt for Sykepleievitenskap, Universitetet i Oslo.

Buus, Niels et al (2008): *Litteratursøgning i praksis – begreber, strategier og modeller*. I: Sygeplejersken nr. 10, 2008.

Cleary, Michelle & Happell, Brenda (2005): *Recruitment and retention initiatives: nursing students' satisfaction with clinical experience in the mental health field*. Nurse Education in Practice, Vol. 5, pp. 109 – 116.

Curtis, Janette (2007): *Working together: A joint initiative between academics and clinicians to prepare undergraduate nursing students to work in mental health settings*. I: International Journal of Mental Health Nursing, Vol.16, pp. 285 – 293.

Dahler-Larsen, Peter (2006): *Evalueringskultur – et begreb bliver til*. Syddansk Universitetsforlag.

Danske Regioner (2006): *Behandlingsgaranti i psykiatrien – udfordringer og muligheder*. Danske Regioner.

Dansk Sygeplejeråd (2006): *Professionsbachelorerne – anno 2005*. [15.09.09]
[http://www.sygeplejersken.dk/dsr/upload/2/0/95/Professionsbachelorerne - anno 2005.doc](http://www.sygeplejersken.dk/dsr/upload/2/0/95/Professionsbachelorerne_-_anno_2005.doc)

Dohn, Nina Bonderup (2008): *Teoriers muligheder og begrænsninger*. Netforelæsning, Master i Læreprocesser, Aalborg Universitet, uge 16.

Durkin, Anne (2002): *Psychiatric nursing recruitment: Roles for educators and nursing staff*. I: Journal of Psychosocial Nursing & Mental Health Services, Aug. 2002; Vol. 40, No. 8; Academic Research Library, pp. 32 – 35.

Eriksen, Tine Rask et. al. (2009): *Sygeplejeundervisernes vilkår for at møde de "nye" sygeplejestuderende i professionshøjskole regi*. I: Uddannelsesnyt, nr. 2, 20. årg. Juni 2009, s. 8 - 13. Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker.

Ewens, Ann (2003): *Changes in nursing identities: supporting a successful transition*. I: Journal of Nursing Management, Vol. 11, pp. 224 – 228.
Fuglsang, Lars og Olsen, Poul Bitsch (Red.) (2007): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne – På tværs af fagkulturer og paradigmer*. Roskilde Universitetsforlag.

Giddens, Anthony & Pierson, Christopher (2002): *Samtaler med Anthony Giddens – At forstå moderniteten*. Oversat fra engelsk efter *Conversations with Anthony Giddens – Making Sense of Modernity*. Polity Press 1998.

Giddens, Anthony (2000): *En løbsk verden – Hvordan globaliseringen forandrer vores tilværelse*. Hans Reitzels Forlag. Oversat fra engelsk efter *Runaway World. How Globalisation is Reshaping our Lives*. Profile Books Ltd. 1999.

Giddens, Anthony (1996): *Modernitet og selvidentitet - Selvet og samfundet under sen-moderniteten*. Hans Reitzels Forlag. Oversat fra engelsk efter *Modernity and Self-Identity, Self and Society in the late Modern Age*. Polity Press 1991.

Giddens, Anthony (1994): *Modernitetens konsekvenser*. Hans Reitzels Forlag. Oversat fra engelsk efter *The Consequences of Modernity*. Polity Press 1990.

Gundelach, Peter (red.) (2002): Danskernes værdier 1981 – 1999. Hans Reitzels Forlag.

Hansen, Finn Thorbjørn (2000): *Den sokratiske dialoggruppe*. Gyldendal Uddannelse.

Happell, Brenda & Gough, Karla (2009a): *Preparing mental health nurses for the future workforce: An exploration of postgraduate education in Victoria, Australia*. I: International Journal of Mental Health Nursing, Oct. 2009, Vol. 18, pp. 349 – 356.

Happell, Brenda & Gough, Karla (2009b): *Undergraduate nursing students' attitude to mental health nursing: a cluster analysis approach*. I: Journal of Clinical Nursing, Vol. 18, pp. 3155 – 3164.

Happell, Brenda (2008a): *The importance of clinical experience for mental health nursing – Part 1: Undergraduate nursing student's attitudes, preparedness and satisfaction*. I: International Journal of Mental Health Nursing, Vol. 17, pp. 326 – 332.

Happell, Brenda (2008b): *The importance of clinical experience for mental health nursing – Part 2: Relationships between undergraduate nursing student's attitudes, preparedness and satisfaction*. I: International Journal of Mental Health Nursing, Vol. 17, pp. 333 – 340.

Happell, Brenda (2008c): *Putting all the pieces together: Exploring workforce issues in mental health nursing*. I: Contemporary Nurse, Vol. 29, pp. 43 – 52.

Happell, Brenda & Gough, Karla (2007): *Employment Trough Residency Programs: A Strategy to Address the Workforce Crisis in Psychiatric Nursing*. I: Archives of Psychiatric Nursing, Vol. 21, No. 3, pp. 126 – 131.

Happell, Brenda & Hayman-White, Karla (2005): *Nursing Student's Attitudes Toward Mental Health Nursing and Consumers: Psychometric Properties of a Self-Report Scale*. I: Archives of Psychiatric Nursing, Vol. 19, No. 4 (August), pp. 184 – 193.

Happell, Brenda & Rushworth, Louise (2000a): *Can educational methods influence the popularity of psychiatric nursing?* I: Nurse Education Today, Vol. 20, pp. 318 – 326.

Happell, Brenda & Rushworth, Louise (2000b): *'Psychiatric nursing was great, but I want to be a "real" nurse': Is psychiatric nursing a realistic choice for nursing students?* Australian and New Zealand Journal of Mental Health Nursing, Vol. 9, pp. 128 – 137.

Hermann, Stefan (2003): *Anthony Giddens – et bud på en moderne dannelsesstrategi på senmoderne vilkår*. I: Pædagogik i sociologisk perspektiv, side 212 – 237. Forlaget PUC.

Hoekstra, Hanneke et al. (2009): *A nursing career in mental health care: Choices and motives of nursing students*. I: Nurse Education Today, July 14.

Illeris, Knud (2002): *Læring, identitet og selvorientering*. I: Nordisk Pædagogik, Vol. 22, nr. 2, s. 65 - 87.

Illeris, Knud (2007a): *Læring – aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx*. Roskilde Universitetsforlag.

Illeris, Knud (2007b): *Læringsteorier*. Roskilde Universitetsforlag. Side 7 – 38.

Illeris, Knud et. al. (2009): *Ungdomsliv – mellem standardisering og individualisering*. Samfundslitteratur.

Jank, Werner og Meyer, Hilbert (2006): *Didaktiske modeller*. Gyldendals Lærerbibliotek. Side 9 – 30.

Jakobsen, Hanne og Hvoldal, Annemette (2008): *Basisgrupper – organisering af klinisk undervisning for studerende i psykiatrien*. I: Uddannelsesnyt, nr. 4, 19. årg. Sep. 2008, s. 2 - 10. Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker.

Kilpatrick, Kelley and Frunchac, Valerie (2006): *The Nursing Extern Program – Innovative Strategies for Students in Transition*. I: The Health Care Manager, Vol. 25, Number 3, pp. 236 – 242.

Kloster T., Høie M. & Skår R. (2007): *Nursing students' career preferences: a Norwegian study*. I: Journal of Advanced Nursing 59 (2), pp. 155-162.

Kragelund, Linda (2007): *Dilemmaer ved at gennemføre forskning i egen organisation*. I: Klinisk Sygepleje, 21. årgang, nr. 1, 2007, s. 72 – 80.

Kragelund, Linda (2006): *Uddannelse til professionsbachelor i sygepleje. En kvalitativ undersøgelse af sygeplejestuderendes læreprocesser under klinisk uddannelse i psykiatri. Ph.d.-afhandling*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Kristiansen, Søren og Krogstrup, Hanne (2005): *Deltagende observation – introduktion til en forskningsmetodik*. Hans Reitzels Forlag.

Kruuse, Emil (2008): *Kvalitative forskningsmetoder – i psykologi og beslægtede fag*. Dansk Psykologisk Forlag.

Kvale, Steinar (1997): *InterView – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. Hans Reitzels Forlag.

Mezirow, Jack (2000): *Hvordan kritisk refleksion fører til transformativ læring*. I: Tekster om læring, s. 67 – 82. Roskilde Universitetsforlag.

Mezirow, Jack (2005): *At lære at tænke som en voksen*. I: Tekster om voksenlæring, s. 89 – 104. Roskilde Universitetsforlag.

Mezirow, Jack (2007): *Transformativ læring – overblik, svar på kritik, nye perspektiver*. I: Læringsteorier, s. 109 - 133. Roskilde Universitetsforlag.

Nielsen, Peter (2007): *Produktion af viden*. Nyt Teknisk Forlag.

O'Brien, Louise et al. (2008): *Improving the undergraduate clinical placement experience in mental health nursing*. I: Issues in Mental Health Nursing, Vol. 29, pp. 505 – 522.

Olsen, Henning (2005): *Fra spørgsmål til svar – Konstruktion og kvalitetssikring af spørgeskemadata*. Akademisk Forlag.

Pearcey, Patricia A. & Elliott, Barbara E. (2004). *Student impressions of clinical nursing*. I: Nurse Education Today, Vol. 24, pp. 382-387. Elsevier Ltd.

Rådet for Klinisk Undervisning (For Det Regionale Sygeplejefaglige Råd) (2009): *Vision og strategi for klinisk undervisning i sygepleje*.

Kan hentes via linket [18.11.09];

<http://www.regionshospitalet-horsens.dk/files/Regionshospitalet%20Horsens/samarbejdspartnere/klinisk%20undervisning/Vision%20og%20strategi%20for%20klinisk%20undervisning%20i%20sygepleje%20Region%20Midt.pdf>

Schofield, Deborah et. al. (2009): *Where do students in the health professions want to work?* Human Resources for Health, Vol 7.

Sundhedsstyrelsen (2009a): *Den akutte indsats på psykiatriområdet – planlægningsgrundlag for det regionale sundhedsvæsen*. [16.10.09]

http://www.sst.dk/publ/Publ2009/SUPL/Akutindsats_psykiatrien/Akutindsats_psyk_aug09.pdf

Sundhedsstyrelsen (2009b): *National strategi for psykiatri*. [17.10.09]

http://www.sst.dk/publ/Publ2009/PLAN/NatStrat_psykiatri09net.pdf

Tingleff, Ellen Boldrup (2008): *En kvalitativ undersøgelse af nyuddannede sygeplejerskers oplevelser af overgangen fra studerende til nyuddannet i psykiatrien*. Afdeling for Sygeplejevidenskab, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet nr. 176/2009.

Undervisningsministeriet (2008): *Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, BEK nr. 29 af 24/01/2008 – inkl. Studieordning januar 2008 (bilag 2)*

Wahlgren, Bjarne et. al (2002): *Refleksionsbegrebet hos Jack Mezirow*. I: Refleksion og læring – Kompetenceudvikling i arbejdslivet, s. 157 – 170. Samfundslitteratur.

Wells, John S. G. et. al. (2000): *'I don't want to be a psychiatric nurse': an exploration of factors inhibiting recruitment to psychiatric nursing in Ireland*. I: Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, Vol. 7, pp. 79 – 87.

Ziehe, Thomas & Stubenrauch, Herbert (1983): *Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser – Kulturel frisættelse og subjektivitet*. Politisk Revy.

Første del af bilaget udgør et eksempel på invitation til informationsmøde på en af uddannelsesinstitutionerne;

INVITATION

Til informationsmøde

om

Den Psykiatriske Sommerskole for Sygeplejestuderende

Lokale 308/312

Den 11.maj kl. 14 - 15

Sommerskolen afholdes **Den 25 – 27.august 2009 i Risikov** og retter sig mod sygeplejestuderende i hele Region Midt, som på dette tidspunkt har fuldført sin kliniske undervisningsperiode i psykiatrien. Så kan du opfylde dette og har en interesse for psykiatrien, så mød op og hør nærmere!

NB.: Skulle du være forhindret så fortvivl ikke, da du snart kan hente information på denne hjemmeside:

www.ps.rm.dk

Herunder ses en kopi af plakat, som blev distribueret til samtlige uddannelsesinstitutioner;

PSYKIATRISK **SOMMERSKOLE**

25. – 27. august 2009 i Risskov

Indkvartering på CitySleepIn i Århus

Sommerskolens hovedemner:

Personlighedsforstyrrelser
Selvskadende patienter
Børne- og Ungdomspsykiatri
OCD og spiseforstyrrelser
OPUS
Retspsykiatri
Karrieremuligheder indenfor psykiatrien

Regionspsykiatrien tilbyder inspiration, samvær med andre studerende fra hele regionen, spændende oplæg med højt fagligt indhold, samvær med unge sygeplejersker, som arbejder i psykiatrien.

Ansøgningsfrist den 1.juni.

Yderligere oplysninger samt tilmeldingsblanket findes på Region Midts hjemmeside: www.ps.rm.dk

Herunder ses pressemeddelelse;

Overvældende interesse for psykiatrisk sommerskole

Sygeplejestuderende og medicinstuderende i Region Midtjylland er i år inviteret på Psykiatriske Sommerskole. Og interessen har været overvældende.

Mange studerende vælger at bruge de sidste dage af deres sommerferie på at lære psykiatrien bedre at kende. 23 medicinstuderende og 52 sygeplejestuderende har således søgt optagelse på de to psykiatriske sommerskoler for henholdsvis medicin- og sygeplejestuderende arrangeret af Region Midtjylland. Den store interesse har betydet, at arrangørerne har måttet udvide antallet af pladser, så alle medicinstuderende og 36 af de 52 sygeplejestuderende nu er sikret deltagelse.

Det er første gang, der afholdes en psykiatriske sommerskole for studerende i Danmark. Deltagerne vil møde nogle af de bedste undervisere i faget og udover at få et dybere kendskab til de forskellige psykiatriske lidelser, vil de få rig mulighed for at diskutere psykiatrien som arbejdsfelt med både ansatte i psykiatrien og andre studerende.

- Vi er utrolig glade for, at så mange studerende har tilmeldt sig og håber, at sommerskolerne kan være med til at øge rekrutteringen til psykiatrien, forklarer Annemette Schelle Hvaldal, der er uddannelsesansvarlig sygeplejerske i Region Midtjylland og en af arrangørerne.

Spirende interesse for psykiatri hos unge

Selvom psykiatrien er et af de største medicinske specialer, fylder faget meget lidt på medicinstudiet. Derfor er det målet, at den psykiatriske sommerskole skal give de medicinstuderende et dybere og mere nuanceret kendskab til psykiatrien og de karrieremuligheder, der ligger i faget.

-At så mange studerende har tilmeldt sig den psykiatriske sommerskole, viser at der er en utrolig spirende interesse for psykiatri blandt unge, siger Poul Videbech, professor, dr. med., Århus Universitetshospital, Risskov, der både er underviser og medarrangør på sommerskolen for de kommende læger.

-Og da psykiatrien lider af stor mangel på læger, er det en glædelig udvikling. Jeg tror, det skyldes, at mange unge ønsker at beskæftige sig med hele mennesket, sådan som der er mulighed for det i psykiatrien, i stedet for at blive en dygtig håndværker, der specialiserer sig i en bestemt type operation, forklarer han.

Fastholde interessen hos de studerende

Den psykiatriske sommerskole for sygeplejestuderende foregår over tre intensive dage med undervisning og sociale arrangementer i både dag- og aften timerne. Til skolen er der også knyttet seks unge sygeplejersker fra psykiatrien, der skal fungere som mentorer for deltagerne.

-Vi håber at få kontakt til de studerende, der i forvejen har interesse i psykiatrien. For selvom flere viser stor interesse for faget under praktikken, er det kun få, der vælger at lave afsluttende speciale inden for faget. Men via sommerskolerne kan vi vise, at psykiatrien er et spændende fagområde, der indeholder mange forskellige muligheder og derved forhåbentlig fastholde interessen hos dem, forklarer Annemette Schelle Hvaldal.

De to psykiatriske sommerskoler foregår på Århus Universitetshospital, Risskov. Sommerskolen for medicinstuderende løber over en uge fra 17. - 21. august, mens sommerskolen for de sygeplejestuderende er fra 25. - 27. august.

.....

Program for begge sommerskoler er medsendt

Nedenstående kontaktpersoner kan også være behjælpelige med at finde interviewpersoner på sommerskolerne - både blandt undervisere og deltagere.

Yderligere information:

Annemette Schelle Hvoidal, uddannelsesansvarlig sygeplejerske i Region Midtjylland

Mail: annemette.hvoidal@ps.rm.dk

Tlf: 5150 8598

Poul Videbech, professor, dr.med., Århus Universitetshospital, Risskov.

Mail: videbech@dadlnet.dk

Tlf: 3118 6233

Herunder ses indlæg i PS Nyhedsbrev nr. 25, den 1. april 2009. Nyhedsbrevet retter sig mod ledelse og administration indenfor psykiatri- og socialområdet.

Indlæg til PS Nyhedsbrev

Den Psykiatriske Sommerskole for Sygeplejestuderende.

I Psykiatri og Social arbejdes der på flere plan med forskellige rekrutterings- og fastholdelsesstrategier for sundhedsfagligt personale, og Den Psykiatriske Sommerskole for Sygeplejestuderende er en konkret udløber af det, for vi må vedkende os, at rekruttering af sygeplejersker til specielt det akutte psykiatriske område kræver handling.

En arbejdsgruppe bestående af Oversygeplejerske Valborg Iversen, Oversygeplejerske Kirsten Krogh, Projektsygeplejerske Jan Nielsen og Uddannelsesansvarlig Annemette Hvoldal har derfor siden efteråret arbejdet hen imod at oprette Sommerskolen. Det sker for første gang den 25.-27. august 2009.

Sommerskolen er tænkt som en årlig tilbagevendende event for sygeplejestuderende, der på flere måder kan sidestilles med Sommerskolen for Medicinstuderende og i det hele taget en lang række andre sommerskoler indenfor et bredt spekter af uddannelser i dag.

Formål:

Det overordnede formål med sommerskolen er således rekruttering af kommende sygeplejersker med specifikt fokus på de nyuddannedes kompetencer og uddannelsesmuligheder indenfor psykiatrien. Målet er dels at præsentere den psykiatriske sygepleje som kerneområde og dels at præsentere karrieremuligheder indenfor den akutte psykiatri.

Hensigten er at give deltagerne inspiration, viden og et værdifuldt samvær med andre unge studerende med interesse for psykiatrien. Ved at klæde de unge på til virkelighedens praksisfelt er Region Midt en aktiv medspiller i forhold til den fortsatte udvikling af faget.

Indhold:

Deltagerne præsenteres for en række fremtrædende oplægsholdere, der udover at besidde en grundig fagspecifik viden, udmærker sig ved at kunne optræde kreativt, meget inspirerende og rækker ud over den blotte præsentation af relevant højaktuelt fagstof. Med andre ord kan de

studerende forvente at få oplevelser, der gør indtryk. Det endelige program er endnu ikke offentliggjort, men vi forventer at præsentere det dels på informationsmøder på de forskellige sygeplejeskoler i regionen og dels på intranettet i slutningen af april.

Det kan dog nævnes, at programmet vil bære præg af nøje udvalgte fokusområder set i lyset af, hvad der "fanger" de unge i dag, og ud fra den tydelige betragtning, at vi som organisation skal sælge billetter. Der har været foretaget en klar prioritering blandt mange relevante emner, og flere konkrete oplægsholdere har således også tilbudt sig. Det tager vi som udtryk for en stor interesse for konceptet, og det værdsætter vi. De endelige valg for programpunkterne er truffet ud fra den betragtning, at Sommerskolen her for første gang begrænses til en varighed af tre dage, hvor målet til næste år og årene fremover er, at sommerskolen skal vare 5 dage.

Deltagere:

Målgruppen for sommerskolen er de kompetente sygeplejestuderende med interesse for det psykiatriske felt, og ét af inklusionskriterierne er gennemført deltagelse i uddannelsens ordinære kliniske praktikperiode i psykiatrien. Der satses dermed på gruppen af studerende, som allerede har en grundviden knyttet til området, som heraf har opnået en interesse og nysgerrighed for et yderligere bekendtskab og udforskning af psykiatrien.

Vores erfaring viser nemlig også, at et fåtal af studerende vælger psykiatrien som emne i deres afsluttende bachelorprojekter, og forklaringen på det kan til dels findes i det faktum, at psykiatridelen er placeret forholdsvist tidligt i sygeplejeuddannelsen. Vi skal med andre ord være synlige for de studerende på et senere tidspunkt i deres vej mod det endelige eksamensbevis, og med Sommerskolen håber vi på at kunne nå den gruppe, som vi ønsker at møde som kommende kolleger.

Program for Psykiatrisk Sommerskole

Tirsdag den 25. august

Sted: Den Gl. Festsal

11.00 – 12.00	Velkomst v. Jan og Annemette – kommentarer til dagens program
12.00 – 13.00	Frokost
13.00 – 14.00	Præsentation af de 6 mentorer
14.00 – 15.00	Café med spørgsmål og diskussion afledt af ovenstående præsentation
15.00 – 15.30	Kaffe m.m.
15.30 – 17.00	Emne: Personlighedsforstyrrelser v. Psykolog Henning Jordet, Klinik for Personlighedsforstyrrelser, Risskov
17.00 – 18.00	Café + dialog m. mentorerne ang. Ovenstående emne
18.00 – 19.00	Middag
19.00 – 21.00	Emne: Selvskadende patienter v. Karin Dyhr (Glaspiggen) og Overlæge Morten Kjølbye, Klinik for Personlighedsforstyrrelser

Onsdag den 26. august

Sted: Den Gl. Festsal

10.00 – 10.15	Dagens program + diverse praktiske informationer v. Jan + Annemette
10.15 – 12.00	Emne: Børne- og Ungdomspsykiatri v. Rikke Møller Nielsen, Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Risskov.
13.00 – 14.00	Frokost
13.00 – 14.00	Rundvisning på Museet
14.00 – 15.00	Emne: OPUS v. Afd. læge Charlotte Emborg
15.00 – 15.30	Kaffe m.m.
15.30 – 16.30	Café og dialog m. mentorerne om OPUS
16.30 – 18.00	Emne: OCD og spiseforstyrrelser v. Chefspsykolog Nicole Rosenberg, Klinisk for Angstlidelser og Thommas Kjær (kendt fra dokumentarprogrammerne på DR1; "Tvunget af tvangstanker")
18.00 – 19.00	Festmiddag
19.00 – 21.00	Emne: Et helt liv som psykiatrisk sygeplejerske v. tidl. Chefsygeplejerske Ingerlise Vad

Bilag 2

Torsdag den 27. august

Sted: Den Gl. Festsal

10.00 – 10.15	Dagens program + diverse praktiske informationer v. Jan + Annemette
10.15 – 12.00	Emne: Retspsykiatriske patienter v. spl. Lisbeth Filt og spl. Hanne Albers, afd. R1
12.00 – 13.00	Frokost
13.00 – 14.00	Emne: Bachelorprojekter i den psykiatriske kontekst v. Cand.cur. Hanne Jakobsen, Sygeplejerskeudd. Viborg
14.00 – 14.45	Evaluering
14.45 – 15.00	Tak for denne gang (og på gensyn på Facebook) v. Jan og Annemette.

Problemstilling

Genstandsfeltet er i litteratursøgningen en undersøgelse af, hvorvidt der arbejdes med rekrutteringstiltag til psykiatrien for sygeplejestuderende. Såfremt emnet er for snævert, kan det udvides til også at omfatte lignende tiltag i forhold til nyuddannede sygeplejersker, og fokus er, hvordan læringstiltagene i givet fald gribes an.

Databaser

Problemstillingen udforskes gennem søgning i nedenstående databaser via Aalborg Universitetsbibliotek og/eller Psykiatrisk Forskningsbibliotek (adgang til CINAHL); PubMed, som er lægevidenskabeligt struktureret og indeholder referencer til artikler fra internationale medicinske tidsskrifter. Halvdelen af referencerne indeholder et abstract, der er skrevet af artiklens forfatter.

CINAHL, er en forkortelse af 'Cumulative Index to Nursing & Allied Health Literature'.

Databasen er dermed sygeplejefagligt orienteret, men indeholder også referencer til artikler i andre sundhedsfaglige tidsskrifter. Kendetegnes ved at have sin styrke indenfor det kvalitative område.

PsycInfo, er en bibliografisk database indenfor psykologi, sociologi og sundhedsvidenskab i øvrigt. Den dækker tidsskriftartikler, kapitler i bøger, disputatser og rapporter. Desuden er langt størstedelen af tidsskriftartiklerne peer reviewed.

ERIC, er en forkortelse af 'Educational Resources Information Center' og kan beskrives som den mest omfattende pædagogik-bibliografi i verden inden for alle pædagogikkens discipliner, og indbefatter fagområder som humaniora, psykologi, pædagogisk forskning og samfundsvidenskab.

Bibliotek.dk, er et fælleskatalog for alle danske biblioteker og registrerer alle typer af materialer, der forefindes på danske folke- og forskningsbiblioteker. Der er desuden en omfattende artikeldatabase med henvisninger til artikler i danske tidsskrifter og aviser.

Inklusionskriterier

For at sikre anvendelsen af relevant litteratur, blev der opstillet nogle overordnede inklusionskriterier ud over, at jeg først vurderede titel og abstract, hvor der altså forefandt en sådan;

- Artiklen skal indeholde mindst ét kontrolleret emneord udover psykiatri.
- Artikler på dansk, norsk, svensk og engelsk

- Artikler, som er publiceret indenfor en tidsramme på seneste 10 år for at opnå den seneste forskning på området.
- Ved inklusion var jeg desuden opmærksom på forfatterens profession og dermed vedkommendes optik, forforståelse og vurderingskapacitet, som ligger til grund for materialet.
- Hvilke metoder, der er anvendt i dataanalysen, indgår også som en kritisk vurdering.
- De centrale fund sammenholdt med de svagheder, som studiet har, indgår slutteligt i udvælgelsen.

Jeg er i kvalitetsvurderingen af reviews opmærksom på, at relevansen er underlagt min subjektive vurdering af artiklerne, hvilket kan forringe validiteten og reliabiliteten af specialerapporten. Samtidigt er vægten lagt på min undersøgelsesstrategi, hvor artiklerne udelukkende fungerer som baggrundsviden.

Søgeprofil

Søgebaserne er udvalgte pga. deres fokus på indhold af psykiatriske og læringsmæssige artikler og henvisninger. For at systematisere søgningerne bedst muligt udarbejdede jeg en fælles søgeprofil, som blev anvendt i samtlige databaser, dog med enkelte undtagelser, da det er forskelligt, hvilke referencer, de anvender – det er ikke muligt umiddelbart at overflytte én søgning i en database til en anden, da de ikke kender hinandens kontrollerede emneord (Buus et al 2008: 2). Derfor er søgeprofilen inddelt i underoverskrifter efter den enkelte database. Herunder beskrives først den systematiske bloksøgning, hvorefter principper for kædesøgningen præsenteres.

Bloksøgning

De kontrollerede emneord er anvendt for at sikre struktur og ensartethed på søgebaserne, og der forsøgt at undgå overspecificering ved at begrænse antallet af blokke.

Blok 1	Blok 2	Blok 3
Kontekst:	Genstandsfelt:	Fænomen:
Psykiatri	Nyuddannede sygeplejersker Sygeplejestuderende	Rekruttering

Bloksøgning er et begreb, der er baseret på booleske operatorer, dvs. der søges på emnet ved at udtage alle poster i basen, hvorefter der samles synonymmer og underbegreber indenfor en blok, og

disse synonymer forbindes med den booleske ELLER (OR), dvs. søgningen udvides, så foreningsmængden fremkommer. Når alle blokke er gennemgået kombineres med den booleske OG (AND), som indskrænker et søgesæt til kun at omfatte f.eks. psykiatri og rekruttering, dvs. søgningen indsnævres, så foreningsmængden fremtræder.

Bindeordet AND blev benyttet i alle søgninger, for at søgningerne ikke skulle udmøntes i et uoverskueligt omfang af materialer. Herefter kan søgningen igen udvides med synonyme termer med OR. Det undersøges, hvilke kontrollerede emneord, de relevante referencer er indekseret under, for herefter at bygge disse nye emneord ind i en ny bloksøgning. Der er dermed anvendt et kontrolleret sprog og primært søgt på de nye begreber, hvor de findes i databasens emneordsliste/tesaurus.

Kædesøgning

Bloksøgningen er desuden kombineret med kædesøgning (Citation Pearl Growing), som fører udvalgte referencer i én tekst videre til en ny reference. Styrken er her, at der fremkommer nye emneord, som er muligt at søge videre på, men som ikke var fremkommet ved udelukkende at anvende bloksøgning. Dermed er det ikke afgørende at kende parallelle søgeord på både dansk og engelsk på forhånd, da de fremkommer ved kædesøgning. Nye søgetermer udtrækkes, som igen gøres til genstand for en bloksøgning. Formålet med kædesøgning har været at tjekke for overset litteratur grundet min evne til at finde egnede kontrollerede emneord. Trunkeret fritekstsøgning blev også anvendt for at effektivisere søgningerne, og netop disse søgninger er også mulige at overføre mellem de forskellige databaser.

Funktionen 'related articles' eller lignende benævnelse alt afhængig af den enkelte database blev anvendt.

Bibliotek.dk

Udgangspunktet har været søgning efter materialer efter emnet 'psykiatr?' og friteksten 'rekruttering', som giver 14 poster, hvoraf langt de fleste beskæftiger sig med lægemanglen, men 1 post udvælges med relevans for sygeplejersperspektivet. Alternativ søges på emnet 'sygepleje' og friteksten 'rekruttering', som giver 46 poster. En norsk hovedfagsopgave ved Det Medicinske Fakultet, Universitetet i Oslo omhandler en deskriptiv multiple casestudie af Ida Baklund. Opgaven behandler grundlaget for beslutninger om den personlige egnethed i sygeplejen.

Søgning på 'psykiatr?' og 'sygepleje?' resulterer i 441 poster, hvorfor der søges igen på emnet 'psykiatr?' og 'nye sygeplejersker', hvilket ingen poster matcher. Derfor søges på 'psykiatr?' og

'sygeplejestuderende', hvilket giver i alt 28 poster. Her udvælges 2 nye poster, hvoraf den ene er en lærebog af Niels Buus og den anden en Ph.d.-afhandling af Linda Kragelund.

Der foretages en single-søgning på 'nyuddannede sygeplejersker', hvilket giver 30 poster, men ingen relevante referencer fremkom.

Konklusion;

Der findes tilsyneladende ikke relevant dansk litteratur omhandlende rekruttering af sygeplejersker indenfor den psykiatriske kontekst. Der findes dog et mindre antal referencer fra Sygeplejersken og Klinisk Sygepleje, som grænser op til problemstillingen. Der findes en del litteratur omhandlende sygeplejersker og sygeplejestuderende i psykiatrien generelt, men litteraturen vurderes ikke at kunne bidrage med direkte viden i lyset af min problemstilling.

PubMed

De centrale termer fra bloksøgningen oversættes med synonymer;

Blok 1 – Psykiatri: psychiatry OR psychiatric OR mental health

Blok 2 – Nyuddannede sygeplejersker: kan ikke oversættes direkte via kontrollerede emneord, hvorfor fritekstsøgning anvendes; newly qualified OR recently qualified OR newly graduated OR newly registered OR new nurses OR novice nurses

Sygeplejestuderende: student nurse OR nursing student

Blok 3 – Rekruttering: recruiting OR recruitment

Blok 2 (begrænset til sygeplejestuderende) kombineres med blok 1, som giver i alt 302 referencer, der alle gennemses; (student nurse, nurse student) AND (psychiatr* OR "mental health") hvoraf 8 referencer udvælges. Det bemærkes, at de 6 referencer er australske, og en bestemt forfatter er gennemgående; Brenda Happell.

Herefter kombineres blok 1 AND blok 2 (begrænset til de nyuddannede sygeplejersker), hvor alle søgeord i blok 2 kombineres med OR, hvilket giver i alt 60 referencer, som gennemses. Der findes ingen relevante referencer.

Blok 1 og 3 kombineres herefter, hvilket giver i alt 70 referencer, men ingen vurderes at være relevante.

Idet psykiatrien vurderes at være et forholdsvist snævert område, foretages en søgning på blok 2 (samtlige søgeord kombineres med OR) og 3, hvilket giver i alt 370 hits. Heraf medtages kun 2 nye referencer, idet der findes overlap mellem denne søgning og den første bloksøgning.

Idet en bestemt forfatter gik igen i flere referencer er der foretaget en specifik søgning på personen; (happell b[Author]) OR "happell b"[Corporate Author], som giver i alt 183 hits, hvoraf 2 nye udvælges.

Til slut foretages en kædesøgning i tillæg til blok 1 og sygeplejestuderende, hvor "career choice" kombineres med "workforce", hvilket giver i alt 26 referencer. Her udvælges tre relevante.

CINAHL

I søgebasen findes de udvalgte termer i bloksøgningen ved at udvælge CINAHL Headings. Hvor der ikke findes et dækkende kontrolleret emneord, anvendes Explode-funktionen, hvor underkategorier i en træstruktur fremkommer – Related Heading. Hermed når jeg frem til følgende søgetermer;

Blok 1 – Psykiatri: Psychiatry+ (Heading) OR Mental Health (Heading) OR Psychiatric Nursing (Subheading).

Blok 2 – Nyuddannede sygeplejersker: New Graduate Nurses (Heading) OR Students, Nursing, Graduate+ (Subheading).

Sygeplejestuderende: Students, Nursing+ (samlebetegnelse for Nursing Students og Student Nurses)

Blok 3 – Rekruttering: Intet kontrolleret emneord, men i stedet anvendes Personnel Recruitment (Subheading), Recruitment (keyword) og Career Planning and Development (Related Heading).

Der søges udelukkende efter referencer med abstracts. Blok 1 og 3 giver i alt 91 referencer, hvoraf kun 2 referencer udvælges. Der søges derefter på Cited References, som giver henholdsvis 37 og 25 nye, men ingen vurderes relevante.

Funktionen Reply related words anvendes, men her fremkommer ingen nye keywords, der vurderes relevante for problemstillingen.

Da denne søgebase er direkte sygeplejefagligt orienteret og i betragtning af, at ovenstående bloksøgning gav et sparsomt resultat, foretages fritekstsøgning på 'summer school' kombineret med 'nursing students', hvilket giver 4 referencer, men ingen af disse er ved nærmere eftersyn relevante, da de beskæftiger sig med meget snævre problemstillinger.

Der søges desuden på blok 1 kombineret med Students, Nursing, Baccalaureate+ AND Student Attitudes OR Student Experiences. Herved fremkommer 9 referencer, hvoraf der er overlap i forhold til tidligere søgning, så ingen nye udvælges.

Der søges også på Diploma Programs (Subheading), hvilket giver 4 referencer, som også er repræsenteret i tidligere søgning.

PsycInfo

Igen oversættes søgetermerne ved hjælp af databasens thesaurus, hvor de kontrollerede emneord i søgningerne benævnes [DE].

Blok 1 – Psykiatri: psychiatry OR mental health.

Blok 2 – Nyuddannede sygeplejersker: kan ikke oversættes direkte via kontrollerede emneord, hvorfor fritekstsøgning anvendes; newly qualified OR recently qualified OR newly graduated OR newly registered OR new nurses OR novice nurses.

Sygeplejestuderende: nursing students OR nursing education.

Blok 3 – Rekruttering: kan ikke anvendes som et kontrolleret emneord, hvorfor fritekstsøgning giver recruitment (personnel) OR career OR career choice OR career development anvendes

Først foretages bloksøgning med blok 1 og 2 (i forhold til sygeplejestuderende), hvilket giver i alt 579 referencer. Søgningen indsnævres derfor til også at omfatte blok 3. Her fremkommer i alt 48 hits, hvor 3 nye udvælges. Der er overlap i forhold til flere hits fra PubMed, hvorfor der herefter foretages en søgning efter Aubolines links til relaterede artikler. Her udvælges 1 reference.

Der laves en bloksøgning med alle tre blokke – igen med sygeplejestuderende i blok 2, hvilket giver 186 referencer, som gennemses. Igen udvælges blot 1 ny reference, hvorefter kædesøgning viser, at friteksten "undergraduate" eller "undergraduate programmes" gentager sig i de abstracts, som vurderes relevante men allerede er udvalgt fra PubMed. Der foretages derfor ny bloksøgning med denne betegnelse sammen med blok 1, som giver 1 ny reference.

ERIC

Termene i de tre blokke oversættes ved hjælp af søgning på kontrollerede emneord;

Blok 1 – Psykiatri: Psychiatry+ OR Mental Health OR Psychiatric Nursing.

Blok 2 – Nyuddannede sygeplejersker: kan ikke oversættes direkte via kontrollerede emneord, men en opdeling er nødvendig med 'nyuddannet' kombineret med emneordet 'Nursing'. Herved kan søges på 'Undergraduate Students', 'Undergraduate Education' og 'Undergraduate Training'.

Sygeplejestuderende: nursing students, hvor følgende medtages; OR nursing education, nurse practitioners og nurses.

Blok 3 – Rekruttering: Recruitment.

Søgningens udgangspunkt er blok 1 og 3, hvilket giver i alt 161 referencer, som gennemses men uden relevante fund. Derfor kombineres søgningen med blok 2 i forhold til de nyuddannede sygeplejersker samt emneordet Nursing. Her fremkommer i alt 12 referencer, men ingen nye hits i forhold til tidligere fund.

Der foretages ny søgning med blok 1 og 2 i forhold til sygeplejestuderende, hvilket giver 80 referencer. Heraf fremkommer 2 nye.

Konklusion

De fem søgebaser vurderes at være tilstrækkelig i henhold til deres størrelse og emnemæssige rækkevidde, og søgestrategien har resulteret i en udtømmende litteratursøgning.

Der findes, som Region Midt allerede havde undersøgt ingen forskningsbaseret national litteratur vedrørende rekrutteringstiltag, der sigter direkte mod sygeplejestuderende i psykiatrien. Der findes enkelte referencer i forhold til gruppen af nyuddannede sygeplejersker, hvor Ellen Boldrup Tingleffs kandidatstudie fremtræder som den mest relevante kilde. I forhold til gruppen af sygeplejestuderende anses Linda Kragelunds Ph.d.-afhandling at udgøre den primære kilde. Internationalt tegner der sig et billede af en voksende materialemængde gennem de allerseneste år, specielt i Australien, hvor såkaldte undergraduate programmer implementeres flere steder grundet den omfattende mangel på sygeplejersker i psykiatrien. Der fandtes i alt 20 internationale relevante referencer. Ved nærmere eftersyn viser det sig dog, at det er vanskeligt at vurdere de konkrete læringstiltag, fordi undersøgelsernes empiriske indfaldsvinkel er prioriteret i artiklerne, og der mangler således beskrivelser af tiltagenes didaktiske design til sammenligning med sommerskolens.

Informeret samtykke

Den 10. august 2009

Kære

Jeg tillader mig hermed at henvende mig til dig med det medsendte spørgeskema, idet du er optaget på Den Psykiatriske Sommerskole 2009. Spørgeskemaet udgør et led i en undersøgelse, jeg foretager i forbindelse med et masterspeciale fra Aalborg Universitet.

Jeg vil præcisere, at din eventuelle deltagelse i denne undersøgelse er frivillig og uafhængig af din deltagelse på Sommerskolen. Jeg henvender mig, fordi du i kraft af din deltagelse på Sommerskolen indgår i målgruppen for min undersøgelse.

Undersøgelsen omhandler de mulige kriterier, sygeplejestuderende vælger fremtidigt ansættelsesområde ud fra. Regionspsykiatrien fokuserer på at rekruttere sygeplejersker, hvorfor det bliver vigtigt at indkredse hvilke sygeplejestuderende, der har interesse for dette felt, og hvordan vi kan bidrage til at fastholde og om muligt at skærpe denne interesse. Undersøgelsen søger derfor at afdække bestemte forhold i din baggrund, og hvilke bevæggrunde du har for at deltage i Sommerskolen.

Efter din deltagelse i Sommerskolen vil du også blive bedt om at udfylde et evalueringsskema, som har det formål at afdække, hvorvidt læringsforløbet har levet op til dine ønsker og forventninger. Det er centralt for den fremadrettede tilrettelæggelse af Sommerskolen, at de forskellige forhold i indsatsen bliver afdækket.

Begge spørgeskemaer vil indgå som data i undersøgelsen, hvor dine svar vil blive fuldt anonymiseret. Undersøgelsens resultater vil indgå i den endelige specialerapport, som du har mulighed for at rekvirere ultimo januar 2010. Det er vigtigt med så mange deltagere som muligt, for at undersøgelsen kan være repræsentativ.

Såfremt du har spørgsmål til undersøgelsen opfordres du til at kontakte mig enten pr tlf. 51 50 85 98 eller mail annemette.hvoldal@ps.rm.dk

Det medsendte spørgeskema samt denne samtykkeerklæring bedes returneret i vedlagte svarkuvert eller afleveret på Sommerskolen ved start.

.....
Jeg bekræfter hermed, at jeg indvilger i at deltage i den ovenfor beskrevne undersøgelse.

Jeg er informeret om, at det er frivilligt at deltage, og at jeg når som helst kan trække mit tilsagn om deltagelsen tilbage.

Dato: _____

Navn: _____

Underskrift: _____

På forhånd tak for din hjælp!
Med venlig hilsen
Annemette Schelle Hvoldal

SPØRGESKEMA

Sådan besvarer du skemaet!

Inden du besvarer spørgsmålet, er det en god idé at læse både spørgsmålet og svarmulighederne igennem. Under hvert spørgsmål er der opstillet en række svarmuligheder med tilhørende svarkasser. Du besvarer spørgsmålet ved at sætte kryds i den svarkasse, der passer bedst med din vurdering. Fortryder du dit kryds, eller kommer du til at sætte kryds i den forkerte svarkasse, streger du krydset over og placerer et kryds i den rigtige svarkasse. Som oftest kan hvert spørgsmål besvares med et enkelt kryds. Ved nogle spørgsmål har du dog mulighed for at sætte flere kryds, hvilket vil fremgå af de pågældende spørgsmål.

Endelig er du velkommen til at skrive kommentarer sidst i spørgeskemaet, hvor der er afsat plads til det. Det tager ca. 15 min. at udfylde skemaet.

De første spørgsmål handler om dig og din baggrund:

1. Er du kvinde eller mand?

Sæt ét kryds

Kvinde ☐

Mand ☐

2. Hvor gammel er du?

Skriv din alder

Alder _____

3. Hvilken ungdomsuddannelse har du?

Sæt ét kryds

STX ☐

HHX ☐

HTX ☐

HF ☐

Andet – skriv hvad _____

4. Har du før sygeplejestudiet startet på eller gennemført en anden uddannelse?

Sæt ét kryds – hvis ja, skriv hvilken uddannelse

Nej ☐

Ja ☐

Hvilken? _____

5. Hvor sikker var du på, at sygeplejestudiet var det rigtige valg for dig, lige inden du startede på studiet?

Sæt ét kryds

Jeg var meget sikker på, at sygeplejestudiet var det rigtige for mig ☐
 Jeg var nogenlunde sikker på, at sygeplejestudiet var det rigtige for mig ☐
 Jeg var lidt usikker på, om sygeplejestudiet var det rigtige for mig ☐
 Jeg var meget usikker på, om sygeplejestudiet var det rigtige for mig ☐

6. Hvor stort har dit engagement været under studiet indtil nu i de...

Sæt ét kryds i hver række

	Højt	Middel	Lavt
...teoretiske perioder	☐	☐	☐
...kliniske perioder	☐	☐	☐

7. Har du før eller under sygeplejestudiet haft erhvervserfaring?

Sæt ét kryds – hvis ja, skriv hvilken form for erhvervserfaring f.eks. butiksekspedient eller ufaglært hjælper på plejehjem o.a.

Nej ☐

Ja ☐

Hvilken? _____

8. Hvad er dine forældres højeste uddannelsesniveau?

Sæt både ét kryds ud for din mor og ét kryds ud for din far

	Din mor	Din far
Folkeskole	☐	☐
Gymnasium (inklusive hf, handelsgymnasium Og teknisk gymnasium)	☐	☐
Erhvervsuddannelse	☐	☐
Kort videregående uddannelse	☐	☐
Mellemlang videregående uddannelse	☐	☐
Lang videregående uddannelse	☐	☐
Ved ikke – skriv hvad de laver nedenfor	☐	☐

Mor: _____

Far: _____

De næste spørgsmål handler om dine fremtidsplaner:

9. På hvilket tidspunkt er din interesse for psykiatrien opstået?

Sæt ét kryds

Før studiet ☐

Under studiet ☐

Ved ikke ☐

10. Beskriv kort hvorfra din interesse for psykiatrien stammer

Beskriv med egne ord

11. Dine aktuelle tanker om, hvad du vil efter studiet

Sæt ét kryds

Søge ansættelse i somatikken ☐

Søge ansættelse i primær sektor ☐

Søge ansættelse i psykiatrien ☐

Videreuddannelse f.eks. på diplom- eller kandidatstudie ☐

Andet f.eks. ud at rejse ☐

12. Hvis du i ovenstående spørgsmål har sat kryds ved psykiatrien, beskriv da hvorfor
Beskriv med egne ord, hvad du lægger vægt på f.eks. at jeg kan udvikle mig personligt, at der er gode muligheder for videreuddannelse e.a.

13. Hvis du i spørgsmål 11 *ikke* har sat kryds ved psykiatrien, skriv da hvilke bekymringer, du har for at skulle vælge psykiatrien umiddelbart efter endt uddannelse
Beskriv med egne ord f.eks. at du ikke vil fastlåse dig i et bestemt område e.a.

14. Hvor sikker var du på, hvad du ville efter sygeplejerskeuddannelsen, da du startede på studiet?

Sæt ét kryds, og dit svar er ikke afhængig af, om du i spørgsmål 11 har valgt psykiatrien

Jeg var meget usikker på, hvad jeg skulle efter studiet ☐

Jeg var lidt usikker på, hvad jeg skulle efter studiet ☐

Jeg var nogenlunde sikker på, hvad jeg skulle efter studiet ☐

Jeg var allerede sikker på, hvad jeg skulle efter studiet ☐

15. Hvilken betydning har sygeplejeskolen / de teoretiske undervisningsperioder haft for, hvad du vil efter endt uddannelse?

Sæt ét kryds

- Ingen betydning ☐
Mindre betydning ☐
Nogen betydning ☐
Stor betydning ☐

16. Hvilken betydning har dine kliniske undervisningsperioder haft for, hvad du vil efter endt uddannelse?

Sæt ét kryds

- Ingen betydning ☐
Mindre betydning ☐
Nogen betydning ☐
Stor betydning ☐

17. Hvorvidt har dine kliniske uddannelsessteder matchet dine interesseområder?

Sæt ét kryds

- Jeg har fået opfyldt mine ønsker ☐
Jeg har til dels fået opfyldt mine ønsker ☐
Jeg har ikke fået opfyldt mine ønsker ☐

18. Hvilken betydning har det haft for dig og dine fremtidsplaner, om du har haft dine ønsker om kliniske uddannelsessteder opfyldt?

Sæt ét kryds

- Det har ingen betydning haft ☐
Det har haft mindre betydning ☐
Det har haft nogen betydning ☐
Det har haft stor betydning ☐

19. Hvilke personer har haft betydning for, hvad du vil efter endt uddannelse?

Sæt ét eller flere kryds

- De teoretiske undervisere ☐
De kliniske vejledere ☐
Studievejleder ☐
Medstuderende ☐
Familie ☐
Venner ☐
Andre, skriv hvilke _____

20. Hvor forestiller du dig om 10 år?

Skriv hvilken stilling eller arbejdsområde, du bedst kan forestille dig at have om 10 år

De næste spørgsmål handler om Sommerskolen:

21. Hvor har du modtaget/søgt information om Sommerskolen?

Sæt ét eller flere kryds

- Jeg har været til informationsmøde ☐
Jeg har hørt om den via teoretiske undervisere ☐
Jeg har hørt om den via kliniske vejledere ☐
Jeg har hørt om den via medstuderende ☐
Jeg har søgt på internettet ☐
Andet – skriv hvor _____

22. Hvordan mener du, regionens hjemmeside www.ps.rm.dk fungerer som informationssted for Sommerskolen?

Sæt ét kryds

- Rigtig godt ☐
Godt ☐
Mindre godt ☐
Ringe ☐
Jeg kender ikke til hjemmesiden ☐

23. Hvordan vurderer du den samlede information, du har fået om Sommerskolen?

Sæt ét kryds

- Jeg har fået tilstrækkelig information ☐
Jeg mangler information ☐
Jeg behøver ikke modtage mere information ☐

24. Hvordan mener du, vi kan øge kendskabet til Sommerskolen fremover?

Sæt ét eller flere kryds

- Forbedre hjemmesiden ☐
Jeg ville gerne modtage informationen via sygeplejeskolen ☐
Jeg ville gerne modtage informationen via mail ☐
Jeg ville gerne modtage informationen via kliniske vejledere ☐
Jeg ville gerne deltage i informationsmøder ☐
Andet? _____

25. Hvilken betydning har muligheden for overnatning haft for din deltagelse på Sommerskolen?

Sæt ét kryds

- Det har haft stor betydning ☐
Det har haft nogen betydning ☐
Det har haft ringe betydning ☐

26. Hvilken betydning har den fraværende deltagerudgift haft for din deltagelse?

Sæt ét kryds

- Det har haft stor betydning ☐
Det har haft nogen betydning ☐
Det har haft ringe betydning ☐

27. Har du kendskab til medstuderende fra din uddannelsesinstitution, som har søgt Sommerskolen?

Sæt ét kryds

Nej ☐

Ja ☐

Hvis ja, hvor stor en betydning har det haft for din deltagelse?

Sæt ét kryds

- Stor betydning ☐
Nogen betydning ☐
Ringe betydning ☐

28. Hvilket emne / hvilken oplægsholder har din *største* interesse i programmet?

Sæt ét kryds

- Personlighedsforstyrrelser v. Henning Jordet ☐
Selvskadende patienter v. Karin Dyhr + Morten Kjølbye ☐
Børne- og ungdomspsykiatri ☐
OPUS v. Charlotte Emborg ☐
OCD og spiseforstyrrelser v. Nicole Rosenberg + Thommas Kjær ☐
Et helt liv som psykiatrisk sygeplejerske v. Ingerlise Vad ☐
Retspsykiatriske patienter v. Lisbeth Filt + Hanne Albers ☐
Bachelorprojekter v. Hanne Jakobsen ☐

29. Hvilket emne / oplæg har din *mindste* interesse?

Sæt ét kryds

- Personlighedsforstyrrelser v. Henning Jordet ☐
Selvskadende patienter v. Karin Dyhr + Morten Kjølbye ☐
Børne- og ungdomspsykiatri ☐
OPUS v. Charlotte Emborg ☐
OCD og spiseforstyrrelser v. Nicole Rosenberg + Thommas Kjær ☐

Et helt liv som psykiatrisk sygeplejerske v. Ingerlise Vad	☐
Retspsykiatriske patienter v. Lisbeth Filt + Hanne Albers	☐
Bachelorprojekter v. Hanne Jakobsen	☐

30. Hvilke forventninger har du til mentorordningen på Sommerskolen?

Sæt ét kryds

Jeg har store forventninger ift. at få en mentor	☐
Jeg har nogen forventninger ift. at få en mentor	☐
Jeg har ringe forventninger ift. at få en mentor	☐

31. Hvis du har kommentarer, kan du skrive dem her:

Tak for hjælpen!

OBSERVATIONSGUIDE

Personer, der bliver observeret	Kodning
Dato	
Start- og sluttidspunkt	
Hvor finder situationen sted	

Fokus for observationerne

OBS:

- Vekslen mellem distance og nærhed
- Såfremt der er noget, jeg bliver nødsaget til at spørge informanterne om, gøres det i situationen.
- Refleksion over min tilstedeværelse
- Hvornår observerer jeg noget, og hvornår observerer jeg ikke noget? – evt. skrive ned bagefter som efterrationalisering.

Observer situationer under oplæggene:

1. hvor der bliver stillet spørgsmål fra deltagerne
2. hvor der opstår dialog mellem oplægsholder og deltagere
3. hvor der opstår dialog mellem deltagerne

Observer situationer i dialoggrupperne:

1. hvor der diskuteres med gruppens mentor, og hvilken rolle denne mentor har i forhold til deltagerne
2. hvor psykiatrien bliver omtalt, og hvordan psykiatrien bliver omtalt i hele gruppen
3. hvad foregår i situationen? F.eks. hvem siger hvad til hvem? Hvilke faglige temaer og/eller følelsesmæssige reaktioner og/eller andet bliver bragt op?

Observer situationer i pauserne:

1. hvor der diskuteres deltagerne imellem
2. hvor psykiatrien omtales, og hvordan psykiatrien bliver omtalt deltagerne imellem
3. hvad foregår i situationen? F.eks. hvem siger hvad til hvem? Hvilke faglige temaer og/eller følelsesmæssige reaktioner og/eller andet bliver bragt op?

OBSERVATIONSSKEMA

Tidspunkt (start- og sluttidspunkt)	Hvem taler / agerer	Hvad	Hvor	Hvilke reaktioner / nonverbale udtryk

EVALUERINGSSKEMA

Sådan besvarer du skemaet!

Vi anbefaler, at du løbende udfylder skemaet under afviklingen af Sommerskolen.

Inden du besvarer det enkelte spørgsmål, er det en god idé at læse både spørgsmålet og svarmulighederne igennem. Under hvert spørgsmål er der opstillet en række svarmuligheder med tilhørende svarkasser. Du besvarer spørgsmålet ved at sætte kryds i den svarkasse, der passer bedst med din vurdering. Fortryder du dit kryds, eller kommer du til at sætte kryds i den forkerte svarkasse, streger du krydset over og placerer et kryds i den rigtige svarkasse. Som oftest kan hvert spørgsmål besvares med et enkelt kryds. Ved nogle spørgsmål har du dog mulighed for at sætte flere kryds, hvilket vil fremgå af de pågældende spørgsmål.

Endelig er du velkommen til at skrive kommentarer sidst i spørgeskemaet, hvor der er afsat plads til det. Det tager samlet ca. 15 min. at udfylde skemaet.

De første spørgsmål handler om dig:

1. Er du kvinde eller mand?

Sæt ét kryds

Kvinde ☐
Mand ☐

2. Hvor gammel er du?

Skriv din alder

Alder _____

De næste spørgsmål handler om din generelle oplevelse af Sommerskolens rammer:

3. Hvor tilfreds har du været med, at Sommerskolen fandt sted i Risskov?

Sæt ét kryds

Meget tilfreds ☐
Tilfreds ☐
Ikke tilfreds ☐
Meget utilfreds ☐

4. Hvilken betydning, ville det have haft for din deltagelse, hvis Sommerskolen blev afholdt i en helt anden by?

Sæt ét kryds

Det ville ikke have betydet noget

☐

Det ville have betydet noget

☐

Skriv hvorfor:

5. Hvor tilfreds har du været med at være i Den Gl. Festsal?

Sæt ét kryds

Meget tilfreds ☐

Tilfreds ☐

Ikke tilfreds ☐

Meget utilfreds ☐

Hvis du har svaret ikke tilfreds eller meget utilfreds, skriv hvorfor:

6. Hvor tilfreds har du været med grupperummene?

Sæt ét kryds

Meget tilfreds ☐

Tilfreds ☐

Ikke tilfreds ☐

Meget utilfreds ☐

Hvis du har svaret ikke tilfreds eller meget utilfreds, skriv hvorfor:

7. Hvor tilfreds har du været med forplejningen?

Sæt ét kryds

Meget tilfreds ☐

Tilfreds ☐

Ikke tilfreds ☐

Meget utilfreds ☐

Hvis du har svaret ikke tilfreds eller meget utilfreds, skriv hvorfor:

8. Hvis du har overnattet på City SleepIn, hvor tilfreds har du så været med det?

Sæt ét kryds

Meget tilfreds ☐

Tilfreds ☐

Ikke tilfreds ☐

Meget utilfreds ☐

Hvis du har svaret ikke tilfreds eller meget utilfreds, skriv hvorfor:

9. Hvordan har du oplevet balancen mellem oplæg, diskussionsgrupper og pauser?

Sæt ét kryds

Meget god ☐

God ☐

Mindre god ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre god eller ringe, skriv hvorfor:

De næste spørgsmål handler om de enkelte emner:

10. Hvad synes du om emnet "Personlighedsforstyrrelser" den 25. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

11. Hvad synes du om emnet "Selvskadende patienter" den 25. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

12. Hvad synes du om emnet "Børne- og ungdomspsykiatri" den 26. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

13. Hvad synes du om emnet "OPUS" den 26. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

14. Hvad synes du om emnet "OCD og spiseforstyrrelser" den 26. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

15. Hvad synes du om emnet "Et helt liv som psykiatrisk sygeplejerske" den 26. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

16. Hvad synes du om emnet "Retspsykiatriske patienter" den 27. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

17. Hvad synes du om emnet "Bachelorprojekter" den 27. august?

Sæt ét kryds

Meget godt ☐

Godt ☐

Mindre godt ☐

Ringe ☐

Hvis du har svaret mindre godt eller ringe, skriv hvorfor:

De næste spørgsmål handler om dit samlede udbytte af Sommerskolen:

18. Hvordan vurderer du det samlede faglige niveau af oplæggene?

Sæt ét kryds

Meget højt ☐

Højt ☐

Middel ☐

Under middel ☐

Dårligt ☐

19. Hvordan har dit samlede udbytte været i forhold til mentorordningen?

Sæt ét kryds

Meget højt ☐

Højt ☐

Middel ☐

Under middel ☐

Dårligt ☐

20. Hvordan har dit samlede udbytte været i forhold til samværet med øvrige deltagere?

Sæt ét kryds

Meget højt ☐

Højt ☐

Middel ☐

Under middel ☐

Dårligt ☐

21. Hvordan vil du vurdere dit samlede udbytte af Sommerskolen?

Sæt ét kryds

Meget højt ☐

Højt ☐

Middel ☐

Under middel ☐

Dårligt ☐

22. Hvilke idéer / anbefalinger har du til planlæggere / oplægsholdere til næste års Sommerskole?

Beskriv

De næste spørgsmål handler om din fremtid:

23. Er du nu fuldt afklaret i forhold til valg af fremtidigt ansættelsessted?

Sæt ét kryds

Ja ☐

Nej ☐

Hvis nej, hvad skyldes det så?

24. Hvis du svarede ja i ovenstående spørgsmål (og hvis dit ja gælder ansættelse indenfor psykiatrien), hvor ønsker du specifikt ansættelse henne?

Sæt ét kryds

Indenfor børne- og ungdomspsykiatrien ☐

Indenfor området med personlighedsforstyrrelser ☐

Indenfor retspsykiatrien ☐

Indenfor området med skizofreniforme lidelser ☐

Indenfor området med affektive sindslidelser ☐

Andet område, hvilket?

25. Hvad skyldes dit valg?

Sæt ét eller flere krydser

Det skyldes interesse ☐

Det skyldes muligheden for videreuddannelse ☐

Det skal være tæt på min bopæl ☐

Jeg har kendskab til stedet/afdelingen ☐

Andet, skriv hvad?

26. Hvilken betydning har dit samlede udbytte af Sommerskolen haft for dit valg af ansættelsessted?

Sæt ét kryds

Sommerskolen har haft afgørende betydning ☐

Sommerskolen har haft nogen betydning ☐

Sommerskolen har ingen betydning haft ☐

Hvis du svarede "ingen betydning", hvorfor?

27. Hvis du i ovenstående spørgsmål har svaret, at Sommerskolen har haft afgørende eller nogen betydning for dit valg, skyldes det så...

Sæt ét kryds

...at du har fået bekræftet det valg, du allerede havde truffet? ☐

...at du har ændret det valg, du allerede havde truffet? ☐

...at du nu er blevet i stand til at træffe et valg? ☐

...at du har fået afklaret, hvilket retning, du *ikke* vil søge? ☐

...eller skyldes det noget andet? Skriv hvad:

28. Vil du anbefale Sommerskolen til andre?

Sæt ét kryds

Ja ☐

Nej ☐

Ved ikke ☐

29. Hvis du har kommentarer, kan du skrive dem her:

Tak for hjælpen!

Skemaet bedes afleveret i forbindelse med evalueringen den 27. august, hvorefter du vil modtage et deltagerbevis.

Dette bilag er en samlet fremstilling af spørgeskemaets resultater. Det er således kun udvalgte dele, som behandles analytisk i specialet i forhold til relevans for problemstillingen. Dette fremgår af afsnit 6.1.

Der foreligger resultater fra i alt 23 besvarelser (ud af 34 potentielle informanter), hvilket udgør en svarprocent på 67,6. Knap 1/3 af sommerskolens deltagere har dermed ikke besvaret skemaet, hvorfor resultaterne ikke kan generaliseres til hele gruppen. Dog medtages resultaterne i analysen, da de bidrager med pejlemærker, som efter sammenligning med deltagerobservation og evalueringsskemaundersøgelsen giver et samlet repræsentativt billede.

SPSS muliggør flere deskriptive procedurer, hvoraf frekvensanalysen primært er taget i anvendelse.

Spørgsmål 9

Herunder fremgår det, at interessen for psykiatrien tidsmæssigt for langt de fleste er opstået under studiet.

09) På hvilket tidspunkt er din interesse for psyk. opstået?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Før studiet	5	21,7	21,7	21,7
	Under studiet	18	78,3	78,3	100,0
	Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 10

Her beskriver informanterne hvorfra interessen er opstået.

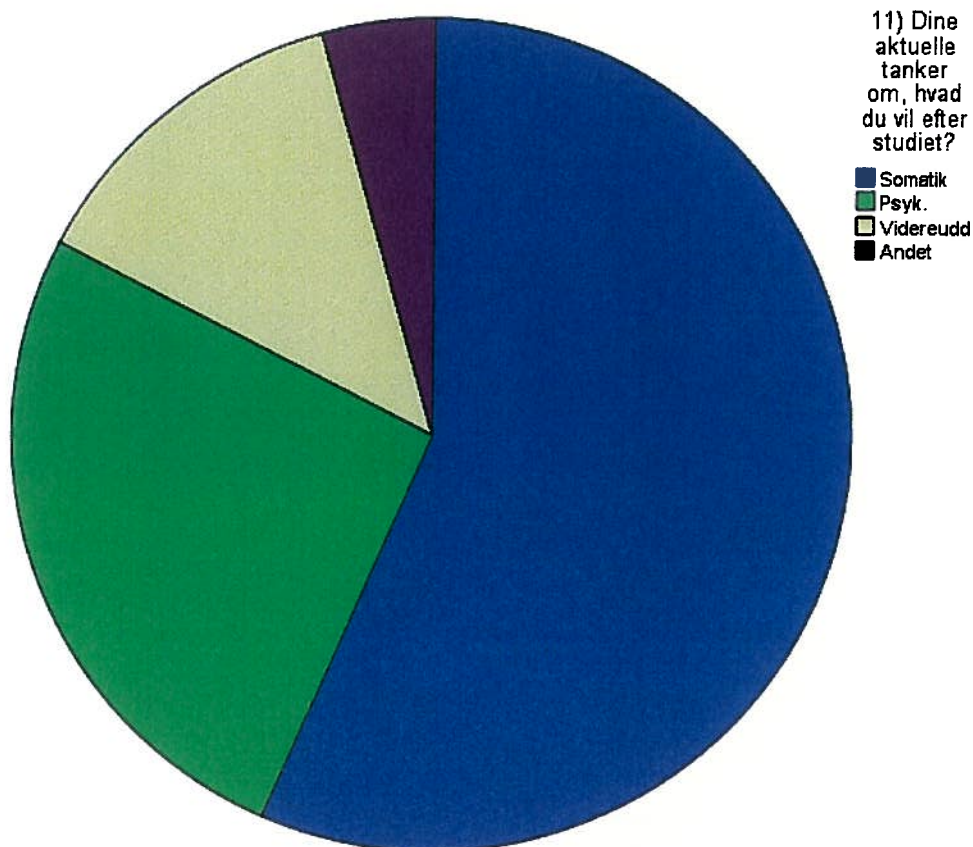
En enkelt informant har ikke udfyldt noget. Af de 22 besvarelser relaterer i alt 16 sig til den psykiatriske praktikperiode, som på forskellig vis beskrives som interessesemæssigt ansporende. Det gælder såvel behandlingspsykiatri som socialpsykiatri.

2 informanter har fået interessen via forældre, som er ansatte i psykiatrien. En enkelt har personlig erfaring i form af en tidligere indlæggelse og behandlingsforløb. Derudover beskriver 2 informanter, at det er egen interesse, hvor baggrunden er uvis. De sidste 2 beskriver det som følgende:

- *Har altid været interesseret i området, når der er blevet vist noget i TV. Har altid følt, at der kan man virkelig gøre en forskel.*
- *Det er det med at kunne se ind i andres specielle univers, at hjælpe patienterne.*

Spørgsmål 11

Herunder ses det tydeligt, at det somatiske område indgår i informanternes aktuelle tanker om fremtiden sammenlignet med andre muligheder.

Spørgsmål 12

Af informanterne, som ønsker at søge psykiatrien, angiver de fleste, at de opfatter det som særligt spændende sammenlignet med andre områder indenfor sygeplejen. Hertil skal lægges følgende beskrivelser:

- Meget forskellige hverdage, og man bliver værdsat på en anden måde en f.eks. somatikken. Føler at jeg kan give en masse indenfor det.
- Det er et svært spørgsmål, men for mig føles det bare rigtigt. Jeg er optaget af tanken om at en patient: er mere end bare sin sygdom, og samtidig er psykiatrien en praksis, der kræver refleksion -> især også selvrefleksion. Desuden er psykiatrien et felt, der er i udvikling, og jeg finder det bare mere spændende og udfordrende end ren somatisk sygepleje.
- Jeg synes, det er et spændende område, selvom man ikke altid kan se, at patienten får det bedre, ved at idet man er der for dem kan gøre en forskel.
- Man udvikler sig også personligt, og det vil jeg gerne.

Spørgsmål 13

Af informanterne, som ikke ønsker at søge psykiatrien umiddelbart efter endt studium, angiver størsteparten den overvejende årsag, at de vil vælge det somatiske område. Begrundelsen for dette beskrives hovedsageligt som erfaringen af grundlæggende og mere praktisk sygepleje. To eksempler på udsagn ses her:

- Umiddelbart vil jeg søge ansættelse i psykiatrien men er i tvivl, om det måske er godt med erfaring fra somatikken. Jeg vil helt sikkert på et tidspunkt arbejde i psykiatrien.
- Jeg tror, at det er vigtigt, at man får godt styr på somatikken, ellers glemmer man det nemt. Jeg har en idé om, at det er "nemmere" i psykiatrien.

Dernæst beskriver flere, at ansættelse i psykiatrien forudsætter erfaring – og dermed erfaring indhentet fra andre områder – først. Eksempler på disse udsagn ses her:

- Da jeg syntes at måtte kræve en masse erfaringer i form af kommunikation og pædagogik.
- Jeg formoder, det er svært at starte som nyuddannet sygeplejerske indenfor dette felt. Erfaring er godt her, tror jeg.

2 informanter angiver, at de ønsker videreuddannelse umiddelbart efter endt studium

En enkelt informant angiver, at hun har været i tvivl, hvorvidt hun skulle sætte kryds (spørgsmål 11) det ene eller det andet sted. Hun beskriver følgende:

Jeg har aldrig været på en almindelig sengeafdeling, og det tror jeg, er fornuftigt at prøve. Desuden kan jeg godt være bange for, at jeg ikke kan klare psykiatrien psykisk.

Spørgsmål 14

Centralt for dette speciale er nedenstående fund, der angiver, at 56,5 % ved studiestart er enten lidt eller meget usikker på, hvad de ønsker efter studiet.

14) Hvor sikker var du på, hvad du ville efter studiet, da du startede?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Allerede sikker	2	8,7	8,7	8,7
	Nogenlunde sikker	8	34,8	34,8	43,5
	Lidt usikker	4	17,4	17,4	60,9
	Meget usikker	9	39,1	39,1	100,0
	Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 15

Herunder fremgår det, at i alt 60,9 % angiver, at sygeplejeskolen / de teoretiske undervisningsperioder har ingen eller mindre betydning for deres valg.

15) Hvilken betydning har skolen haft for dit valg?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ingen betydning	3	13,0	13,0	13,0
	Mindre betydning	11	47,8	47,8	60,9
	Nogen betydning	7	30,4	30,4	91,3
	Stor betydning	2	8,7	8,7	100,0

Databearbejdning af spørgeskema

15) Hvilken betydning har skolen haft for dit valg?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ingen betydning	3	13,0	13,0	13,0
Mindre betydning	11	47,8	47,8	60,9
Nogen betydning	7	30,4	30,4	91,3
Stor betydning	2	8,7	8,7	100,0
Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 16

Til sammenligning af ovenstående frekvenstabel ses det, at 91,3 % angiver, at klinikken har nogen eller stor betydning for valg.

16) Hvilken betydning har klinikken haft for dit valg?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ingen betydning	1	4,3	4,3	4,3
Mindre betydning	1	4,3	4,3	8,7
Nogen betydning	10	43,5	43,5	52,2
Stor betydning	11	47,8	47,8	100,0
Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 17

Ingen informanter har slet ikke oplevet et match mellem interesseområde og kliniske uddannelsessteder.

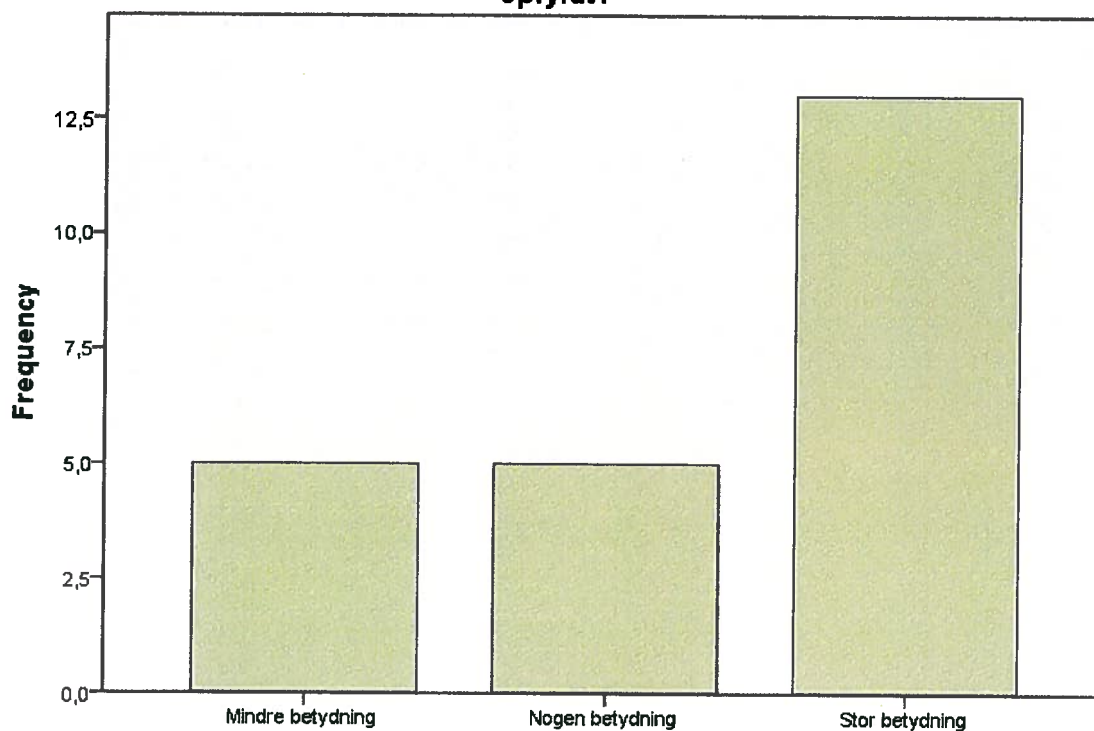
17) I hvor høj grad har dine kliniske udd.perioder matchet dine interesseområder?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Opfyldt ønsker	7	30,4	30,4	30,4
Til dels opfyldt ønsker	16	69,6	69,6	100,0
Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 18

Det fremgår her, at det for langt de fleste gælder, at det har nogen eller stor betydning, hvorvidt ønsker om kliniske uddannelsessteder opfyldes. Ingen informanter har således angivet, at det ingen betydning har.

18) Hvilken betydning har det haft, om du har fået dine ønsker om kliniske udd. opfyldt?

18) Hvilken betydning har det haft, om du har fået dine ønsker om kliniske udd. opfyldt?

Spørgsmål 19

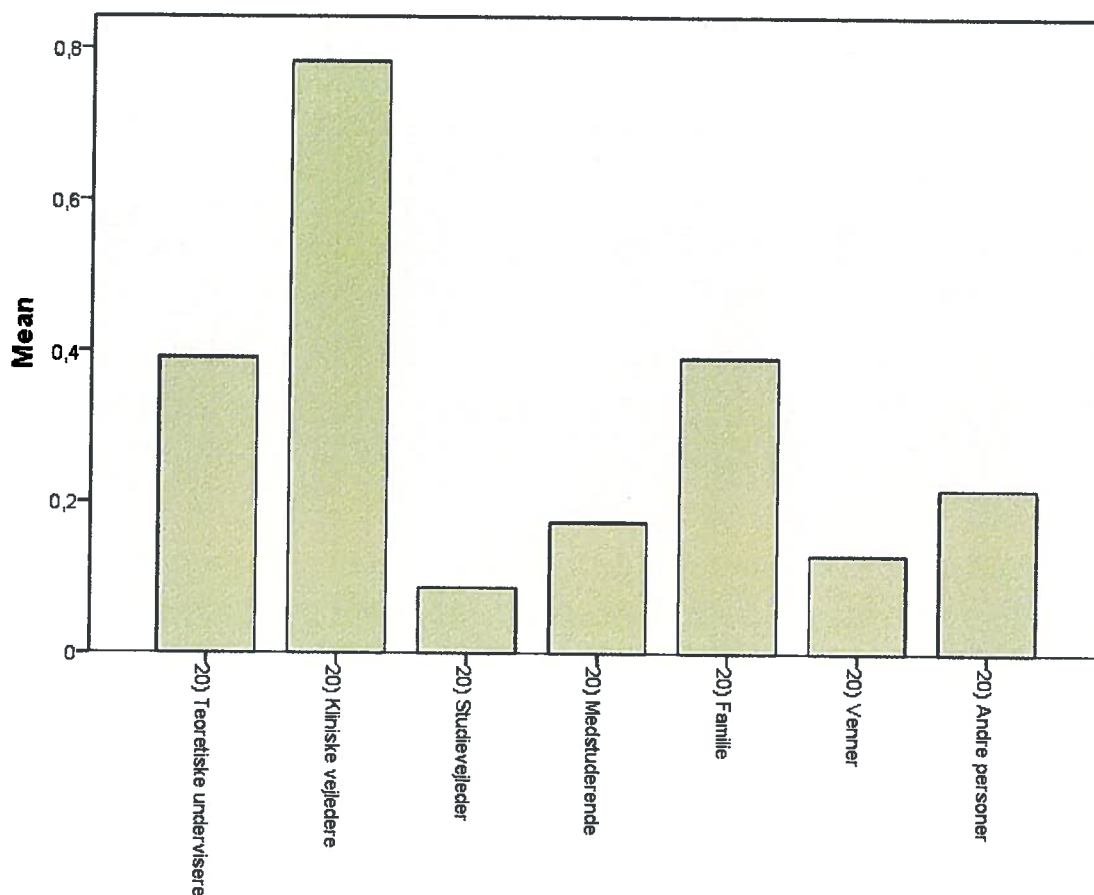
Spørgsmål 18 ses i direkte sammenligning med informanternes fremtidsplaner herunder.

19) Hvilken betydning har det haft for dine fremtidsplaner?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ingen betydning	5	21,7	21,7	21,7
	Mindre betydning	5	21,7	21,7	43,5
	Nogen betydning	6	26,1	26,1	69,6
	Stor betydning	7	30,4	30,4	100,0
	Total	23	100,0	100,0	

Spørgsmål 20

Den grafiske fremstilling viser, hvilke personer, der har haft betydning for, hvad informanterne vil efter endt studium. De kliniske vejledere repræsenterer markant den største del, men også teoretiske undervisere samt familie spiller en rolle for valget.

Spørgsmål 21

Ved fremtidsspørgsmålet om, hvor de forestiller sig selv om 10 år, har i alt 20 svaret, dvs. 87 %. Svarene er for en stor dels vedkommende dobbelte, dvs. de beskriver to muligheder, hvoraf psykiatrien altså indgår som den ene. Indenfor de 20 besvarelser indgår psykiatrien i 13. Eksempler herpå er:

- *Jeg vil gerne efteruddannes som psykiatrisk sygeplejerske.*
- *Uha, det er svært at svare på – evt. på en skadestue eller måske psykiatrien.*
- *Indenfor psykiatrien. Enten som psykolog hvis jeg læser videre eller også som psykiatrisk sygeplejerske.*
- *Psykiatrisk sygeplejerske (hvor jeg måske underviser).*
- *Forskningssygeplejerske, meget gerne indenfor det psykiatriske område.*

Herudover beskrives følgende scenarier:

Sundhedsplejerske, skadestue, medicinsk afdeling, sælger indenfor medicinalindustrien, fertilitet, praksissygeplejerske hos praktiserende læge, intensivsygeplejerske, kirurgisk sygepleje, terapeut (uvist hvilken type) samt specialeansvarlig sygeplejerske (også uvist indenfor hvilket område).

Dette bilag er en samlet fremstilling af evalueringsskemaets resultater relateret til problemstillingen. Det er således kun udvalgte dele, som behandles analytisk i specialet i forhold til relevans for problemstillingen.

Der foreligger resultater af i alt 34 besvarelser, hvilket udgør en svarprocent på 100.

SPSS er igen taget i anvendelse til brug af registrering af svar samt databearbejdelse.

Spørgsmål 12

Af deltagernes vurdering af oplæggenes samlede faglige niveau fremgår det, at der ingen registreringer er ved svarmulighederne 'Under middel' eller 'Dårligt', og kun 3 deltagere har oplevet niveauet som 'Middel'.

12) Det samlede faglige niveau af oplæggene?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meget højt	11	32,4	32,4	32,4
	Højt	20	58,8	58,8	91,2
	Middel	3	8,8	8,8	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Spørgsmål 13

Der indgår samme svarmuligheder som ved ovenstående spørgsmål, og resultater viser, at mentorordningen altså ikke har samme høje score, som oplæggene.

13) Det samlede udbytte af mentorordningen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meget højt	4	11,8	11,8	11,8
	Højt	15	44,1	44,1	55,9
	Middel	12	35,3	35,3	91,2
	Under middel	3	8,8	8,8	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Spørgsmål 14

Igen ved samme svarmuligheder viser det sig, at informanternes samvær med medstuderende har været med tilfredsstillende udbytte.

14) Det samlede udbytte af samvær med øvrige deltagere

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meget højt	8	23,5	23,5	23,5
	Højt	17	50,0	50,0	73,5
	Middel	8	23,5	23,5	97,1
	Under middel	1	2,9	2,9	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Spørgsmål 15

Opsummerende angiver informanterne et meget tilfredsstillende udbytte af læringsforløbet.

15) Det samlede udbytte af Sommerskolen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meget højt	13	38,2	38,2	38,2
	Højt	20	58,8	58,8	97,1
	Middel	1	2,9	2,9	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Spørgsmål 16

Hvad angår tilrettelæggelsen viser nedenstående fund også, at informanterne har vurderet det tilfredsstillende.

16) Balancen mellem oplæg, diskussionsgrupper og pauser?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Meget god	16	47,1	47,1	47,1
	God	17	50,0	50,0	97,1
	Mindre god	1	2,9	2,9	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

Spørgsmål 25

Det fremgår her, at kun 14 informanter nu angiver at være fuldt afklaret i forhold til sit karrierevalg, som *ikke* nødvendigvis er lig med et valg indenfor psykiatrien.

25) Er du fuldt afklaret mht. fremtidigt ansættelsesområde?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ja	14	41,2	41,2	41,2
	Nej	20	58,8	58,8	100,0
	Total	34	100,0	100,0	

De 14 informanter, som har svaret bekræftende, har tilføjet følgende bemærkninger;

- Jeg vil dog starte med somatikken (Inf. 4).
- Det er svært at sige præcist, hvad man vil – tror først, man er helt sikker, når man har prøvet det på egen hånd (Inf. 8).
- Alle områder indenfor psykiatrien er spændende på hver sin måde, så jeg ved ikke indenfor hvilket speciale, det bliver (Inf. 16).
- Somatisk, jeg synes ikke, jeg rent personligt er klar til at give så meget af mig selv. - Skal finde mig selv som sygeplejerske først tror jeg, men synes psykiatrien er spændende og har lært meget (Inf. 17).
- Har besluttet mig for psykiatrien, men ikke for et specifikt sted (Inf. 22).

De 20 informanter, som svarede afkræftende, har tilføjet følgende bemærkninger;

- Mange andre områder er også spændende (Inf. 2).
- På sigt kan jeg nok godt se mig selv i psykiatrien, men jeg vægter mere erfaring fra andre områder inden (Inf. 5).
- Jeg startede som sygeplejestuderende for at kunne læse videre til sundhedsplejerske, men introduktionen til psykiatrien (praktik + sommerskolen) har fået mig til at tvivle på, om jeg i stedet skal gå psykiatriens veje, da det virkelig har fanget min interesse på nogle områder (Inf. 7).
- Inden Sommerskolen var jeg sikker på, at jeg skulle i somatikken, men nu er jeg kommet i tvivl om, hvor jeg ender. Jeg vil se på, hvilke jobmuligheder, der er, når jeg er færdig. Jeg er helt sikkert blevet meget inspireret til at søge i psykiatrien (Inf. 11).
- Ved ikke om jeg er gammel nok (24 år) (Inf. 12).
- Der er så mange muligheder (Inf. 18).
- Psykiatrien har hele tiden tiltalt mig, men jeg er ikke sikker på, om jeg tør voksenpsykiatrien (Inf. 24).
- Ikke fuldt afklaret – men næsten (har dog valgt at skrive bachelor indenfor psykiatrien) (Inf. 25).
- Jeg skal helt sikkert starte på en somatisk afdeling (Inf. 27).
- Jeg synes, man har kunnet mærke, det var reklame for psykiatrien og følt et lille pres for at skulle vælge psykiatrien – som om det er det eneste rigtige (Inf. 28).

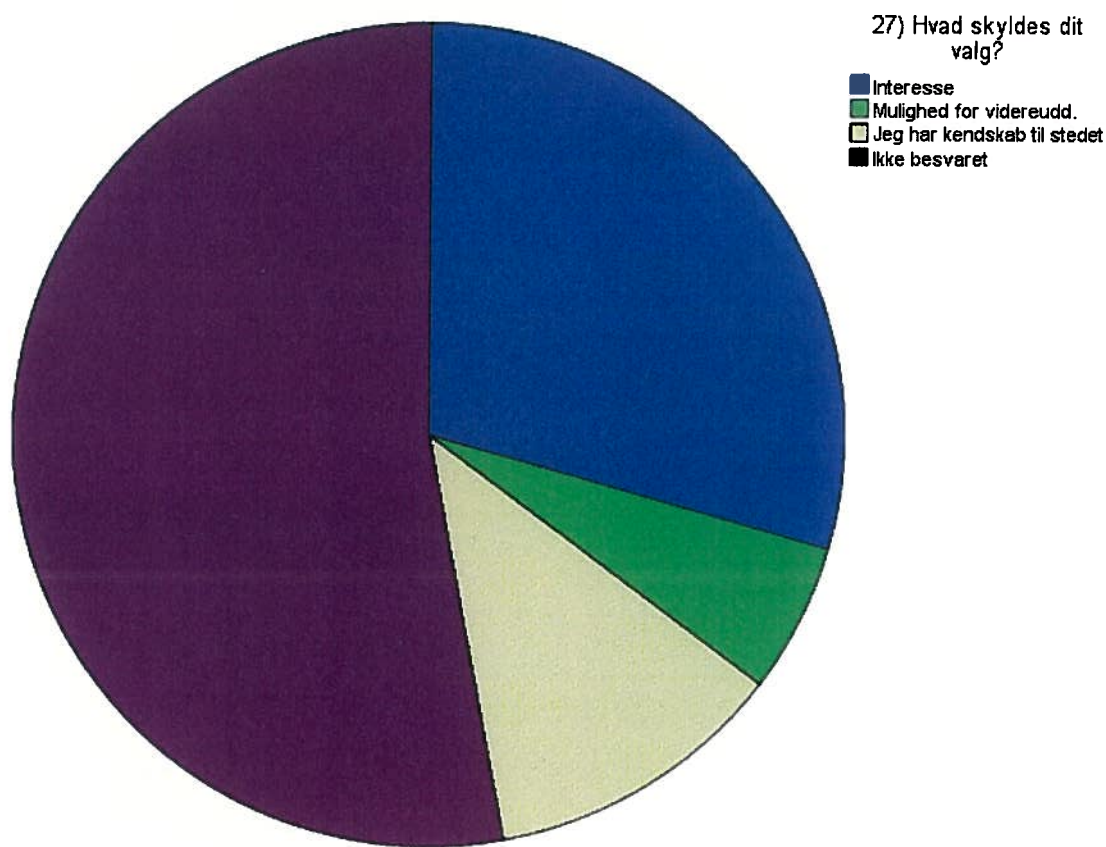
- *Jeg mangler stadig 6.semester-praktik + valgfag i 7.semester, så jeg ved ikke helt. - Jeg kunne godt tænke mig at komme på en almenpsyk.afd. i praktik, inden jeg kan have en fornemmelse af at være endeligt afklaret (Inf. 31).*
- *Jeg har tidligere tænkt, at jeg skulle starte i somatikken, men Sommerskolen har gjort, at jeg overvejer at søge psykiatrien fra starten (Inf. 32).*

Spørgsmål 26

Er ikke medtaget i dette bilag, da det ikke relaterer sig specifikt til problemstillingen.

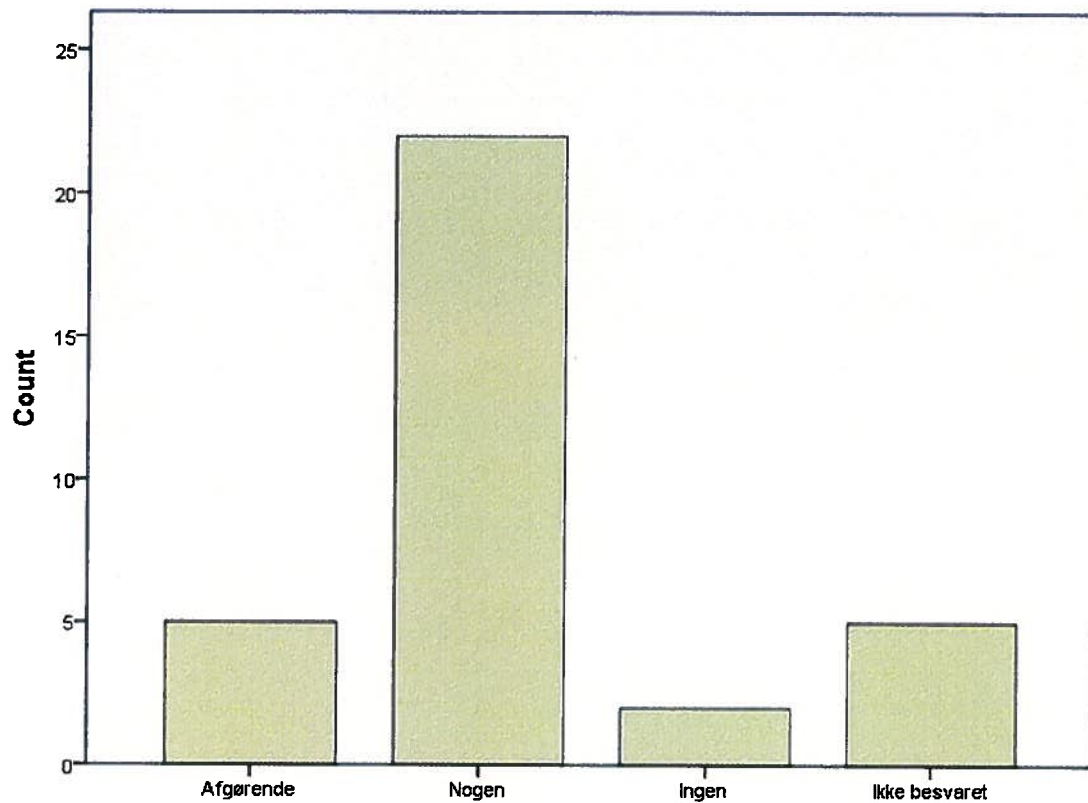
Spørgsmål 27

Nedenstående illustrerer, at informanternes Ja/Nej- svar i spørgsmål 25 for størstedelen ikke er besvaret, hvilket jeg både kan være angivelse af spørgsmålets irrelevans for dem, men det kan også betyde, at de her har manglet en Ved-ikke kategori. Der var i stedet en Andet kategori, hvor de havde mulighed for at skrive hvad deres valg ellers kunne bero på, men dette har de ikke benyttet. Grundet den relativt store andel af manglende data, medtages dette spørgsmål ikke på nogen måde i analysen.

Spørgsmål 28

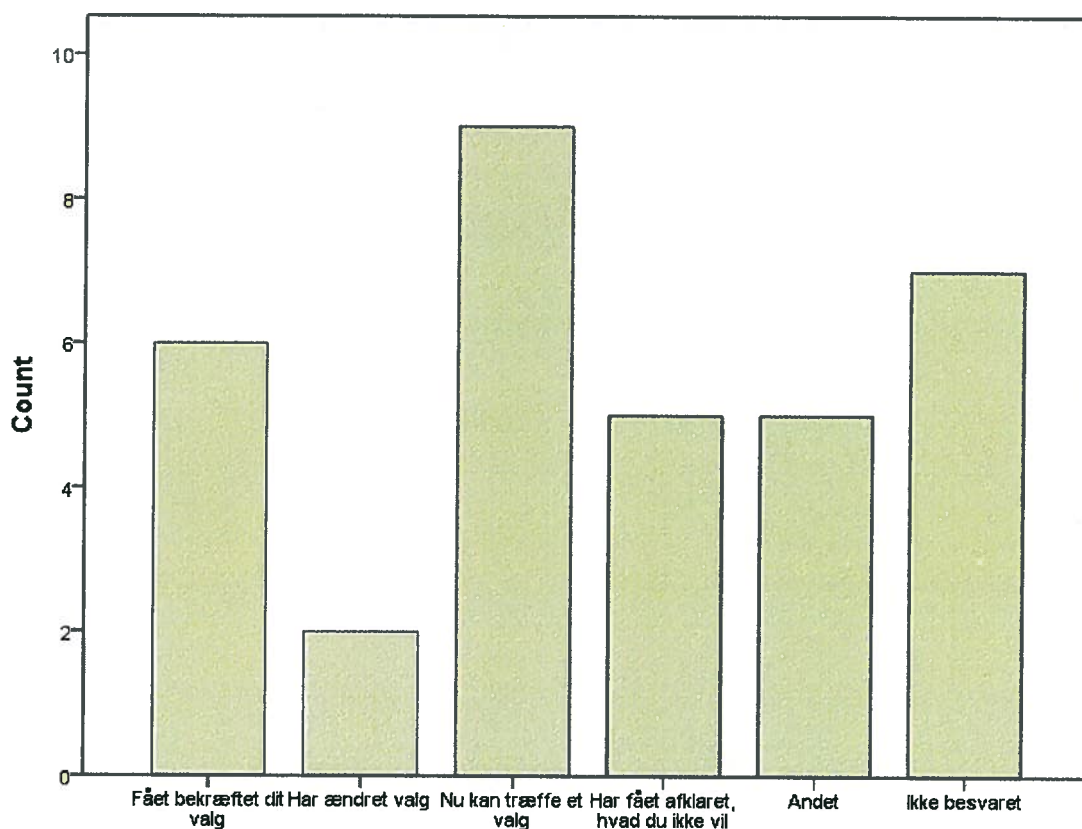
Herunder fremgår det tydeligt, at sommerskolen har haft *nogen* betydning for informanterne, når de foretager et karrierevalg.

28) Hvilken betydning har Sommerskolen haft for dit valg af ansættelsessted?

Spørgsmål 29

Herunder viser det sig, at svarene fordeler sig forholdsvis bredt på de forskellige svarmuligheder. I lyset af problemstillingen hæfter jeg mig ved de informanter, som har svaret, at de nu er blevet i stand til at kunne træffe et valg, har ændret valg samt dem, som har svaret 'Andet'. Sidstnævnte har uddybet, at det primært skyldes en stadig manglende afklaring. Det er sandsynligt, at andelen af ikke-besvarede også er udtryk for dette.

29) Skyldes Sommerskolens betydning, at du har...

Spørgsmål 30

Samtlige informanter har svaret bekræftende på, at de vil anbefale sommerskolen til andre.

30) Vil du anbefale Sommerskolen til andre?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ja	34	100,0	100,0	100,0

Spørgsmål 31

En del informanter har benyttet sig af muligheden for at nedskrive afsluttende kommentarer, som fremgår herunder;

- *Tak for et nødvendigt supplement til den undervisning, vi har gennem uddannelsen (Inf. 2).*
- *De helt konkrete fortællinger gjorde, at man kunne få en klar idé om, hvad det vil sige at arbejde sådan et sted. Bestemt værd at bruge noget af sin sommerferie på (Inf. 8).*
- *Har været rigtig glad for min deltagelse, tænker at det er et godt tilbud til mig som sygeplejestuderende (Inf. 9).*
- *Tror helt bestemt, at min ny viden vil komme mig til gode senere (Inf. 11).*
- *Generelt har der været en kanon god stemning, og jeg er sikker på, at jeg har fået skabt mig nogle nye ven/kollegaskaber (Inf. 12).*
- *En god og åben omgangstone imellem studerende/lærer/mentorere (Inf. 14).*
- *Et godt og alsidigt program med god balance hele vejen igennem. Jeg er sikker på, at vi alle går herfra med en endnu større lyst til at bevæge os ind i det psykiatriske arbejde, end vi havde i forvejen. Tusind tak for et utroligt godt kursus! (Inf. 22)*
- *Det har været rigtig godt – gør det igen! (Inf. 23)*
- *Det vil være godt med tidligere information på skolerne – alle var i klinik eller skrev eksamensopgave på det pågældende tidspunkt. Jeg har derfor mødt mange studerende, som ikke var klar over sommerskolen, og de ville gerne have været med (Inf. 26).*
- *Hårdt at sidde stille så længe – en omgang rundbold kunne være en idé – også ift. det sociale (Inf. 27).*
- *Synes at det har været meget "reklame" for psykiatrien og synes, at somatikken let blev "svinet til" (Inf. 28).*
- *Virkelig godt initiativ – vil meget gerne deltage næste år igen, hvis jeg har mulighed for det (31).*
- *Har hjulpet én til fremtidig afklaring af job (Inf. 33).*
- *Jeg klæder mig gerne ud og sniger mig ind næste år! (Inf. 34)*

Grundlag for specialet

Tankerne forud for specialet blev grundlagt i løbet af foråret 2009, hvor jeg arbejdede med tilrettelæggelsen af Sommerskolen. Megen arbejdstid forløb med diskussion, beskrivelse, kontakter, justeringer m.m., og da jeg i forvejen havde truffet beslutning om at skrive speciale selvstændigt, faldt valget af Sommerskolen som fokus helt naturligt. Arbejdsprocessen med Sommerskolen var nemlig præget af en lang række ubekendte faktorer, idet vi ikke tidligere havde givet os i kast med sammenlignelige læringstiltag. På samme tid havde vi et højt ambitionsniveau, som smittede af på mine intentioner med specialet. Jeg satte mig et mål, som handlede om at behandle en stor del af de førnævnte usikkerheder, fordi jeg dannede et personligt og arbejdsmæssigt engagement, som jeg ønskede skulle udmønte sig i et så velkvalificeret læringstiltag som muligt.

Specialet rummer en afgrænset del af mit ønskede udgangspunkt, og det har til tider været vanskeligt at acceptere, at relevante influerende faktorer for mig at se måtte udelades, hvilket jeg på samme tid er helt klar over er at betegne som et speciales vilkår. Genstandsfeltet er komplekst, hvilket specialets proces også blev.

Arbejdsform

Jeg har kontinuerligt arbejdet meget selvstændigt, hvorfor jeg har fundet det nødvendigt at føre specialelogbog. Den har været anvendt til at foretage optegnelser over planer, prioriteringer, konsekvenser heraf samt strukturering af noter. Jeg betragter den som min nonverbale sparringspartner, som har trådt i stedet for en medstuderende. Den kan selvfølgelig ikke udfylde en eventuel medstuderendes rolle, da specialet jo er forfattet udelukkende af mig, men den har hjulpet med at stille skarpt på processen, huske tidligere betragtninger, sætte spørgsmålstejn ved beslutninger osv., hvilket har været væsentligt for processen.

Specialeplan

Der blev allerede i foråret udarbejdet en overordnet tidslinje, som uvægerligt har måttet justeres adskillige gange undervejs. Tidsperspektivet har dog indeholdt ubevægelige deadlines, idet Sommerskolens afvikling var berammet til den 25. – 27. august. Derfor forløb sommeren med litteratursøgning samt overvejelser vedrørende designet. Der blev udarbejdet spørge- og evalueringsskema primo august, hvilket betyder, at en stor del af specialets efterfølgende prioriteringer er valgt *efter*. Der har været foretaget betragtelige prioriteringer undervejs, som er truffet i henhold til selve specialet men har baggrund i selve arbejdsprocessen med Sommerskolen

Design

Når jeg tidligere beskriver valget af Sommerskolen som et naturligt valg, betyder det ikke, at det ikke har været forbundet med vanskeligheder mht. processen. Jeg har ind imellem haft svært ved at skelne mellem hvilke aspekter, der måtte tilhøre det arbejdsmæssige og hvilke aspekter, der måtte høre ind under specialets fokus. Det lader sig ikke altid adskille, men jeg har befundet mig i situationer, hvor jeg f.eks. har arbejdet med projektbeskrivelse i henhold til Psykiatri og Socials behov, som måtte revideres, fordi beskrivelsen mht. visse elementer fik karakter af en problembeskrivelse i specialet.

Da Sommerskolen imidlertid blev en realitet og blev afviklet, stod jeg efterfølgende med et forholdsvis omfangsrigt datamateriale. Dette blev først bearbejdet i henhold til arbejdsgruppen, og derefter kunne jeg fokusere på databearbejdning i henhold til specialet. Jeg vil betegne skiftet fra de to spor til specialets ene spor som en forløsning, da behovet for fordybelse blev øget. Jeg havde herefter mulighed for at koncentrere mig om specialets ambition.

Kommunikation

Førnævnte specialelogbog har desuden bevirket, at jeg har oplevet begrænset behov for kommunikation med min vejleder. Vi mødtes fysisk på det planlagte opponentseminar i september, hvilket var et uvurderligt supplement til den videre proces. Der blev indgået aftaler om kontaktform, som efterfølgende blev fulgt i form af skriftlig kommunikation via First Class. Der var desuden en telefonisk kontakt på et senere tidspunkt, som bidrog til væsentlige afklaringer ud over den skriftlige støtte med henblik på fokusering på udvalgte dele.

Udover min vejleder blev personalet på Psykiatrisk Forskningsbibliotek en stor hjælp i forhold til at tilrette søgeprofiler samt hjælp til bestilling af materialer, som pågik løbende med undtagelse af den allersidste del af processen.

Specialet generelt

Specialet har været en vigtig personlig og faglig udfordring, og jeg kan se tilbage på et læringsforløb, hvoraf jeg vil medtage mange erfaringer i mit videre arbejde. Komplekse problemstillinger er blevet overvundet undervejs, og specialets udbytte står alt i alt mål med mine intentioner.

Den 12. december 2009

Annemette Schelle Hvoldal